

Securitatea

STRICT SECRET

951

Nr. 2 (26) — 1974

STRICT
SECRET

PENTRU PATRIA NOASTRĂ, REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA!

Securitatea 2

Exemplar nr. 951

1974

Cuprins

• • •	**Conducerea de către partid — chezășia succeselor în activitatea organelor de securitate** — Ștefan BOBOȘ .	3
DIN PRACTICA MUNCII DE CONDUCERE	**Principiul muncii și conducerii colective — atribut al actului de comandă** — colonel Dumitru IONESCU .	6
Munca de securitate în mediul rural	**Cheia succesului : îndrumare, control și sprijin șefilor de posturi** — locotenent-colonel Constantin HULUBAȘ .	9
ANALIZE, ÎNDRUMĂRI, OPINII	**Dezinformarea (II)** — general-maior Mihai ILIE .	14
	Din nou despre filmul didactic de specialitate — locotenent-colonel Ion VLAICU	19
INFORMAȚII INTERNE	**O revedere plăcută** — locotenent-major Ion BOIARCIUC	24
	Dulgheru alias Dumitrescu — locotenent-colonel Mihai JAMINSCHI	27
CONTRASPIONAJ	**Voiajul bătrînei doamne** — locotenent-colonel Ion LĂZĂROIU	30
CONTRAINFORMAȚII ECONOMICE	**Vă prezentăm cazul „Manu"** — locotenent-colonel Vasile RAIU	35

	Un singur scop : prevenirea — locotenent-colonel Mircea ANESTE și maior Teodosie SANDU	41
APARAREA SECRETULUI DE STAT	**Sint oare intimplătoare aceste contacte ?** — colonel Nicolae UNGUREANU și locotenent-colonel Anton SENTEȘ	45
Fapte despre care nu s-a scris	**Din carnetul (nescris) al unui anchetator** — căpitan N. TUDOR	51
	Un inculpat lipsă pe banca acuzaților — căpitan Vasile MIHĂILĂ	55
CURIER JURIDIC	**Răspunsuri la intrebările cititorilor**	58
	Rezolvarea speței publicate in numărul trecut	59
Cercetări sociologice	**Confluența și interacțiunea factorilor sociali și individuali in criminogeneză** — profesor univ. dr. Tiberiu BOGDAN	61
Foileton	**De vină e un O.Z.N.** — căpitan T. NEGOIȚĂ	70
DE PESTE HOTARE	**„Orchestra Roșie" in birlogul lui Hitler** — traducere și prelucrare de maior Ion SCURTU (partea I)	74
Vă recomandăm să citiți		79

Conducerea de către partid — chezășia succeselor în activitatea organelor de securitate

Ștefan BOBOȘ
prim-secretar al Comitetului județean Neamț
al P.C.R., președintele Consiliului popular județean

Incă de la organizarea județului, deci de la inceputul activității sale, Comitetul județean de partid, biroul și secretariatul acestuia au acordat o atenție deosebită organelor de securitate — importante instrumente ale puterii oamenilor muncii, ale partidului și statului, chemate să-și aducă contribuția la apărarea cuceririlor revoluționare ale poporului nostru, la combaterea oricăror acțiuni dușmănoase, la respectarea strictă a legalității socialiste, a drepturilor și libertăților cetățenilor. Așa cum am acționat și acționăm pentru creșterea rolului conducător al organizațiilor de partid in toate domeniile vieții economice și sociale a județului, am fost preocupați intotdeauna și ne ingrijim și in continuare de intărirea controlului și indrumarea organelor de securitate. Putem astfel aprecia că in activitatea organelor de securitate ale județului Neamț, ca și in activitatea de miliție de altfel, s-au inregistrat rezultate pozitive ce se alătură succeselor obținute in anii aceștia de oamenii muncii din județul nostru, care contribuie, cu dăruire și pasiune revoluționară, la infăptuirea programului stabilit de Congresul al X-lea și de Conferința Națională ale partidului.

Nu de mult, biroul Comitetului județean de partid a analizat felul cum organele și organizațiile de partid, lucrătorii de securitate se preocupă pentru traducerea in viață a prevederilor Hotăririi Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. din 9 februarie 1971 cu privire la intărirea controlului de partid asupra activității organelor de securitate și de miliție. Analiza — precedată de un minuțios control efectuat de un colectiv condus de un secretar al Comitetului județean de partid — a pus in evidență fapte care demonstrează că organele de securitate ale județului au acționat in spiritul sus-amintitei hotăriri și că pe această linie au primit un substanțial ajutor din partea organelor județene, municipale și orășenești de partid. Este de remarcat, in acest sens, preocuparea biroului județean de partid pentru a cunoaște indeaproape activitatea cadrelor de securitate, prin participarea membrilor săi la controale și la ședințele de analiza muncii sau la dezbaterea unor probleme importante care privesc munca de securitate. Primul secretar, alți

secretari şi membri ai biroului judeţean iau parte, de asemenea, la acţiuni politico-educative organizate cu cadrele inspectoratului, la adunări generale ale comuniştilor, la şedinţe ale comitetului de partid şi ale colectivului de conducere, la invăţămintul de partid ; ei fac expuneri in faţa acestor cadre pe probleme ale politicii interne şi internaţionale a partidului şi statului nostru, urmărind, aşa cum cere hotărirea conducerii de partid, continua pregătire politico-ideologică de specialitate, militară şi de cultură generală a lucrătorilor de securitate şi de miliţie, cunoaşterea temeinică de către aceştia a realităţilor economice, politice şi sociale din judeţ şi din ţară, a situaţiei internaţionale, a problemelor care fac obiectul dezbaterilor in ştiinţă, creaţia artistică şi literară, educarea lor in spiritul vigilenţei şi combativităţii revoluţionare, pentru cultivarea in conştiinţa acestor cadre a celor mai inalte calităţi moral-politice şi profesionale. Şi avem satisfacţia să constatăm că aceste eforturi nu sint zadarnice, sprijinul şi indrumarea de către partid dovedindu-se a fi, şi in acest caz, chezăşia obţinerii unor succese. Recenta analiză, făcută de biroul judeţean de partid, a arătat că organele de securitate din judeţul Neamţ desfăşoară o activitate cu tot mai bune rezultate, indeplinindu-şi cu răspundere inalta misiune ce le-a fost incredinţată. Ele intreprind acţiuni operative pentru descoperirea şi curmarea activităţii ostile a unor elemente duşmănoase, ca şi pentru inlăturarea unor fenomene negative din obiectivele economice. Numai in cursul anului trecut, de pildă, s-au realizat citeva zeci de avertizări, destrămări de anturaje, de compromitere şi izolare a componenţilor acestora, lucrătorii de securitate reuşind să prevină intr-o serie de cazuri prejudicierea avutului obştesc sau producerea altor fapte dăunătoare intereselor statului.

Indrumate de Comitetul judeţean de partid, organele de securitate reuşesc in prezent, intr-o măsură sporită, să se sprijine pe concursul larg al cetăţenilor, să intărească legătura cu masele, să dezvolte colaborarea cu conducerile unităţilor de stat şi economice, cu organizaţiile obşteşti din judeţ, in prevenirea unor stări de fapte cu implicaţii negative pe plan social şi economic. Un elocvent şi recent exemplu, care reflectă creşterea continuă a vigilenţei revoluţionare a maselor şi sprijinul pe care acestea il dau organelor de securitate, il constituie demascarea specialistului elveţian Habeger Alfred, de la firma „Kasag", care, la sfirşitul lunii decembrie 1973, aflindu-se in secţia „Poliamid IV" a C.F.S. Săvineşti, a incercat să fotografieze, cu un aparat minuscul, procese tehnologice care constituiau secrete. De indată, nu mai puţin de patru salariaţi ai combinatului s-au sesizat şi au anunţat conducerea unităţii şi organele de securitate care au acţionat operativ şi au luat măsurile cuvenite. S-a constatat cu acest prilej că „specialistul" străin realizase deja cinci filme, conţinind aspecte negative surprinse in municipiul Piatra-Neamţ. Este de remarcat şi sprijinul acordat lucrătorilor de securitate de organizaţiile de partid, U.T.C. şi de pionieri in activitatea de prevenire şi combatere a tendinţelor infracţionale manifestate de tineri. De asemenea, preocupate de educarea maselor in spiritul respectării şi apărării legalităţii socialiste, organele de securitate, in colaborare cu U.T.C., sindicatele, asociaţia juriştilor, conducerile unor şcoli etc., au organizat adunări cu salariaţii principalelor unităţi economice şi instituţii din judeţ, pentru popularizarea unor legi şi acte normative.

Un domeniu, destul de delicat, in care lucrătorii de securitate se bucură de sprijin permanent din partea organizaţiilor de partid este cel al inlăturării stavilelor ridicate de elemente retrograde, carieriste in calea noului, a iniţiativei creatoare in procesul de producţie. Pe platforma chimică de la Săvineşti, spre exemplu, nu puţine au fost cazurile cind elemente egoiste, dominate de spirit mercantil, au incercat să diminueze valoarea unor inovaţii care prezentau noutate pe plan mondial, să impiedice aplicarea lor, să-i compromită pe autori. Aşa au stat lucrurile cu producerea hidroxilaminei sau cu fabricarea pielei sintetice, invenţii deosebit de valoroase, dar pentru a căror promovare a trebuit să intervină Comitetul judeţean de partid prin măsuri corespunzătoare, pe baza informaţiilor argumentate prezentate de organele de securitate.

Se face remarcată şi preocuparea pentru imbunătăţirea muncii securităţii in plan organizatoric şi conceptional. Aşa se explică faptul că in toate cazurile mai deosebite s-au elaborat şi pus in aplicare măsuri combative, care au asigurat depistarea intenţiilor ostile ale elementelor infractoare şi neutralizarea lor rapidă. Totodată, s-a intensificat activitatea de prevenire, ofiţerii de securitate reuşind să acţioneze acum cu operativitate, impreună cu alţi factori de răspundere, la inlăturarea cauzelor care puteau să genereze anumite stări şi acţiuni antisociale.

Rezultatele bune pe care le-am amintit, ca şi multe altele, sint o reflectare a pregătirii lucrătorilor de securitate, din punct de vedere politico-ideologic şi in domeniul specialităţii lor. Totodată, aceste rezultate sint rodul conlucrării tot mai strinse dintre organul de securitate şi cel de miliţie, al preocupărilor conducerii inspectoratului şi organizaţiei de partid, pentru dezvoltarea in rindul lucrătorilor de securitate şi de miliţie a unui climat sănătos, de lucru, de mobilizare a intregului aparat la indeplinirea sarcinilor şi ordinelor, de creştere continuă a calităţii şi eficienţei muncii fiecăruia.

Fără indoială, in activitatea, in general, fructuoasă a organelor de securitate din judeţ se mai manifestă şi unele neajunsuri, reliefate şi cu prilejul şedinţei despre care aminteam. Pentru inlăturarea acestora şi pentru continua imbunătăţire a muncii organelor de securitate, biroul Comitetului judeţean de partid va acţiona şi in viitor in spiritul Hotăririi Comitetului Executiv al C.C. al P.C.R. din februarie 1971, al cerinţelor formulate de tovarăşul Nicolae Ceauşescu cu privire la activitatea din acest domeniu. Avem la Inspectoratul judeţean Neamţ al Ministerului de Interne cadre bine pregătite, cu o bogată experienţă, o conducere competentă şi o organizaţie de partid care ştie să-şi exercite rolul. In acest sector se manifestă multă receptivitate faţă de nou, faţă de ajutorul dat de organele de partid, aşa incit, continuind să le controlăm şi să le indrumăm, avem convingerea că organele de securitate din judeţ vor izbuti şi in viitor să-şi onoreze prin fapte deosebite inalta misiune ce le-a incredinţat-o partidul şi statul nostru, să ridice la un nivel calitativ superior intreaga lor activitate pusă in slujba patriei şi poporului.

PRINCIPIUL MUNCII ȘI CONDUCERII COLECTIVE — ATRIBUT AL ACTULUI DE COMANDĂ

Colonel Dumitru IONESCU

Munca și conducerea colectivă — principiu fundamental al actului de conducere în toate domeniile vieții din țara noastră — constituie și un atribut al actului de comandă exercitat în unitățile din structura Ministerului de Interne. La Inspectoratul Iași, acest principiu este structurat la diferite niveluri, deoarece problemele care se cer a fi rezolvate sînt de o mare diversitate, iar gradul lor de însemnătate destul de diferit.

Delimitîndu-ne, potrivit regulii compartimentării, trebuie să arăt că în cadrul securității județene, munca și conducerea colectivă îmbracă întreaga gamă de aspecte ale activității de comandă (activitatea profesională, pregătirea, promovarea și aprecierea cadrelor, starea și practica disciplinară etc.). Aici a fost constituit un colectiv din care, pe lingă inspectorul șef, șeful securității și adjunctul său, mai fac parte și șefii serviciilor 1, 2 și 3. Acest colectiv, care contribuie la realizarea activității de conducere în cadrul aparatului județean de securitate, își desfășoară activitatea sub directa conducere, îndrumare și control a șefului inspectoratului, hotărîrile ce se iau și măsurile ce se adoptă purtînd investitura acestuia.

Colectivul *analizează periodic principalele probleme pe care le impune actul de comandă*. Bilunar au loc ședințe în care *se analizează operativ sarcinile executate precum și cele pentru perioada ce urmează*, rezultate din plan sau impuse de situația operativă (munca cu rețeaua informativă, activitatea de supraveghere informativă generală a elementelor din dosarele de obiectiv și problemă, a unor medii sau locuri vulnerabile, munca desfășurată în dosarele de urmărire informativă, sarcini ordonate în mod expres de eșaloanele superioare etc.). Pe baza concluziilor, se stabilesc măsuri care, odată adoptate, devin ordine.

La nivelul aceluiași colectiv au loc, de regulă, analize trimestriale ale executării sarcinilor planificate, a neajunsurilor manifestate, a cauzelor care le-au generat și se fac propuneri pentru îmbunătățirea activității în perspectivă. Cu acest prilej se discută și *se definitivează planul de muncă al conducerii securității județene* pentru trimestrul următor, care în proiect este de fapt întocmit cu participarea tuturor factorilor de comandă, prin furnizarea de date ce se consideră că ar putea constitui sarcini la nivelul comenzii acestui aparat. Atragerea unui număr mare de ofițeri la activitatea de conducere este de natură să asigure planificării sarcinilor un cadru cît mai cuprinzător și cît mai realist. De aceea, *la realizarea actului de comandă nu sînt atrase numai cadre cu funcții de conducere, ci și un număr însemnat de lucrători operativi* cu experiență, adevărați colaboratori ai comenzii în întreaga activitate de securitate. Această modalitate de realizare a principiului muncii și conducerii colective în cadrul securității județene nu ignoră și nu contravine comenzii unice și răspunderii personale, ci dimpotrivă, realizează un climat de deplină disciplină și fermitate, respectîndu-se întru totul regulamentele militare, ordinele și instrucțiunile de muncă. Trebuie arătat că antrenarea ofițerilor, a tuturor cadrelor la înfăptuirea actului de comandă se desfășoară în mod organizat, responsabil și conștient, cultivîndu-se la toți lucrătorii ideea necesității obiective a participării lor efective la acest important act. Participarea ofițerilor la activitatea de conducere se concretizează în forme diverse ca : organizarea unor ședințe de lucru la nivelul conducerii securității județene cu participarea șefilor de compartimente ; *analizarea de către colectivul de conducere a activității de securitate desfășurate în cadrul unor obiective* sau pe linia unor probleme de muncă, cu participarea ofițerilor care le deservesc ; *analizarea, în prezența lucrătorilor, a unor dosare de urmărire informativă, a modului în care sînt lucrate informativ unele persoane din evidența dosarelor de obiectiv și problemă, activitatea unor persoane din rețeaua informativă etc.*

Posibilitățile create șefilor de compartimente, tuturor lucrătorilor, de a contribui la activitatea de decizie sînt de natură a-i convinge de răspunderile ce le revin, nu numai ca executanți ai ordinelor, ci și ca adevărați colaboratori și coautori ai acestora, fiind factor al stimulării gîndirii, exigenței și responsabilității profesionale. În acest mod se creează cadrul unor analize temeinice, critice și autocritice, de dezvăluire a neajunsurilor manifestate în muncă. La elaborarea ordinelor în astfel de condiții se are în vedere, ca un element de primă importanță, promovarea noului și generalizarea experienței pozitive, înlăturarea unor metode vechi, perimate, obținerea de rezultate eficiente în munca de securitate.

În ideea celor expuse, prezentăm cîteva exemple :

De pildă, colectivul care concură la conducerea securității județene, antrenînd și lucrătorii care deservesc o anumită problemă sau obiectiv, pe baza unor controale, a analizat modul în care s-au executat prevederile ordinelor nr. 250/1973 și 251/1973.

Analiza a prilejuit conducerii inspectoratului posibilitatea de a se informa în detaliu asupra realizărilor obținute, a deficiențelor manifestate și a cauzelor obiective și subiective care le-au determinat, a greutăților întîmpinate, a neajunsurilor activității de comandă în direcționarea muncii, în orientarea și sprijinirea lucrătorilor. În aceste condiții, deciziile adoptate au fost la obiect, au purtat amprenta realității, înscriindu-se pe coordonatele cerințelor concrete ale muncii.

De exemplu, în urma analizei *problemei legionare* s-au stabilit măsuri care au condus la *creșterea calitativă a rețelei informative și implicit la o mai corespunzătoare încadrare informativă a elementelor suspecte*, la intensificarea urmăririi elementelor legionare din mediul rural, la folosirea unor mijloace și metode ofensive și perfecționate în lucrarea elementelor din supravegherea informativă generală și din urmărirea informativă specială.

La analiza *problemei tineret* s-au găsit soluții practice și eficiente pentru o încadrare informativă corespunzătoare, pentru *organizarea legăturii cu rețeaua informativă* (destul de numeroasă), pentru *prevenirea manifestărilor de natură să antreneze la acțiuni ostile* sau să genereze astfel de acțiuni.

Analizele efectuate în condițiile arătate, cu privire la *munca de securitate în obiective economice*, au permis elaborarea unor decizii în deplină concordanță cu situația operativă. Executarea acestora a contribuit substanțial la *îmbunătățirea activității de supraveghere informativă generală* a unor persoane, medii și locuri vulnerabile, la *cunoașterea în detaliu a activității desfășurate de specialiștii străini*, cît și la prevenirea producerii unor fenomene și fapte dăunătoare securității statului.

Hotăririle adoptate cu participare colectivă au devenit ordine, iar pentru a se asigura executarea lor s-au stabilit responsabilități și termene concrete, cu obligativitatea de a se raporta de către cei care au primit diferite responsabilități, la termenele ordonate, realizîndu-se și un control permanent și sistematic.

Extinderea sistemului de muncă și conducere colectivă la diferite niveluri prin atragerea unui număr însemnat de cadre la înfăptuirea activității de conducere a aparatului de securitate județean, nu s-a făcut pe seama restrîngerii sferei de manifestare a comenzii unice sau a răspunderii personale. Conducerea colectivă și răspunderea personală sînt elemente componente, indispensabile ale conducerii unice, ele contribuind la realizarea efectivă și eficientă a actului de comandă.

Promovarea muncii și conducerii colective în sfere cît mai largi și diverse ale activității aparatului de securitate județean o concepem ca avînd scopul de a lărgi posibilitatea participării la actul de decizie în rezolvarea problemelor muncii a șefilor nemijlociți, în general, a tuturor cadrelor.

Din cele expuse se poate desprinde ideea că la Inspectoratul județean Iași munca și conducerea colectivă a activității de securitate a fost dimensionată la valoarea ei, înțelegîndu-i-se importanța și eficiența. Rezultatele ce s-au obținut în promovarea și folosirea acestui sistem de lucru sînt argumente și totodată stimulente pentru a ne preocupa de a găsi în continuare noi și variate posibilități de extindere a muncii și conducerii colective.

Cheia succesului: îndrumare, control și sprijin șefilor de posturi

Locotenent-colonel Constantin HULUBAȘ

Concepția de la care pornim în realizarea sarcinilor de securitate în mediul rural este aceea că serviciul informații interne trebuie să poarte în principal răspunderea acestei probleme, angrenînd — conform prevederilor Ordinului 000250/1973 — ofițerii și subofițerii de la posturile de miliție comunale atît la realizarea supravegherii informative generale, cît și la îndeplinirea unor măsuri din dosarele de urmărire informativă. În acest sens, în cadrul Inspectoratului județean Botoșani s-a reușit ca fiecare ofițer din sus-amintitul serviciu să înțeleagă clar că, purtînd această răspundere, este obligat să participe permanent și activ la organizarea, planificarea și asigurarea executării tuturor măsurilor ce se impun a fi luate pe toate liniile de securitate în comune. Măsura aceasta a avut consecințe pozitive, întrucît milițienii de la posturi sînt controlați și sprijiniți pe linie de securitate de către ofițerii respectivi, prin participarea nemijlocită a acestora la acțiuni, acolo unde acest lucru se impune.

Conducerea inspectoratului a asigurat cadrul organizatoric necesar realizării acestor sarcini și perfecționarea acestuia în raport de cerințele muncii, avînd în vedere ordinele în vigoare. În acest sens — inițial — s-a făcut o repartizare a ofițerilor serviciului I, pe comune, în funcție de profilul problemei și al zonei teritoriale. Astfel, pentru ofițerii ce lucrează pe linia problemei legionare, au fost stabilite un număr corespunzător de zone de care răspundeau numai pe linia problemei. În cadrul zonei sale, fiecare avea o grupă de 4—6 comune, în care desfășura activitate de securitate pe toate liniile de muncă.

Odată cu creșterea numerică a rețelei informative, a volumului de

„...serviciul informaţii interne trebuie să poarte în principal răspunderea... angrenînd — conform prevederilor Ordinului 000250/1973 — ofiţerii şi subofiţerii de la posturile de miliţie comunale atît la realizarea supravegherii informative generale, cît şi la îndeplinirea unor măsuri din dosarele de urmărire informativă."

informaţii şi deci a numărului de elemente în lucru, au apărut paralelisme şi suprapuneri de activităţi.

Se impunea deci corectarea acestui cadru, datorită faptului că numeroasele deplasări duceau la o utilizare neeconomicoasă a timpului. In prezent experimentăm un alt sistem de organizare a activităţii de sprijin şi control, asupra căruia, dacă va fi cazul, ne vom opri într-un articol viitor.

Pentru a se preveni manifestările de formalism în îndrumarea subofiţerilor de la posturi — tendinţa unor ofiţeri de a face numai control şi a nu se angaja în munca concretă — a fost întocmit şi prelucrat într-o şedinţă de lucru un îndrumar, cuprinzînd competenţa şi principalele sarcini ale ofiţerilor de securitate în mediul rural, care stipulează, printre altele, obligativităţi ca : sprijinirea subofiţerilor în punctarea, studierea şi recrutarea informatorilor ; participarea la întîlniri ; analiza informaţiilor, a informatorilor ; analiza unor probleme de muncă ; realizarea unor activităţi de pregătire de specialitate ; valorificarea unor date în sistemul informaţional etc.

Periodic (de regulă trimestrial), şefii de colective analizează modul în care subordonaţii realizează sarcinile ce le revin, iau cunoştinţă de problemele care se ridică şi, după caz, le rezolvă ori formulează propuneri conducerii inspectoratului.

Apreciem că la perfecţionarea muncii de securitate în mediul rural o bună contribuţie a adus-o practica promovată de conducerea inspectoratului, ca la fiecare post de miliţie să se realizeze cel puţin o dată pe an control şi analiza de fond la nivelul cadrelor de conducere ale celor două organe — securitate şi miliţie —, prilej cu care se trag concluzii corespunzătoare asupra situaţiei informativ-operative de la post, stabilindu-se de fiecare dată măsurile ce se impun. În acelaşi timp se fac şi analize cu tematică, pe grupe de comune, urmărindu-se cunoaşterea şi perfecţionarea modului în care se acţionează în anumite probleme. Un asemenea control a fost realizat în cursul lunii februarie a.c., la un număr de 14 posturi de miliţie. Concluziile ce au rezultat atît pe linie de securitate, cît şi pe linie de miliţie şi măsurile stabilite au fost prelucrate de către şeful inspectoratului într-o şedinţă de analiză cu şefii posturilor de miliţie controlate, concluziile şi măsurile fiind ulterior transmise şi la restul posturilor.

„...la perfecţionarea muncii de securitate în mediul rural o bună contribuţie a adus-o practica promovată de conducerea inspectoratului, ca la fiecare post de miliţie să se realizeze cel puţin o dată pe an control şi analiza de fond la nivelul cadrelor de conducere ale celor două organe — securitate şi miliţie..."

Un prim rezultat al măsurilor întreprinse a fost creşterea volumului de informaţii în problemele muncii de securitate (despre elementele din baza de lucru, despre persoanele din cartoteca generală, din diferite locuri şi medii ce intră în sfera preocupărilor activităţii de supraveghere informativă generală). Sînt posturi de miliţie ca : Vorona, Ungureni, Mihăileni şi altele, unde numărul notelor informative obţinute de la reţea în 1973 în problemele muncii de securitate a fost între 700 şi 900. Dar numai aceste acumulări cantitative nu sînt determinante pentru cunoaşterea şi controlul situaţiei informativ-operative din fiecare comună, pe linia fiecărei probleme. Nu numărul informaţiilor este hotărîtor din acest punct de vedere, ci calitatea conţinutului acestora, contribuţia reală, concretă, pe care fiecare notă o aduce la îndeplinirea unei sarcini de securitate, la clarificarea unei ipoteze, a unei suspiciuni, a unei întrebări etc. Sub acest aspect, ne confruntăm în prezent cu destule lipsuri şi neajunsuri, care fac ca valoarea unor informaţii să fie uneori destul de modestă, dacă nu chiar inexistentă.

Desigur că sesizarea cauzelor şi găsirea unor soluţii au preocupat şi preocupă factorii răspunzători de munca de securitate în mediul rural, la toate nivelurile. Ne vom referi la cîteva aspecte pe care le considerăm ca fiind hotărîtoare pentru ridicarea calităţii conţinutului informaţiilor ce se obţin. Este vorba în primul rînd de însuşirea temeinică de către subofiţerii de miliţie din mediul rural a sarcinilor concrete pe care le ridică activitatea de căutare a informaţiilor. Ei trebuie să ştie foarte bine ce informaţii caută despre elementele urmărite, în anumite medii şi locuri din comună, pentru ca în felul acesta să formuleze sarcini concrete pentru fiecare informator — în raport de posibilităţile de informare reale — să-l instruiască corespunzător şi să urmărească obţinerea informaţiei căutate. Nu o dată, întrebînd pe un şef de post sau ajutor, ce informaţii caută despre un urmărit sau altul, primeşti răspunsul : „Poziţia faţă de regim şi legăturile ce le au".

Este, desigur, un mod prea general de a privi lucrurile şi care nu poate constitui în nici un caz o sarcină concretă, pentru reţea. Tocmai de aceea, pentru a veni în sprijinul activităţii informative a subofiţerilor din mediul rural, a fost întocmită, prelucrată şi difuzată la posturi o tematică amănunţită de culegere a informaţiilor, în care s-a precizat, în

„...numai acumulările cantitative nu sînt determinante pentru cunoașterea și controlul situației informativ-operative, din fiecare comună și pe linia fiecărei probleme. Nu numărul informațiilor este hotărîtor, din acest punct de vedere, ci calitatea conținutului acestora, contribuția reală, concretă, pe care fiecare notă o aduce la îndeplinirea unei sarcini de securitate, la clarificarea unei ipoteze, a unei suspiciuni, a unei întrebări etc."

modul cel mai concret posibil, ce informații trebuie căutate la specificul comunei (informații interne, contraspionaj, unele obiective economice locale). Din controalele făcute se constată că acolo unde a existat preocupare pentru însușirea acestei tematici, se înregistrează o scădere a informațiilor cu conținut nesemnificativ, rețeaua fiind tot mai mult angajată în realizarea unor sarcini concrete, strîns legate de sarcinile supravegherii generale în mediul rural.

În aceeași idee, de a ști ce căutăm, s-a acționat și cu privire la baza de lucru. S-a generalizat practica pozitivă a unor ofițeri ca urmărirea fiecărui element din supravegherea generală să se desfășoare după o concepție care să aibă la bază sarcini și măsuri concrete, încadrate în termene, rezultate în urma analizării periodice a fiecărui urmărit. Notele de lucru ce se întocmesc cu acest prilej au menirea să îndrume în concret munca de culegere a informațiilor în cazul respectiv, să dinamizeze clarificarea lui și să dea posibilitatea executării unui control ulterior cu privire la modul în care sînt executate sarcinile stabilite.

Cunoscîndu-se bine sarcinile informative, s-a pus un accent corespunzător pe perfecționarea potențialului informativ sub aspect numeric și calitativ. Împreună cu șefii de posturi și ajutorii acestora, ofițerii serviciului I au analizat și stabilit, încă din decembrie 1973, necesarul de recrutări pe linia fiecărei probleme, pentru semestrul I/1974, rezultînd că pentru a stăpîni bine situația informativ-operativă în toate comunele mai sînt necesari încă aproape tot atîția informatori cîți s-au recrutat în tot anul 1973. Și nu numai atît. Se acționează cu multă responsabilitate pentru sprijinirea concretă în realizarea acestor recrutări, participîndu-se efectiv la punctări, studieri, verificări, atrageri la colaborare. Nu se face nici o recrutare pe profilul problemelor de securitate, dacă studiul nu este văzut și avizat de un cadru cu muncă de conducere din serviciul de specialitate. Problema asigurării numărului necesar de informatori este menținută în actualitate, ca fiind o necesitate de prim ordin pentru obținerea de informații, deși se mai întîmpină și rețineri la unii subofițeri, motivate de faptul că „este greu de lucrat cu mai mulți in-

„...s-a pus un accent corespunzător pe perfecționarea potențialului informativ sub aspect numeric și calitativ. Nu se face nici o recrutare pe profilul problemelor de securitate, dacă studiul nu este văzut și avizat de un cadru cu muncă de conducere din serviciul de specialitate."

formatori" (mentalitate împotriva căreia se ia atitudine, făcîndu-i să înțeleagă că trebuie să avem în legătură atîția informatori cîți ne sînt necesari pentru realizarea în condiții de calitate a tuturor sarcinilor de serviciu).

O altă direcție în care a fost intensificat sprijinul, se referă la pregătirea de specialitate, mai ales că la fiecare analiză rezultă că una dintre cauzele neajunsurilor de ordin calitativ a informațiilor obținute se datorește minusurilor în pregătirea informativă și de securitate, lipsei de pricepere și experiență a cadrelor de miliție mai tinere, unor stîngăcii, caracteristice mai ales începătorilor. Deși preocupările pe această linie au avut un cadru organizatoric diversificat (expuneri, analize și dezbateri cu prilejul convocărilor trimestriale, convocarea de pregătire militară în 1973, convocări pe grupe de comune în raport de specificul unor probleme, pregătirea la post efectuată de ofițerii serviciului I) nu se poate aprecia că s-a făcut totul. Necesitatea perfecționării pregătirii informative a subofițerilor de la posturi continuă să rămînă de mare actualitate, dat fiind nivelul actual de exigență la care trebuie îndeplinite sarcinile de securitate în mediul rural. Avînd în vedere și propunerile făcute de cadrele de miliție, conducerea inspectoratului pregătește un curs scurt destinat perfecționării informative a subofițerilor de la posturi care au un stagiu mic în munca cu rețeaua, ori care întîmpină greutăți în activitatea informativă. Acest curs va fi condus de cadre de securitate competente și cu experiență, iar programul se va axa, în principal, pe prevederile ordinelor nr. 000250/1973 și nr. 000260/1973 ale ministrului de interne.

Cooperarea cu organul de miliție pe linia muncii de securitate în mediul rural ridică desigur și alte probleme. Considerăm însă că succesul realizării la un nivel calitativ a tuturor sarcinilor este asigurat în măsura în care factorii răspunzători de la securitate se îngrijesc în mod sistematic de pregătirea, îndrumarea, controlul și sprijinul concret acordat subofițerilor de la posturi, mai cu seamă în problemele ce comportă un grad de dificultate, printre care pe primul loc trebuie situată întotdeauna munca de instruire, verificare și educare a rețelei informative.

DEZINFORMAREA (II)

General-maior Mihai ILIE

„...este mai avantajos să supraveghezi și să anihilezi activitatea unui agent identificat, împiedicîndu-i accesul la informații importante, aprovizionîndu-l cu informații inutilizabile în loc să-l arestezi și să-l trimiți prematur la închisoare."

Jocul operativ este principalul mijloc de realizare a operațiilor de dezinformare și se concretizează prin totalitatea acțiunilor și combinațiilor întreprinse pentru a face posibilă pătrunderea în rețeaua dușmanului a uneia dintre sursele noastre sau pentru a-i determina pe agenții capturați ori identificați să servească (conștient sau în orb) interesele noastre. Pozițiile astfel obținute sînt folosite pentru a-i furniza dușmanului informații false, în procesul realizării de către noi a unor scopuri concrete.

Jocul operativ nu este o noutate a timpurilor noastre. Asemenea jocuri s-au întreprins și în trecut, dar atunci aveau scopuri limitate. În trecut agenții dubli *) erau folosiți în mod limitat, pentru o singură misiune, pentru rezolvarea unei singure probleme tactice sau pentru difuzarea unei singure știri false. Un exemplu clasic de joc operativ de acest gen îl constituie cel inițiat de Schulmeister, spionul lui Napoleon, care a realizat între altele și acțiunea de dezinformare de la Ulm. La Ulm, generalul austriac Mack se închisese cu armata lui în fortăreață și rezista cu succes asediului lui Napoleon, care nu putea nici să dea bătălia decisivă, nici să cucerească localitatea. Ar fi putut să-l bată pe Mack doar dacă acesta ar fi ieșit dintre zidurile care îl apărau. Schulmeister, care reușise să se infiltreze în rîndurile austriecilor și era folosit de Napoleon pentru obținerea de informații privind planurile acestora, a pătruns în cetatea Ulmului și i-a adus lui Mack ziare franțuzești sosite, chipurile, tocmai atunci de la Paris. Din aceste ziare, care fuseseră, bineînțeles, special redactate și tipărite, rezulta că la Paris a izbucnit o revoltă împotriva lui Napoleon și că acesta a părăsit în grabă cîmpul de bătălie. În consecință — a pledat Schulmeister — au rămas foarte puține trupe în jurul Ulmului. Prin această acțiune de dezinformare, Mack a fost împins spre concluzia că aceste trupe ar putea fi foarte repede înfrînte și că sosise deci timpul să iasă în cîmp și să le nimicească. Abia după ce a ieșit din cetate, bietul Mack și-a dat seama cît de abil fusese tras pe sfoară !

*) Întrucît, în cele ce urmează, ne vom referi adesea la informatorii folosiți în procesul jocurilor operative, prevenim pe cititor că ne-am luat permisiunea să-i numim pe aceștia agenți dubli, deși termenul de agent dublu a fost folosit pînă acum în materialele noastre într-un sens diferit.

„Agenții au început să fie dirijați pe perioade mari de timp, dirijarea lor în cadrul jocurilor operative întinzîndu-se pe luni și chiar ani de zile. Rezultatele ce urmează să se obțină se amînă și ele uneori chiar perioade îndelungate pînă cînd devin esențiale, respectiv pînă cînd aceste rezultate oferă organului de contraspionaj o privire de ansamblu asupra a tot ce se întîmplă în tabăra adversă și permit controlul, aproape absolut, asupra rețelei străine care acționează pe teritoriul țării."

Pe planul luptei dintre serviciile de informații și cele de contrainformații a trebuit să treacă destul de mult timp pînă cînd să apară convingerea că lichidarea prematură și radicală a unei acțiuni de spionaj poate avea drept rezultat doar înlocuirea ei cu alta, necunoscută de organul de contraspionaj. Azi ne dăm bine seama că este mai avantajos să supraveghezi și să anihilezi activitatea unui agent identificat, împiedicîndu-i accesul la informații importante, aprovizionîndu-l cu informații inutilizabile în loc să-l arestezi și să-l trimiți prematur la închisoare.

După cum am arătat și mai înainte, jocurile operative sînt duse prin agentură dublă, folosită în prezent în mod intensiv de către toate organele de spionaj. Toate marile servicii de spionaj — ale U.R.S.S., R.F.G., Angliei, Franței (francezii numesc dezinformarea „intoxicare") au sectoare speciale care lucrează pe lîngă organele de informații și de contrainformații, în vederea realizării jocurilor operative. Agenții au început să fie dirijați pe perioade mari de timp, dirijarea lor în cadrul jocurilor operative întinzîndu-se pe luni și chiar ani de zile. Rezultatele ce urmează să se obțină se amînă și ele uneori chiar perioade îndelungate pînă cînd devin esențiale, respectiv pînă cînd aceste rezultate oferă organului de contraspionaj o privire de ansamblu asupra a tot ce se întîmplă în tabăra adversă și permit un control, aproape absolut, asupra rețelei străine care acționează pe teritoriul țării.

Reputația și valoarea agenților în ochii dușmanului este clădită cu grijă și răbdare, pentru ca la timpul potrivit ei să ajungă în situația de a fi folosiți cu încredere de adversar.

Acest adevăr trebuie avut mereu în vedere, întrucît unii sînt prea grăbiți și vor să obțină imediat rezultate de la un joc operativ, chiar a doua zi, dacă se poate. De multe ori se trimite cîte un agent la un individ suspectat de spionaj cu pretenția ca, odată venit înapoi, să ne spună exact totul despre procedeele subversive ale respectivului, să ne dea lista cu agenții, locurile de întîlnire, metodele de lucru etc. Se înțelege că acestea nu sînt decît niște deziderate pioase, lipsite de

„Experienţa noastră de pînă acum, cît şi aceea a altor servicii, arată că în activitatea de dezinformare şi în jocurile operative succesul este asigurat mai ales prin folosirea unor agenţi experimentaţi, formaţi cu răbdare pe linie de contraspionaj. Jocurile operative, care se duc nemijlocit în folosul contraspionajului, pot să fie cel mai bine organizate cu ajutorul acestor agenţi, special formaţi pentru a duce asemenea acţiuni."

orice bază reală, întrucît pentru ca un agent să pătrundă efectiv la duşman este nevoie în primul rînd de timp.

Trebuie avut în vedere şi faptul că nu întotdeauna avem la îndemînă agenţi din reţeaua inamicului, gata recrutaţi şi verificaţi, pentru a realiza cu ei jocuri operative. De aceea, de multe ori este necesar ca jocurile operative să înceapă prin dirijarea unuia dintre agenţii noştri de încredere, care are o acoperire plauzibilă, pentru a intra în legătură cu duşmanul sau cu unele dintre antenele sale.

Experienţa noastră de pînă acum, cît şi aceea a altor servicii, arată că în activitatea de dezinformare şi în jocurile operative succesul este asigurat mai ales prin folosirea unor agenţi experimentaţi, formaţi cu răbdare pe linie de contraspionaj. Jocurile operative, care se duc nemijlocit în folosul contraspionajului, pot să fie cel mai bine organizate cu ajutorul acestor agenţi, special formaţi pentru a duce asemenea acţiuni.

Întrucît, în multe cazuri, jocul operativ începe cu dirijarea propriilor noştri agenţi (în lipsa unor agenţi rerecrutaţi din reţeaua duşmanului), se comite uneori greşeala de a fi atraşi la colaborare oameni care cunosc o limbă străină şi care au calităţi ce ne par de natură a-i interesa pe spioni.

Aceşti oameni sînt trimişi către duşman, în nădejdea că însuşirile lor personale îi vor impune atenţiei sale şi ei se vor infiltra numai datorită acestor însuşiri. În realitate, de cele mai multe ori, asemenea încercări sînt sortite eşecului. **Nici un serviciu de spionaj şi nici un cadru experimentat în munca de spionaj nu-i va acorda atenţie unui om care vine către el, căutîndu-i compania şi care, în plus, are şi nişte calităţi atrăgătoare. Este o regulă binecunoscută a muncii de spionaj.**

Nu trebuie deci să ne legănăm cu speranţa că dezinformarea va putea să se realizeze cu agenţii organului de linie aflaţi în afara obiectivelor şi a bazei de lucru a organelor de contraspionaj, în afara sistemului general de urmărire a spionajului străin. Nu numai că asemenea tentative nu ar reuşi, dar există şi riscul destul de mare să ne interferăm cu planurile generale ale organelor noastre de contraspionaj şi să le încurcăm treburile.

După ce am punctat un candidat pentru realizarea unui joc operativ, este necesar să începem acea activitate laborioasă de cîştigare şi de consolidare a încrederii duşmanului în el, cu alte cuvinte de clădire a reputaţiei agentului în ochii duşmanului. Trebuie să pornim de la concepţia că procesul făuririi unei asemenea reputaţii trece prin „inarmarea" agentului cu un volum de

„Nu trebuie să ne legănăm cu speranţa că dezinformarea va putea să se realizeze cu agenţii organului de linie aflaţi în afara obiectivelor şi a bazei de lucru a organelor de contraspionaj, în afara sistemului general de urmărire a spionajului străin. Nu numai că asemenea tentative nu ar reuşi, dar există şi riscul destul de mare să ne interferăm cu planurile generale ale organelor noastre de contraspionaj şi să le încurcăm treburile."

informaţii, de multe ori reale, ce vor fi plasate duşmanului. Aici intervine rolul serviciului de dezinformare, al organului care trebuie să elaboreze materialul ce va fi plasat inamicului. **Dozarea materialului de dezinformare devine din ce în ce mai mult o activitate ştiinţifică şi ea trebuie să fie rodul unei strînse cooperări dintre ofiţerul de contraspionaj şi ofiţerul de dezinformare**. Aceasta deoarece elaborarea materialului dezinformativ implică soluţionarea a două aspecte principale: care trebuie să fie valoarea exactă a acestui material, astfel încît el să nu pară neverosimil, dar nici neînsemnat şi care trebuie să fie maniera în care va fi justificată provenienţa lui (modul de a-l plasa), pentru ca informatorul să nu devină suspect în ochii cadrului serviciului de spionaj. Odată început un joc operativ, aceste elemente trebuie avute permanent în vedere, îmbinate în mod armonios, astfel încît totul să fie menţinut în echilibru, în limitele verosimilului.

Dacă agentul care participă la acţiunea de dezinformare, respectiv la jocul operativ, nu este crezut, acest fapt devine uneori deosebit de grav, putînd avea repercusiuni asupra securităţii personale a agentului, a vieţii sale. Unii lucrători de contraspionaj rezumă jocul operativ la a furniza informaţii special elaborate duşmanului. Ei se mulţumesc cu faptul că l-au determinat pe cel urmărit să se demaşte ca spion, dar de fapt nu obţin prea mult prin aceasta. **Este de aceea necesar să fie făcută încă de la început o apreciere cît mai exactă a rentabilităţii jocului operativ după formula: „ce pierdem şi ce cîştigăm"**. Punerea în balanţă a acestor elemente este sarcina ofiţerului de contraspionaj, care conduce acţiunea. El este acela care trebuie să-şi precizeze intenţiile, să aibă o concepţie clară asupra scopului pe care îl urmăreşte prin jocul operativ. În acest sens, trebuie bine precizat şi gîndit momentul cînd se va acţiona pentru preluarea iniţiativei în cadrul jocului operativ, cît şi modul în care vom acţiona mai departe.

La începutul jocului operativ sîntem nevoiţi să furnizăm informaţii fie reale, fie fabricate, însă paralel cu aceasta trebuie să căutăm să-l atragem pe duşman pe terenul care ne convine nouă. În măsura în care vom ajunge să controlăm una sau mai multe căi prin care inamicul obţine informaţii, va trebui să ne propunem, ca obiective ale jocului operativ, una sau mai multe din următoarele sarcini: cunoaşterea naturii preocupărilor şi amploarea activităţii serviciului de spionaj respectiv cu privire la România; crearea posibilităţilor de identificare şi neutralizare a unor agenţi ai ina-

„Dozarea materialului de dezinformare devine din ce în ce mai mult o activitate științifică și ea trebuie să fie rodul unei strînse cooperări dintre ofițerul de contraspionaj și ofițerul de dezinformare."

micului, pe baza studiului metodelor sale de lucru și a indiciilor obținute în procesul desfășurării jocului operativ ; obținerea de informații cu valoare operativă privind cadrele, nivelul de pregătire, metodele de lucru ale serviciului de spionaj cu care ne aflăm în contact ; identificarea unor procedee și metode de legătură folosite de dușman, inclusiv coduri, cifruri, aparatură tehnică, formule de cerneluri, indigouri invizibile, micropuncte etc ; date privind intențiile politice, economice, militare și de ordin informativ ale țării și ale serviciului de spionaj față de România ; plasarea de date prin care să-i influențăm intențiile, fie în sensul schimbării acestora (în cazul că nu ne convin), fie în întărirea convingerii că ele sînt bune (în cazul cînd ne avantajează) ; dezinformarea inamicului în ce privește planurile și metodele noastre de muncă.

Dacă prin jocul operativ pe care-l ducem nu obținem nici unul dintre aceste rezultate, este cazul să reevaluăm oportunitatea ducerii lui, pentru că s-ar putea întîmpla ca el să se desfășoare în defavoarea noastră.

Există și posibilitatea ca sub acoperirea legăturii cu noi — trădată însă de agentul rerecrutat — dușmanul să încerce să-și realizeze (în afara controlului nostru, se înțelege) unele din sarcinile sale. Există cu alte cuvinte și pericolul retrimiterii către noi a agentului dublu, care îl servește de fapt pe dușman. De aceea, testul de credibilitate al jocului operativ nu se realizează numai prin acceptarea de către dușman a informațiilor noastre, cît mai ales de măsura în care aceste informații influențează realmente activitatea concretă și deciziile sale.

Nimeni nu poate ignora avantajele unui joc operativ bine condus. Pe plan tactic, aceste avantaje sînt asemănătoare cu cele ale unei armate care, în contactul cu inamicul, are inițiativa operațiilor. Chiar atunci cînd din diferite motive nu sîntem în măsură să plasăm dușmanului informații false — pentru că există și asemenea cazuri — avem totuși avantajul că îi cunoaștem intențiile și sîntem în măsură să inițiem măsuri cu caracter profilactic pentru prevenirea scurgerii de informații.

Jocul operativ este un proces complex. Așa cum am mai arătat, reputația unui agent se clădește greu, în timp, avantajele mari se obțin cu prețul furnizării de informații, multe din ele adevărate. Acest proces de plasare de informații trebuie să înceapă de la simplu, deoarece nu ne va fi de nici un folos dacă vom începe să dăm de la început informații „tari".

Din nou despre FILMUL DIDACTIC DE SPECIALITATE

— însemnări la o consfătuire —

În ziua de 21 martie a.c. a fost organizată la Școala de ofițeri de la Băneasa o mică gală de filme de scurt-metraj, cu profil de învățămînt, realizate de către Serviciul cinematografic al Ministerului de Interne. Proiecția filmelor respective a fost urmată de o consfătuire, în cadrul căreia cadre didactice din școală (de la catedrele de miliție și de securitate) au fost invitate să-și spună părerea despre utilitatea filmului didactic cu temă de specialitate (de securitate sau de miliție) și în legătură cu modalitatea în care consideră că acesta ar trebui să fie realizat spre a răspunde mai bine programelor de învățămînt din școală și acțiunii de perfecționare a pregătirii cadrelor ministerului. Trecînd peste unele neajunsuri de natură organizatorică, care au impietat asupra rezultatelor ce se așteptau de la o asemenea consfătuire,*) semnatarul rîndurilor de față a reținut, din puținele luări de cuvînt (și din discuțiile purtate în alte ocazii cu cadrele), cîteva idei, pe care, cu acordul cititorului, le va utiliza ca suport pentru susținerea unor opinii personale pe marginea subiectului în discuție.

1 Utilitatea filmului didactic în procesul de învățămînt în general (în cel din școală, în special) este de necontestat. Părerile în această privință sînt unanime : o instituție modernă de învățămînt, cum este școala de ofițeri, cu profiluri specifice de securitate, miliție etc., în care formele și metodele de muncă ce urmează să le fie comunicate cursanților sînt variate și totodată extrem de

*) Cadrele au fost anunțate din timp că vor participa la vizionare, dar nu erau pregătite și pentru consfătuire ; ora aleasă s-a suprapus altor activități din școală, astfel încît mulți ofițeri au părăsit sala la scurt timp după începerea discuției.

labile, nu se mai poate dispensa de aportul filmului didactic, ale cărui atribute in fundamentarea noțiunilor și principiilor de muncă profesională au fost verificate in practică. Dar părerile in legătură cu rolul și locul filmului didactic in desfășurarea concretă a procesului de invățare sint, se pare, impărțite : unii văd filmul didactic ca avind un rol primordial in cadrul lecției, alții, dimpotrivă, ii atribuie un rol secundar. Sint și opinii care cer ca filmul didactic să devină film-lecție și să substituie complet, măcar pentru majoritatea temelor dacă nu pentru toate, ora de predare tradițională. Fără a cădea intr-o extremă sau alta (extremele pot fi, se ințelege, acceptate doar ca excepție) trebuie spus că niciodată filmul didactic nu va putea să inlocuiască definitiv, mai ales in comunicarea ideilor și teoriilor, expunerea atractivă, vie, „ex cathedra", care rămine deocamdată, cu toată invazia tehnologiei și a tranzistoarelor in procesul invățării, metoda principală de comunicare a cunoștințelor noi, in evoluția lor obiectivă. De altfel, prin insăși structura lui, filmul didactic de specialitate, operind cu cazuri particulare (reale sau imaginate), iși ingustează aria investigației, pentru simplul motiv că particularul, oricit de perfect s-ar integra in general, nu se poate confunda cu acesta din urmă. Sub acest aspect prezentarea unei teme și a contextului larg al multiplelor cazuri și variante posibile in legătură cu această temă nu poate fi făcută atit de cuprinzător intr-un film didactic bun cit intr-o lecție, chiar mediocră, mai ales dacă predarea este urmată de studierea unei ample bibliografii. De aceea filmul didactic nu trebuie privit altfel decit ca un mijloc ajutător al invățămintului in toate formele pe care le cunoaștem, in cadrul căruia profesorului sau lectorului, cu pregătirea și experiența de viață și pedagogică pe care le are, ii revine rolul hotăritor.

2 Potrivit cunoscutului dicton : „și din greșeală se invață", se apreciază ca bun procedeul aducerii voite in film a greșelii cu scop de invățare, cu condiția insă ca, sub acest aspect, lucrurile să decurgă foarte clar, iar demonstrația să fie dusă pină la capăt. Discuția a fost provocată aici de faptul că intr-unul din filmele prezentate (pe o temă de miliție) există — după opinia unora dintre vorbitori — secvențe in care comentatorul, după ce menționează că procedeul arătat este greșit, anunță reluarea corectă a scenei, dar demonstrația este totuși... incorectă, ceea ce, firește, produce derută, mai ales printre spectatorii care cunosc bine regula respectivă. In ce mă privește, nefiind cunoscător in probleme de miliție, prefer să mă abțin de a face aprecieri. Am reținut totuși ca foarte justă observația de principiu, valabilă la realizarea oricărui film didactic, că folosirea cu scop de invățare a greșelii in filmul didactic trebuie negreșit urmată de reluarea corectă (dacă nu chiar perfectă) a modului cum trebuie să procedeze sau să se comporte ofițerul sau subofițerul in situația dată. S-ar mai putea adăuga aici că demonstrația antinomică „așa este bine — așa este rău" nu trebuie folosită decit in acele cazuri in care in practica muncii greșeala s-a dovedit a fi mai frecventă, fie datorită unei interpretări eronate a textului care reglementează procedeul respectiv, fie — sint și asemenea cazuri — cind nu există o asemenea reglementare. In nici un caz nu trebuie să se abuzeze de „negativ", ca mijloc de invățare, avind in vedere că procedeul ca atare este riscant, putind genera realmente greșeli.

3 Realizatorii de filme didactice de specialitate pe teme de securitate și miliție sint obligați să plaseze acțiunile și demonstrațiile lor cinematografice in limitele stricte ale legalității, cunoașterea și aplicarea legilor in munca de zi cu zi, sancționarea corectă a celor ce incalcă legea și apărarea cetățenilor de ilegalități și abuzuri, fiind scopuri principale ale invățămintului, in cadrul amplului proces de pregătire la toate nivelurile. Și de data aceasta discuțiile au pornit de la ceea ce participanții la consfătuire vizionaseră pe ecran și anume de la faptul că acțiunile și metodele de muncă profesională filmate se desfășoară avindu-se in vedere in primul rind litera și spiritul legii. Din păcate insă, pe alocuri, in peliculele vizionate (poate și datorită dorinței realizatorilor de a ridica activitatea profesională a „modelelor" la cele mai inalte cote ale conștiinciozității și zelului profesional) s-au strecurat și unele greșeli, care vin in contradicție cu legea. A fost adus ca exemplu in discuție, intre altele, secvența in care patrula de noapte a miliției dintr-un oraș execută verificări și pindă la domiciliul unui fost condamnat, pe temeiul că acesta... avea antecedente. Ba mai mult : cind individul iese de la domiciliul său in stradă, plecind nu se știe unde, este intors de către milițieni din drum, această acțiune a lor voind să insemne, chipurile, activitate de prevenire ! Dar oricine știe că un om care a suferit una sau mai multe condamnări pentru fapte penale, la ispășirea ultimei pedepse el redevine, legalmente, cetățean liber și nu poate fi supus fără temei (doar pentru motivul că are antecedente) unor constringeri arbitrare din partea organelor statului. Problema comportă, firește, și alt gen de discuții. În practica muncii sint, e adevărat și situații cind anumite elemente necesită să fie supravegheate in continuare, chiar și după ispășirea unei pedepse penale. Adusă pe ecran, o asemenea măsură se cere insă argumentată, astfel incit spectatorul să ințeleagă că ea este dictată de rațiuni temeinice privind apărarea ordinii publice și a securității statului. Oricum insă o asemenea sarcină va reveni altor organe și nu unei patrule de noapte a miliției, care are cu totul alte misiuni.

4 Spre a-și atinge scopul pentru care a fost creat, filmul didactic de specialitate, de securitate, miliție etc., trebuie in primul rind să convingă, prezentind acțiuni verosimile și logice, in deplin acord cu realitățile vieții. Altfel spus, intimplările din film să nu depășească limitele credibilului și să se circumscrie in zonele firești ale vieții, cu o anumită doză de atractivitate. În cuprinsul unui film didactic o simplă scenă neverosimilă poate dărima in numai citeva minute intregul sumar de principii și reguli construit cu migală pină atunci. Filmele in discuție urmează in linii generale verosimilul. Spun in linii generale deoarece participanții la consfătuire au remarcat totuși inadvertențe și chiar scene curioase. În filmul despre șeful postului de miliție, de exemplu, este la sfirșit o asemenea scenă. Despre ce este vorba ? Șeful de post și ajutorul său, care participaseră la

capturarea unui periculos infractor, urmează să fie recompensaţi. Vedem astfel cum în faţa tuturor şefilor de posturi de pe raza judeţului, şeful inspectoratului judeţean dă citire unui ordin superior, prin care şeful de post respectiv este recompensat cu un salariu, iar ajutorul său (despre care nu se deduce de nicăieri că ar fi avut vreo abatere şi care a executat conştiincios ordinele primite de la şeful său) e recompensat cu... mulţumiri! Finalul acesta neaşteptat (şi nejustificat) de schiţă umoristică, a provocat, în mod neplăcut, ilaritate în sală!

5 Una din cauze, poate cea esenţială, pentru care, după opinia mai multor cadre unele filme cu caracter didactic nu reuşesc totdeauna să-şi atingă scopul, sînt neinteresante şi neatractive, rezidă în modul prea didacticist, prea schematic şi adesea prea simplist în care este concepută tratarea subiectului. Se manifestă aici o anumită concepţie a realizatorilor (scenarist, regizor, consultant de specialitate) cu privire la actul învăţării, ca parte intrinsecă a activităţii umane, considerîndu-se, în mod greşit, că un film pe o anumită temă de specialitate trebuie neapărat să abordeze toate laturile muncii, să dea soluţii general valabile pentru toate cazurile. Dar acest lucru este practic imposibil! Un film de specialitate, un film-lecţie, este bun atunci cînd, pornind de la un fapt autentic de viaţă, reuşeşte să suscite interesul, să comunice idei (chiar dacă spectatorului i se vorbeşte despre lucruri de care el nu este străin). Nu este, de aceea, suficient să i se prezinte ofiţerului de securitate o combinaţie inventată anume, în care lucrurile decurg fără cusur, ci va fi mult mai interesant dacă, în locul unei acţiuni fanteziste care n-a avut loc niciodată se va porni, de la o acţiune care s-a consumat în realitate, cu părţile ei bune dar şi cu unele neajunsuri, din care să se poată învăţa, cu fapte şi întîmplări care să confirme ceea ce este de fapt munca de securitate în esenţa ei — o continuă confruntare între inteligenţe — şi care să-i îndemne pe spectatori să reflecteze. Mulţi socotesc, de asemenea, că actul învăţării trebuie să se consume neapărat cu gravitate, că eroii acţiunii care ne oferă „lecţia" trebuie obligatoriu să fie crispaţi, sobri şi concentraţi etc., dar este ştiut că viaţa este adesea presărată cu situaţii şi întîmplări neprevăzute; adus pe ecran, în contextul unor fapte verosimile şi autentice, divertismentul poate fi la rîndul său un bun vehicul de idei. Există o concepţie modernă în învăţămînt (şi nu e tocmai nouă) potrivit căreia cunoştinţele care se transmit cursanţilor, indiferent de categoria lor, nu trebuie considerate ca un fel de pastile ce se administrează ad-hoc, cu scopul ca „pacientul" să atingă un sumum de performanţe intelectuale. Dimpotrivă, cursantului, fie el şi spectator la un film didactic, trebuie să i se lase tot timpul posibilitatea de a opta pentru una sau alta dintre metodele ce-i sînt prezentate pe ecran sau chiar de a le respinge. Am citit undeva că la o expoziţie internaţională li s-a prezentat vizitatorilor un film curios, care ducea acţiunea pînă la un punct, unde proiecţia era întreruptă, spectatorii fiind rugaţi să indice ei varianta ulterioară de desfăşurare. Se proiecta apoi versiunea aleasă de majoritatea spectatorilor, iar în caz de „balotaj" se transmiteau chiar două variante, care, fireşte, ajungeau la acelaşi final. Experimentul, ca idee, pare deosebit de interesant (şi de aceeaşi părere au fost şi alţi tovarăşi cărora l-am relatat), deoarece pune în mişcare capacitatea celui aflat în sala de proiecţie de a gîndi şi a alege, ceea ce echivalează cu exercitarea creativităţii lui individuale.

6 O bună parte a discuţiilor s-au referit la activitatea laboratorului cinematografic al şcolii şi la modalităţile în care acesta ar putea să fie sprijinit în realizarea unor pelicule pentru uzul didactic intern. S-a solicitat în acest sens Serviciului cinematografic al ministerului asistenţă tehnică de specialitate în elaborarea scenariilor şi realizarea filmărilor, pentru o mai eficientă utilizare a fondului tehnico-material de care dispune şcoala. Considerăm că de un astfel de sprijin au nevoie în prezent tot mai multe unităţi ale ministerului nostru, care au fost dotate (ori s-au autodotat) în ultimii ani nu numai cu aparate de proiecţie, ci şi cu aparate de luat imagini şi cu toată tehnica necesară realizării unor filme pe 16 mm. La multe inspectorate judeţene din ţară au şi fost deja realizate primele filme proprii, care sînt utilizate în procesul de pregătire.*) În ce priveşte sprijinul solicitat din partea Serviciului cinematografic al ministerului, îl considerăm justificat şi, aşa cum s-a arătat la consfătuire, el este pe deplin posibil, mai ales dacă avem în vedere că în mod practic planul anual de producţie se realizează prin filmări la diferite unităţi şi inspectorate judeţene din ţară, prilej cum nu se poate mai nimerit de a învăţa, la faţa locului, cum se face un film didactic de specialitate.

★

Filmul didactic este fără îndoială un instrument modern şi în acelaşi timp eficient de pregătire, un mijloc ajutător indispensabil al oricărei acţiuni complexe de instruire. Sintaxa lui este diferită — şi în unele privinţe superioară — celei a unui manual. Un renumit scriitor francez (J. P. Sartre) afirma că imaginea cinematografică realizează o anumită sinteză a afectivităţii şi cunoaşterii, avînd în anumite privinţe virtuţi gnoseologice superioare faţă de cuvîntul scris. Este de aceea necesar ca începutul promiţător să fie continuat, eliminîndu-se neajunsurile, pentru realizarea unor filme didactice valoroase, care să fie folosite cu succes în procesul instructiv-educativ al cadrelor şi elevilor noştri.

Locotenent-colonel Ion VLAICU

---

*) Această situaţie de fapt ne-a şi determinat, dealtfel, să abordăm în paginile publicaţiei „Securitatea" tema filmului didactic de specialitate, acţiune pe care, cu sprijinul cititorilor sperăm să o continuăm în viitor.

O revedere plăcută

— Bună ziua, tovarășe locotenent-major!

Întorc capul surprins. Lîngă mine, un tînăr înalt, zvelt, mă privește surizînd. Îi string mîna cu plăcere.

— Anton! Ce-i cu tine?

— Știți, sînt în vacanță, v-am văzut și mi-am permis să vă opresc, pentru a vă mulțumi. Tovarășul maior Andrei Spătaru este la unitate? Aș dori... să-l vizitez.

— Cred că îi va face plăcere să te vadă. Am aflat că ești student.

— Da, în anul al doilea, la medicină. Ieri am luat ultimul examen, cel mai greu...

★

Gîndul mă poartă în urmă cu trei ani, la ziua aceea posomorîtă de noiembrie, cînd discutînd într-o casă cu „George", acesta îmi relatase despre un caz care i se păruse interesant. Ieșise de la un cinematograf împreună cu un prieten care l-a invitat să-l însoțească pînă la colegul său de clasă, Anton G., pentru a audia muzică. La domiciliul lui Anton G. se mai aflau Vasile P. și Leonte I., colegi de clasă cu Anton, care audiau în acel moment... postul de radio „Europa liberă".

Pe parcursul discuțiilor rezultase că Anton, Leonte și Vasile se considerau prieteni „adevărați", că devenise la ei o obișnuință să audieze postul de radio „Europa liberă" și că invitau și alți colegi pentru a comenta împreună cele auzite. Și în prezența lui „George" au început să facă comentarii tendențioase la adresa regimului socialist din țara noastră, să elogieze modul de viață din Occident. Sub motiv că în România „nu se asigură libertatea de afirmare a tineretului", fiecare și-a exprimat intenția de a găsi o cale, pentru a pleca, în mod legal sau ilegal, „dincolo".

Semnalarea lui „George" îmi atrăsese atenția și imediat am trecut la verificarea elevilor respectivi. Am stabilit, așa cum dealtfel mă cam așteptam, că cei trei erau de mult scăpați de sub supravegherea părinților. Anton provenea dintr-o familie descompusă, locuia cu mama sa, care nu mai reușea să exercite asupra lui autoritatea necesară. Părinții lui Leonte lucrau într-o altă localitate și veneau la intervale mari de timp în Tulcea, iar Vasile era un fel de „băiatul mamei", care făcea cam ce voia.

Semnificativ — toți trei erau repetenți, aveau o situație foarte slabă la învățătură, absentau des, erau indisciplinați și recalcitranți cu profesorii, aflîndu-se pe punctul de a fi exmatriculați.

— Sînt repetenții clasei! Numai la carte nu le este gîndul! mi-a spus un profesor. Vin nepregătiți la ore, extenuați de nopțile pierdute; sînt niște... ratați!

Ratați!? La 18 ani?! Liniștea, seninătatea cu care profesorul respectiv decreta ratarea celor trei tineri m-a pus pe gînduri. Am discutat și cu un alt profesor.

— Anton în primii ani de liceu a fost premiant, mi-a spus acesta cu o nuanță de tristețe în glas. E un tînăr inteligent, cu putere de muncă. Leonte și Vasile erau și ei buni la învățătură și disciplinați, pînă mai acum doi ani. Nu știu ce s-a petrecut. A intervenit probabil ceva în viața lor. Dar... nu înțeleg ce!

Intervenise într-adevăr ceva. Ca și în alte cazuri, lipsa unui sprijin părintesc, în momentul în care tinerii descoperiseră că erau „oameni mari" care „pot înțelege singuri sensul vieții", dusese la tendințe de libertinaj, pe care, cu abilitate, emisiunile posturilor străine le speculaseră, creîndu-le mirajul unei promovări rapide, într-o lume „liberă". Ce le mai trebuia școala asta, dacă ei, acolo, vor cîștiga foarte bine și...?!

Și așa au început absențele, notele slabe, nopțile pierdute, repetenția, sentimentul inutilității efortului, desconsiderarea celor ce realizează ceva... În perioada vacanței de vară, folosind minimul de cunoștințe în limbile engleză și germană pe care-l aveau, contactau diverși turiști străini, interesîndu-se de viața de „dincolo". Anton intrase astfel în relații cu un cetățean din R. F. Germania, care-i vorbise despre „raiul" din țara aceea. Au început să corespondeze. Hans (așa îl chema pe străin) le-a trimis chiar reviste și discuri.

Cam acestea erau informațiile pe care am putut să le stringem în timpul verificărilor întreprinse. Da, semnalarea lui „George" se dovedise exactă, aveam de-a face cu un caz în care trebuia să intervenim... pînă nu era prea tîrziu.

În clasa respectivă nu dispuneam din nefericire de surse suficiente de informare. A fost recrutat deocamdată, în calitate de colaborator, „Radu", elevul care îl condusese pe „George" acasă la Anton. (Pentru cunoașterea în profunzime și cu operativitate a activității desfășurate de cei trei elevi, au fost utilizate și mijloace speciale.)

Ne-au fost confirmate astfel informațiile privind intenția celor trei de a pleca din România, am stabilit cum încercau să exercite, asupra altor colegi, influență negativă, comunicîndu-le idei prinse din zbor de la posturile străine de radio. În cadrul liceului, în timpul pauzelor, Anton a încercat să-și expună ideile ostile și față de colegi, să le indice orele pentru audierea postului de radio „Europa liberă", despre care afirma că este „singurul post care arată realitatea". Și-a manifestat și intenția de a polariza în jurul lui elevii slabi la învățătură, pentru a protesta împotriva acordării de note mici în liceu etc.

În același timp, împreună cu Leonte și Vasile, Anton a conceput și redactat o scrisoare, cu profund caracter ostil, către postul de radio „Europa liberă", pe care intenționa să o expedieze prin intermediul cetățeanului vest-german Hans, care urma să revină în România, în concediu. În timpul unei ore de sport, în curtea liceului, cînd elevii își așezaseră mapele cu cărți lîngă perete, un profesor „s-a împiedicat" de mapa lui Anton G. și, printre cărțile împrăștiate, „a găsit" plicul cu adresa și scrisoarea redactată și destinată postului de radio „Europa liberă". S-a trecut pe această bază la întocmirea de acte premergătoare și la documentarea activității desfășurate de cei trei elevi.

Cazul a fost analizat cu atenție la nivelul conducerii unității, prilej cu care s-au stabilit măsuri corespunzătoare pentru contracararea activității celor trei elevi și prevenirea altor elemente. În urma indicațiilor primite de la organul de partid, s-a procedat la discutarea preocupărilor celor trei în colectivul clasei, în prezența părinților lor și a reprezentanților organelor de partid și U. T. C. din municipiu. Dezbaterea a constituit o adevărată lecție, atît pentru elevii vizați, cît și pentru ceilalți participanți. S-a desprins din cuvîntul vorbitorilor (profesori, colegi, părinți) indignarea pentru faptele comise de elevii respectivi, dar și încrederea că se vor îndrepta, odată cu promisiunea că fiecare, în calitatea pe care o are, va contribui la ajutorarea celor trei.

Desigur, după dezbatere, nu am uitat de tinerii aceștia. Pe lîngă activitatea de supraveghere și influență, am menținut o legătură permanentă cu factorii de răspundere din liceu, fiind mereu la curent cu situația lor școlară, cu preocupările pe care le aveau. Prin contactări periodice, am exercitat o influențare continuă asupra lui Anton, Leonte și Vasile.

. . . .

Acum, întîlnirea de pe stradă m-a făcut curios. Îl întreb pe Anton de prietenii lui.

— Leonte e tehnician, iar Vasile e-n anul doi, la Silvicultură, în Brașov, îmi răspunde vesel Anton G.

Așadar, un medic, un tehnician, un inginer silvic. Trei oameni cu care, poate, într-o împrejurare sau alta, ne vom mai întîlni.

Deocamdată, eu tare mult aș vrea să-l întîlnesc pe profesorul acela al lor... Și cred chiar că am să-l caut în mod special zilele astea, să-i amintesc de cei trei pe care atît de simplu îi numise atunci „ratați".

Locotenent-major Ion BOIARCIUC

Dulgheru alias Dumitrescu

La sfîrșitul lunii august 1957, era încă urmărit ca fugar numitul Dulgheru Ioan, originar din comuna Vadul Moldovei, județul Suceava, legionar din anul 1931 și cunoscut de vîrfurile legionare din țară. Cu 20 de ani în urmă el devenise unul dintre șefii organizației legionare din fostul județ Baia, iar în 1941 condusese rebeliunea legionară din orașul Fălticeni, fiind arestat în mai multe rînduri.

După 23 August 1944, Dulgheru Ion își părăsise soția, stabilindu-se în București, la niște legături ale sale, pentru a nu fi descoperit și tras la răspundere.

În anii 1946 și 1947, legionarul fusese reținut pentru scurt timp, dar de fiecare dată a indus în eroare cu abilitate organele siguranței și a scăpat. Cu sprijinul unor elemente ostile, în majoritate legionari, Dulgheru reușește în cele din urmă să-și falsifice actele cu ocazia preschimbării buletinelor de identitate.

În acest fel, Dulgheru Ioan, care ar fi trebuit arestat încă din decembrie 1944 și condamnat pentru activitate legionară, devine „Dumitrescu Nicolae, fost muncitor, originar din Brăila, membru al Partidului Social Democrat, participant activ în mișcarea muncitorească, grevist la Iași și rănit în luptele de clasă din perioada anilor 1919—1922". Cu o astfel de „zestre biografică", Dulgheru Ioan alias „Dumitrescu Nicolae" se stabilește liniștit în orașul Toplița și așteaptă desfășurarea evenimentelor, păstrînd legătura numai cu legionarii care îl ajutaseră să-și creeze această a doua față.

Priceput într-ale negustoriei — înainte de 1944 fusese comerciant în orașul Fălticeni — „Dumitrescu Nicolae" reușește să se angajeze în cadrul cooperației de consum, ca specialist în colectarea fructelor, funcție care îi înlesnea deplasări în numeroase localități din țară.

Adoptînd o atitudine de funcționar cinstit, modest și chiar atașat noii orînduiri, fostul legionar induce în eroare nu numai pe colegii de serviciu și pe noii prieteni, dar chiar și unele organe de stat.

Cu toate măsurile de precauție pe care și le-a luat, Dulgheru nu a putut însă rezista tentației de a stabili legături cu soția și cu numeroasele rude, pe care le avea în comuna natală. Astfel, prin intermediul unui fost coleg de școală, de asemenea fost legionar, învățător într-o localitate apropiată de orașul Toplița, încă din anul 1951, Dulgheru Ioan intră în legătură cu soția și unele rude. Dar, pentru a distrage atenția organelor de stat, același fost coleg lansează versiunea că Dulgheru Ioan ar fi fugit în străinătate. În consecință, toate încercările noastre de a o determina pe soție să ne spună unde se află soțul ei au rămas fără rezultat.

Aceasta era situația la sfîrșitul lunii august a anului 1957. Supravegherea informativă a rudelor lui Dulgheru se făcea anevoios, birocratic, cu fel de fel de „combinații" savante care rămîneau pe hîrtie, îngroșînd dosarul, și așa destul de voluminos, al fugarului.

De fapt, tot ce se stabilise concret pe linie informativă pînă la începutul anului 1957 era că Dulgheru se află în legătură cu soția și se ascunde „undeva pe lîngă Tîrgu-Mureș, sub un nume schimbat, ca funcționar, la Gheorghieni sau Toplița". Informația era vagă, dar era o urmă pe care se putea merge.

S-a decis atunci ca un ofițer de la Suceava să se deplaseze la Tîrgu-Mureș și în conlucrare cu organele de acolo să treacă la identificarea fugarului, urmărirea lui o perioadă de timp — pentru a i se stabili activitatea și legăturile — apoi la arestarea și deferirea lui justiției.

Am fost desemnat să soluționez pînă la capăt acest caz. Printre alte considerente, a fost și acela că eu îl văzusem pe Dulgheru Ioan de cîteva ori în orașul Fălticeni, pe cînd era proprietarul unei librării confiscate de la un evreu, în timpul guvernării legionare.

Nu era o misiune ușoară și îmi dădeam seama de răspunderea ce o aveam. Aceasta deoarece pentru identificarea lui Dulgheru Ioan nu aveam decît semnalmentele cu care figura în evidențele siguranței, confirmate — doar în parte — de soția fugarului. În afară de asta, Dulgheru Ioan se schimbase fără îndoială. Avea acum 56 de ani.

În această operațiune, de un real folos ne-a fost rețeaua informativă și buna conlucrare dintre organele noastre, cele de la Suceava și Tîrgu-Mureș. Îmi amintesc în special de rolul pe care l-a jucat în demascarea lui „Dumitrescu Nicolae" o femeie, informatoare a organelor noastre, cu numele „Dana", care, datorită unor calități personale și a dirijării adecvate, a reușit nu numai să-l cunoască pe fugar, dar să-i cîștige și încrederea în asemenea grad încît acesta i-a confiat despre trecutul său legionar, teama permanentă de repercusiuni și adevăratul său nume.

Printr-un complex de măsuri informativ-operative luate în orașul Toplița, apoi prin organizarea unei acțiuni de filaj, am putut să mă conving de perfecta veridicitate a informațiilor obținute prin informatoarea „Dana". Da, îl aveam în față pe fostul conducător al rebeliunii legionare din Fălticeni, care trăia acum liniștit, ca fost muncitor cinstit.

În continuare, evenimentele s-au precipitat neprevăzut, obligîndu-ne să ne grăbim cu arestarea lui Dulgheru Ioan.

Ce se întîmplase ?

În orașul Toplița, „Dumitrescu Nicolae" era cunoscut drept un afemeiat notoriu. Soțul uneia dintre concubinele sale află despre legătura nevestei-si cu urmăritul, îl caută pe Dulgheru și-l amenință cu denunțarea unor fapte necinstite pe care, în realitate, nu le făcuse niciodată. Speriat însă de ideea unor cercetări, care puteau ajunge la adevărata sa biografie, „Dumitrescu Nicolae" îl „potolește" pe soțul furios cu o sumă de bani, dar îi mărturisește „Danei" că intenționează „să dispară" din Toplița.

Dulgheru mai dispăruse odată și-l căutasem aproape zece ani. Nu era momentul să riscăm, așa că s-a hotărît arestarea lui imediată.

După ce am luat toate măsurile de rigoare, ajutat de doi colegi — astăzi locotenent-colonelul Constantin Orășanu și maiorul Constantin Sociu — am descins la domiciliul fugarului. L-am asigurat că-i vom face doar o percheziție de rutină, în urma unui denunț, pentru a-i apăra reputația de funcționar onest, despre care am obținut cele mai elogioase referințe. Nu exageram cu nimic, în ce privește referințele.

Iată însă că la „onestul funcționar" am descoperit o serie de însemnări cu caracter fascist și literatură reacționară. Ne-am mirat foarte mult, dar am fost nevoiți să-l punem să semneze procesul verbal de percheziție, accentuînd dintr-o dată intenționat pe exprimarea moldovenească a cuvintelor mele. M-a privit atunci lung, descumpănit și a dat să semneze. Am adăugat :

— Domnule „Dumitrescu", ți-ai putut da seama că sînt de prin părțile Fălticenilor. Ce rost mai are ? Semnează cu numele de acasă.

Cu mîna tremurîndă, cu fața pămîntie, a strîns mecanic creionul chimic și a semnat : Dulgheru Ioan. Apoi, reflex, a șters și a semnat din nou, cu numele de „Dumitrescu Nicolae", de data aceasta. Era însă prea tîrziu. Greșeala fusese comisă.

Cîteva ore după aceea, m-am dus la președintele Uniunii raionale a cooperativelor de consum din Toplița să-i mulțumesc pentru sprijinul acordat. Deja se aflase despre arestarea lui „Dumitrescu". Grupuri de funcționari discutau și nu le venea a crede că sub haina unui slujbaș corect, serviabil, prietenos, mă rog, cam muieratic, se ascunsese mulți ani un om deosebit de periculos societății, urmărit pentru a da socoteală de faptele săvîrșite în trecut. Atunci am auzit cîteva cuvinte simple, spuse din toată inima cu privire la vigilența care trebuie manifestată.

În aceeași seară, autoturismul, în care luase loc „onestul slujbaș", se îndrepta spre Suceava.

La 23 mai 1958, Dulgheru Ioan alias „Dumitrescu Nicolae" a fost condamnat la 15 ani detenție grea, degradare civică și confiscarea totală a averii, pentru activitate intensă contra clasei muncitoare și mișcării revoluționare din România.

Locotenent-colonel Mihai JAMINSCHI

Din cronica muncii de securitate

Voiajul bătrînei doamne

Acţiunea aceasta s-a desfăşurat în 1958.

Ani îndelungaţi, elemente ostile ţării noastre, fugari stabiliţi în Occident, încercaseră în mod repetat să creeze în ţară nuclee ale unor reţele, care să le furnizeze informaţii sau să desfăşoare alte genuri de activitate duşmănoasă. Printre acei fugari se afla şi un anume... să-i zicem „Stancu Gavrilă", cunoscut agent al unui serviciu de informaţii occidental.

„Stancu" lucrase în ţară ca ofiţer român de informaţii, iar la terminarea celui de-al doilea război mondial fugise în străinătate şi îşi pusese imediat cunoştinţele în slujba serviciilor străine. Despre fugar se ştia în 1958, în esenţă, următoarele : „Simulează foarte abil că luptă pentru eliberarea României ; urmăreşte să cîştige încrederea fugarilor stabiliţi în străinătate, pentru a-şi menţine încrederea de care se bucură în ochii şefilor serviciului de spionaj pentru care lucrează ; o foloseşte ca secretară pe numita Otilia Haller — o tînără foarte drăguţă, originară din România".

Cine era Otilia Haller ?

Înainte de a fugi din ţară, ea îndeplinise funcţia de ospătăriţă într-un restaurant. Exploatîndu-i o greşeală (lipsuri în gestiune), cîţiva

„prieteni" o îndemnaseră să părăsească România, pentru a nu fi trasă la răspundere penală şi eventual condamnată. Nu mult mai tîrziu, Otilia Haller era într-adevăr nu pe o bancă de acuzare, ci... intima lui „Stancu Gavrilă".

În ţară rămăsese însă mama Otiliei, Hortensia Haller, nefericită că singurul ei copil se afla departe de ea. De necaz, bătrîna începuse să bea tot mai mult. Hortensia a făcut cerere să plece să-şi viziteze fiica în străinătate. Cum nu ridica probleme deosebite, în luna mai 1958 a primit aprobarea de a face călătoria peste hotare.

Direcţiei de contraspionaj nu i-a fost deloc indiferentă această deplasare a Hortensiei Haller. S-a presupus imediat că, mergînd să-şi viziteze fiica, bătrîna doamnă va intra cumva în contact şi cu fugarul care ne interesa pe noi. Dar de a ne folosi, în vreun fel, de Hortensia Haller nu putea fi vorba. În afara faptului că devenise o prea mare amatoare de băuturi alcoolice, bătrîna era şi cam redusă din punct de vedere cultural şi în plus, nu prezenta garanţia loialităţii.

Cu toate acestea, supravegherea informativă generală asupra ei se efectua în bune condiţii, graţie mai ales informatorului „Vlad", care fusese prieten al Otiliei pe timpul cînd aceasta se afla în ţară. „Vlad" ne informa în mod periodic despre starea de spirit a Hortensiei Haller, despre legăturile şi preocupările ei, în sfîrşit despre pregătirile acesteia pentru călătoria în străinătate.

Analizîndu-se situaţia operativă, s-a hotărît ca, faţă de plecarea mamei Otiliei, „Vlad" să manifeste o atitudine ponderată. Printre altele, i s-a precizat să nu se arate interesat de preocupările Otiliei în străinătate, să nu solicite să i se aducă obiecte sau să-i facă comisioane. A fost instruit să-i solicite bătrînei doar o cravată, pe care Otilia să i-o aleagă ea, dintr-un magazin occidental.

Sarcina mai dificilă consta însă în necesitatea ca „Vlad" să fie prezent la sosirea în ţară a Hortensiei Haller, pentru a putea afla primul — sau printre primii — preocupările Otiliei, ce gîndeşte ea despre ţară, eventuale intenţii ş. a.

În vederea rezolvării acestei sarcini, curînd după plecarea din ţară a bătrînei, „Vlad" a fost instruit să-i trimită Otiliei o scrisoare, în care să-i amintească de cravata pe care o dorea de la ea şi să-i spună că merge des la domiciliul mamei sale, unde se afla sora Hortensiei, bătrînă şi bolnavă. Otilia nu a întîrziat să răspundă scrisorii lui „Vlad", comunicîndu-i că se bucură mult de faptul că are grijă de mătuşa ei, că îl doreşte şi că îi va trimite neapărat cravata solicitată. În încheiere, anunţa că, la sfîrşitul lunii iulie, mama sa se va înapoia în ţară.

★

31 iulie 1958. O căldură înăbuşitoare domnea în biroul de lucru al ofiţerilor de contraspionaj. La ora 13 un telefon sună strident. Informatorul „Vlad" cerea o intîlnire urgentă. La ora 13,50 pe biroul de lucru al şefului Direcţiei de contraspionaj se afla nota informativă a lui „Vlad", care suna astfel :

„În jurul orei 11, sursa a fost chemată la telefon de Hortensia Haller care s-a întors azi în ţară din vizita pe care a făcut-o fiicei sale. I-a adus sursei o cravată frumoasă de la Otilia şi alte obiecte mărunte. (A adus de altfel din străinătate tot felul de obiecte de uz personal, pe care a început deja să le vîndă, prin intermediul vecinilor.) Era veselă şi nu mai prididea să spună cîte văzuse. Despre Otilia a spus că este «excepţional de bine» şi lucrează ca secretară la un oarecare «Stancu Gavrilă», fugit din ţară, dar care are poziţie bună acolo. După ce a ascultat-o cu atenţie, sursa a întrebat-o cu ce se ocupă Otilia, acolo printre străini etc., la care Hortensia Haller a răspuns că nu prea ştie exact ce face ea cu acel «Stancu», dar crede că «totul e bine». În timp ce discutam, a mai venit şi Bonifaciu Gheorghiade, concubinul Hortensiei, care, de asemenea, s-a interesat de Otilia. La un moment dat (Bonifaciu Gheorghiade trecuse în camera alăturată unde se întreţinea cu cealaltă bătrînă), Hortensia Haller a început să spună că totuşi crede că Otilia are şi nişte «preocupări ciudate», deoarece şeful ei, «Stancu ăla» i-a cerut, chiar înaintea plecării spre ţară, poşeta şi, cînd i-a restituit-o, i-a spus că în cureaua acesteia a introdus un microfilm. A învăţat-o ca, atunci cînd va ajunge acasă, să-l scoată din cureaua poşetei, să-l introducă într-un pahar cu apă, unde să-l ţină timp de o oră, şi după aceea să-l dea lui Bonifaciu Gheorghiade, care are să-l ducă «la o adresă».

Fiind obosită, deoarece băuse cam mult coniac (cu care dealtfel ne-a servit şi pe noi), Hortensia Haller a rugat-o pe sursă să vină la ea a doua zi, ca s-o ajute să se ocupe de acel microfilm, întrucît ea nu ştie cum să procedeze şi-i e ruşine s-o creadă Bonifaciu «o bătrînă proastă». După aceasta, sursa l-a luat pe Bonifaciu şi au plecat împreună".

Informaţia a fost apreciată ca fiind foarte importantă. Microfilmul trebuia, neapărat, să intre în miinile noastre.

S-a analizat operativ situaţia. Variantele erau numeroase. În cele din urmă s-a hotărît sistarea operaţiunii pe care „Stancu" încerca să

o declanşeze. S-a trecut deci la efectuarea unei percheziţii domiciliare sub pretextul că Hortensia făcuse speculă cu mărfuri aduse din străinătate şi mai ales... cu stupefiante. De cureaua poşetei sigur că nu se putea vorbi ; era în pericol desconspirarea lui „Vlad". În timpul percheziţiei s-a găsit însă o cutie cilindrică, plină cu sare, pe care era scris „Sel Cérébos pour la table et la cuisine" (sare „Cérébos" pentru masă şi bucătărie). Cutia asta ne-a atras atenţia. Am golit-o şi de pe fundul ei au căzut patru pacheţele ce purtau iniţialele A, B, C şi D.

Cerîndu-i explicaţii asupra acestor pacheţele, Hortensia Haller, speriată de povestea cu stupefiantele, ne-a declarat că primise cutia de sare de la „ginerele" ei, odată cu poşeta.

— Care poşetă ?

— Poşeta mea... Mi-o ceruse...

— Vă ceruse poşeta dumneavoastră ?! „Stancu" ?!

Hortensia Haller a dat din mînă a lehamite. Avea capul înfăşurat într-un prosop şi spunea „că-i crapă". Cearcăne violete, foarte adînci îi înconjurau ochii.

— Da, da, el mi-o ceruse, dracu să-l ia ! Cînd mi-a dat-o înapoi mi-a spus că în curea, aici, e un microfilm... pe care să-l bag în apă cînd ajung la Bucureşti... ca să apară o adresă... Adresa unde să fie dus... Şi-acu'... lăsaţi-mă-n pace !

Femeia era într-un grad avansat de beţie, într-o stare cînd nu-i prea mai păsa de nimic. Informaţia însă se verificase. Într-adevăr, in cureluşa poşetei a fost găsit un microfilm pe care (după ce a fost introdus într-un pahar cu apă) s-a putut descifra cu ajutorul lupei următoarele cuvinte :

„Pe fundul cutiei cu sare se găsesc patru pachete. Pachetul A se dă căpitanului de cavalerie ILIESCU OLIMPIU din str. Mihai Vodă nr. 57 ; pachetul B se dă căpitanului comandor aviator DELCU ANTON ; pachetul C se dă doctorului CONDREA COSTIN ; pachetul D se dă doctorului GEORGESCU MARIAN, strada Tunari 8. La predarea pachetului se va folosi următoarea parolă :

«Florica transmite salutări lui Mircea».

Valiza cu lucruri se dă doamnei PERESCU EUGENIA din B-dul 6 Martie, Bucureşti. Se atrage atenţia că minerul valizei se numeşte in viitoarele scrisori «Evanghelie».

ATENŢIE ! Pachetele şi valiza vor fi date de BONIFACIU GHEORGHIADE. El va găsi persoanele, nu-şi spune numele, ci numai că pachetele sint de la mine".

Cerîndu-i-se explicaţii asupra valizei, Hortensia Haller a mai declarat că în minerul acesteia mai există opt pacheţele cu microfilme.

Microfilmele conţineau cifruri, parole, instrucţiuni cu privire la scrierea cu cerneluri simpatice, precum şi instrucţiuni cu privire la organizarea unei reţele de spionaj pe teritoriul ţării noastre.

* * *

Hortensia Haller a fost condamnată, dar a murit foarte curînd după aceea, de ciroză. Informatorul „Vlad" a continuat să ţină legătura cu Otilia Haller, comunicîndu-i cu aprobarea organelor noastre date cu privire la arestarea Hortensiei, desfăşurarea procesului etc. Ţine această legătură cu Otilia şi azi. „Stancu Gavrilă" nu a dezarmat din cauza ratării acestei încercări. Nu era prima ratare dealtfel şi n-a fost nici ultima. Se află şi azi în Occident şi, perseverent, se ocupă tot cu asemenea treburi.

Interesant în acţiunea aceasta veche ni se pare tocmai modul aparent foarte simplist în care a acţionat „Stancu". Într-adevăr, el s-a încrezut într-o femeie pe care o vedea prima dată în viaţă, într-o femeie decăzută, redusă intelectual, căreia i-a dat pe mînă nucleul unei reţele, microfilme cu nume în clar, parole etc.

Dar tocmai pe acest rudimentarism a mizat „Stancu Gavrilă". Desigur, calculul lui a fost următorul: Poate fi informatoarea securităţii această alcoolică? Nu. Mă va trăda ea, cînd fiică-sa este aici, lîngă mine? Nu. O va bănui pe această femeie cineva că transmite microfilme?... Nu!

Exista desigur un anumit risc, dar „Stancu" şi-a luat acel risc, gîndind că, în definitiv, sarcina bătrînei era doar de a pune un microfilm în paharul cu apă şi de a-i da lui Bonifaciu „încărcătura" de instrucţiuni. Era o acţiune scurtă, care nu părea să depăşească posibilităţile ei. Deci acţiunea o credea deja reuşită.

În calculele lui „Stancu Gavrilă" nu intrase de fapt un singur element: „Vlad".

Locotenent-colonel Ion LAZAROIU

vă prezentăm CAZUL...

„Manu"

În octombrie 1971, am fost sesizaţi simultan, pe cale informativă şi pe cale oficială, că inginerul român „Manu", angajat al unui institut de proiectări din Bucureşti, întreţine legături neoficiale cu comerciantul francez „Robert", pe care îl ajută să încheie în ţara noastră contracte avantajoase şi de la care primeşte pentru aceste „servicii" sume importante de bani. Nu se menţiona concret ce fel de servicii îi face lui „Robert" şi nici mărimea sumelor primite de la el. Se preciza doar că „Manu" şi-a construit (cu aceşti bani) o locuinţă proprietate personală, şi-a cumpărat un autoturism „Dacia 1300" şi că frecventează des restaurantele şi barurile însoţit de femei, cu care ocazie cheltuieşte mult. Pe aceeaşi cale s-au primit fotocopiile a două scrisori ale lui „Robert", din care rezulta că acesta îi trimitea unui alt cetăţean francez diferite sume în valută, cu precizarea că aceste sume sînt la dispoziţia lui „Manu". Scrisorile aveau anexate cîte o notă cu diferite calcule.

Semne de întrebare

Informaţiile, deşi primite pe două căi, proveneau de la o singură persoană, anume de la o concubină a lui „Manu", aflată în reţeaua noastră. Se ridicau astfel de la început cîteva semne de întrebare: 1. De ce informatoarea, pe numele conspirativ „Lili", a mai făcut o sesizare suplimentară pe cale oficială, din moment ce furnizase aceeaşi informaţie ofiţerului cu care ţinea legătura şi de ce nu i-a spus aces-

tuia, de la început, că a făcut și o asemenea sesizare? 2. Nu cumva autoarea, fostă concubină a celui reclamat, urmărește să se răzbune, fiindcă a fost abandonată și în acest context informația nu are o bază reală? 3. Fotocopiile primite sînt sau nu sînt făcute după originale autentice?

Din primele verificări a rezultat că inginerul român „Manu", specialist în instalații frigorifice, recunoscut ca atare pe plan mondial, lucra într-un institut de proiectări care nu avea relații directe cu firme din alte țări. Veniturile pe care le realiza din salariu erau suficient de mari pentru a-i permite să-și construiască o locuință, să-și cumpere un autoturism sau să facă alte cheltuieli, cu atît mai mult cu cît nefiind căsătorit, nu avea obligații familiale.

S-a mai stabilit că „Manu" este membru al Institutului internațional al frigului și în această calitate este invitat la diverse congrese în străinătate. Ultima deplasare o făcuse în vara anului 1971, cînd participase în S.U.A. la lucrările unui astfel de congres.

E adevărat, „Manu" frecventa baruri și restaurante în compania unor femei, ceea ce putea fi un indiciu că dispune de bani. Dar acest indiciu nu era concludent, cu atît mai mult cu cît nu exista posibilitatea de a se stabili valoarea exactă a sumelor cheltuite. Verificările au continuat totuși, cu asiduitate, dar nu s-a reușit să se ajungă la un rezultat care să aducă confirmarea, cel puțin parțială, a celor semnalate. Nu exista nici un indiciu asupra modului în care „Manu" ar fi putut să-l sprijine pe „Robert" în încheierea unor contracte economice și nu se găsise nici un punct de legătură între ei pe linia tranzacțiilor comerciale pe care acesta le-a încheiat ori era pe cale să le încheie în țara noastră. În plus, „Robert" nu era încă identificat ca vizitator al țării noastre, întrucît, așa cum s-a stabilit ulterior, numele ce ne fusese indicat în cele două sesizări era diferit de cel real.

Exista deci posibilitatea să se tragă concluzia că informațiile primite nu au o bază reală, întărită și de faptul că la un moment dat informatoarea „Lili" și-a retractat informațiile, afirmînd că nu corespund realității și că au fost făcute în scopul de a se răzbuna; cît privește scrisorile și notele anexate, acestea ar fi fost, chipurile, ticluite de ea, pentru a-l compromite pe bărbatul care o părăsise.

Amănunt neglijabil, dar nu și... neglijat!

În această fază s-a făcut o analiză amănunțită a informațiilor pe care le dețineam. Problema era dacă trebuia să se continue verificările (și în acest scop să se stabilească obiectivele de îndeplinit în noua etapă), sau dacă este cazul să se renunțe. Realitățile imediate pledau în favoarea celei de a doua alternative.

Cu această ocazie a apărut un amănunt. Cei doi ofițeri, care lucrau cazul, au constatat că scrisorile și notele anexate (fotocopii) aveau un stil asemănător scrisorilor folosite uzual între firmele capitaliste. De aici se putea deduce că cel care le-a conceput și scris era fie un comerciant străin, fie un economist român de formație veche, categorii de persoane în cadrul cărora nu putea fi inclusă „Lili", atît datorită pregătirii cît și profesiei ei. Se putea deci emite ipoteza, în ciuda chiar a retractărilor informatoarei, că ele au fost scrise totuși de „Robert" și că ne aflam în posesia unor fotocopii după originale autentice.

Ipoteza aceasta avea, e drept, o bază destul de șubredă, dar în temeiul ei s-a primit aprobarea de continuare a verificărilor. Acestea au pornit tot de la un amănunt, anume acela că într-una din notele anexate scrisorilor se menționa o sumă în valută ce putea fi, eventual, valoarea unui contract încheiat de „Robert" probabil (nu știam încă în ce fel) cu sprijinul lui „Manu".

Trebuia găsit un fir călăuzitor care să ne ducă la rezolvarea semnalării, o sarcină ce nu părea ușoară, cu atît mai mult cu cît... măsurile luate în legătură cu „Manu" — filaj, mijloace speciale, încadrarea cu rețea informativă la domiciliu și la locul de muncă, investigații etc. — nu dăduseră nici un rezultat în direcția care ne interesa.

După consultarea a zeci de contracte de comerț exterior în curs de încheiere, de derulare sau aflate deja în arhivă, am obținut în sfîrșit un prim rezultat: contractul respectiv a fost identificat. De la contract s-a ajuns ușor la identificarea lui „Robert" și a legăturii dintre el și „Manu". Verificările au pus în lumină date revelatoare, încă necunoscute. „Robert" nu era proprietarul sau funcționarul vreunei firme. El venea în țara noastră, prezenta oferte din partea mai multor firme, ducea tratative și pregătea toate condițiile pentru încheierea de contracte (pe care le semnau reprezentanții firmelor interesate) primind, în schimbul mijlocirii tranzacției un comision de 4—8%, în funcție de importanța contractului. Menținea apoi, în continuare, legătura cu partea română pe tot parcursul derulării contractelor ce se încheiau cu ajutorul lui.

„Manu", în calitate de specialist în instalații frigorifice, fusese desemnat de conducerea institutului unde lucra ca șef de proiect la construcția unei fabrici din sectorul industriei alimentare. Beneficiarul îl împuternicise să-l reprezinte în relațiile cu întreprinderea de comerț exterior, care importa utilajele, și să participe la tratativele cu partenerii străini. În cadrul tratativelor, „Manu" a avut o comportare corectă, dar în afara lor, în discuțiile purtate cu reprezentanții întreprinderii de comerț exterior, a susținut că instalațiile furnizate de firma lui „Robert" sînt cele mai bune. (De altfel, el a întocmit în același sens și studiul comparativ al ofertelor.) În acest context, „Robert" a încheiat în toamna anului 1970 două contracte în valoare de peste 2 milioane franci francezi, dar utilajele furnizate de el nu au asigurat atingerea parametrilor proiectați nici după un an de funcționare.

Datele acumulate indicau, mai mult ca certă, existența unei în-

țelegeri între „Manu" și „Robert", în sensul de a-l sprijini la încheierea contractelor în schimbul unei remunerări. O indicau atît insistența lui „Manu" în susținerea firmei lui „Robert", cît și scrisorile acestuia din urmă, ale căror fotocopii se aflau în posesia noastră, pentru care existau de acum suficiente elemente care să ne permită să tragem concluzia că au fost făcute după scrisori autentice.

Domnul „Robert" face o ultimă „călătorie de afaceri" în România

Probele acumulate nu erau suficiente pentru finalizarea cazului. Din ele nu rezulta, ci numai se presupunea, existența înțelegerii prealabile dintre „Manu" și „Robert".

Pentru confirmarea probelor ce le aveam, realizarea unei eventuale confruntări între cei doi și recuperarea pagubelor produse, era necesară prezența, într-un termen scurt, a lui „Robert", în țară. Orice întîrziere era în defavoarea noastră, întrucît exista pericolul ca „Manu" să descopere că este urmărit și să-l pună în gardă pe străin. Pericolul era agravat de faptul că pentru motive întemeiate, noi oprisem plecarea lui „Manu" în străinătate, iar el căuta să-și explice motivele pentru care nu i se mai eliberează pașaportul.

În vederea atingerii obiectivului final (tragerea la răspundere a celor vinovați și curmarea activității lor dușmănoase), în cursul lunii februarie 1972 s-a conceput și realizat o combinație care s-a materializat astfel :

În timpul activității desfășurate pentru identificarea contractelor ce ne interesau am stabilit că o întreprindere de comerț exterior începuse tratative cu diferite firme străine pentru importul instalațiilor necesare unui obiectiv aflat în construcție. Printre aceste firme nu figura nici una dintre cele cu care lucra „Robert", dar instalațiile respective erau pe profilul uneia dintre ele. Aflînd că „Robert" este cunoscut la respectiva întreprindere de comerț exterior, am sugerat conducerii acesteia să-i ceară și lui oferte. Am motivat propunerea prin aceea că „Robert" avea posibilitatea să prezinte oferte avantajoase, așa cum făcuse și în alte ocazii, care în final s-au soldat cu încheierea de contracte.

Conducerea întreprinderii a acceptat sugestia noastră și, în aceeași zi, i-a făcut cunoscut lui „Robert" dorința părții române. În telexul trimis s-a făcut precizarea că, fiind deja începute tratativele cu alte firme, ar fi bine să se prezinte personal (și cît mai urgent) cu ofertele sale, pentru unele discuții preliminare asupra lor. I s-au comunicat chiar ziua și ora cînd este așteptat.

„Robert" a confirmat primirea comunicării, a fost de acord să se prezinte personal, dar a cerut o amînare de cîteva zile. Nu cunoșteam

motivul real al cererii sale, și de aceea ne-am întrebat dacă nu cumva vrea să cîștige timp, pentru a lua legătura cu „Manu", spre a cunoaște precis motivul chemării.

De aceea am luat măsuri de control asupra întregii activități a lui „Manu".

Au urmat cîteva zile de griji și incertitudini. Va veni sau nu va veni „Robert" la „întîlnirea" fixată ? De sosirea lui depindea, în cea mai mare parte, reușita acțiunii. La data fixată de străin am primit o comunicare scurtă de la organele de frontieră : *„Robert" a intrat în țară prin punctul de frontieră „Otopeni"*. Am răsuflat ușurați. „Robert" căzuse în plasa ce i-o întinsesem. A fost lăsat să-și prezinte ofertele, să poarte tratative și în după-amiaza zilei de 10 martie 1972 a fost invitat la organul de anchetă. În dimineața aceleiași zile fusese invitat în același loc și „Manu".

Deznodămîntul acțiunii...

Cercetarea penală a confirmat materialele pe care le aveam. Forța lor probatorie a fost suficient de mare, astfel că nu a mai fost nevoie de confruntare între cei doi „parteneri". Amîndoi au confirmat, separat, înțelegerea ce intervenise între ei : «*„Manu" să-i furnizeze lui „Robert" informații despre mersul tratativelor, despre condițiile tehnice și de preț ale celorlalte firme aflate în competiție, iar „Robert" să-l remunereze pe „Manu" cu un comision de 2% din valoarea contractelor ce le va încheia*». Și unul și celălalt și-au respectat obligațiile asumate reciproc, fără să țină seama că păgubesc statul și că astfel de fapte sînt pedepsite de lege.

În timpul anchetei s-a recuperat întreaga pagubă produsă. Lui „Robert" i s-a permis să părăsească țara numai după depunerea unei cauțiuni substanțiale în contul condamnării ce urma să vină, și care nu s-a lăsat așteptată.

Tratativele cu firma pentru care „Robert" prezentase oferte au continuat. Contractul însă nu a fost încheiat cu ea. În toată perioada cît s-a aflat în anchetă, ca și ulterior, pînă la plecarea din țară, „Robert" nu a făcut nici o aluzie că invitația întreprinderii de comerț exterior respectivă a fost o... capcană.

A fost dovada că s-a realizat o combinație reușită.

Prin sentința nr. 53/23 martie 1973, Tribunalul militar teritorial București l-a condamnat pe „Manu" la 5 ani închisoare pentru infracțiunea de divulgare a secretului economic și la 7 ani închisoare pentru

luare de mită, iar pe „Robert" la 4 ani inchisoare pentru instigare la divulgarea secretului economic și 3 ani inchisoare pentru dare de mită. Ambii au fost obligați la plata pagubelor produse statului român. Cu aceste rezultate s-a soldat ultima călătorie a lui „Robert" in țara noastră.

...și cîteva concluzii

Din rezolvarea acestui caz s-au tras și o serie de concluzii pentru munca organelor noastre.

a) *Verificările ce se fac în legătură cu o informație trebuie continuate atîta timp cît mai sînt unele indicii, chiar mai puțin importante la prima vedere.* Uneori, așa cum s-a văzut și in cazul prezentat, de ele depinde desfășurarea ulterioară a acțiunii și chiar reușita ei.

b) *Trebuie avute în vedere și clarificate toate ipotezele posibile ce pot apare la un moment dat.*

c) *Este necesar să se manifeste grijă deosebită pentru verificarea unor informații prin alți informatori sau prin alte mijloace ale muncii.*

d) *Să avem permanent în vedere că activitatea ostilă poate fi dusă, ca în cazul prezentat, numai de două persoane și astfel unele mijloace folosite, inclusiv rețeaua informativă, să nu ne poată furniza date certe.* „Robert", de exemplu, nu-l vizita niciodată pe „Manu" la serviciu sau la domiciliu. Comportarea lor in timpul tratativelor nu crea suspiciuni. Legătura cu „Manu" se realiza prin telefonul instalat la domiciliul mamei acestuia, folosit exclusiv pentru stabilirea intîlnirilor. La ora și locul fixat „Manu" venea cu autoturismul său, il lua pe străin și se deplasau la marginea orașului, la pădurea Băneasa, Snagov etc., unde ii transmitea datele ce-l interesau. Dealtfel, informatorul „Relu", coleg de serviciu cu „Manu" și care locuia la aceeași adresă cu el și se afla în relații bune, menționa intr-o notă furnizată după finalizarea cazului : „Sursa" a rămas foarte mirată cînd a auzit că „Manu" a fost condamnat 7 ani „pentru favorizarea unui cetățean străin in cadrul unor contracte".

Sprijinul ce ne-a fost dat de direcțiile de specialitate ne-a fost de un real folos. Combinația inițiată de noi, pentru aducerea străinului în țară a fost pusă în aplicare cu sprijinul concret și foarte operativ al Direcției a II-a, de unde rezultă că cooperarea cu alte unități de securitate în soluționarea unor asemenea cazuri este indispensabilă.

Locotenent-colonel Vasile RAIU

Un singur scop: PREVENIREA

In siderurgie, unde procesele de producție sînt „sub foc continuu", iar fluxul tehnologic este integrat și cu sectoare in strînsă interdependență, activitatea de prevenire a fenomenelor, stărilor negative sau a faptelor ce pot genera pagube economiei naționale capătă valențe deosebite. Pentru ofițerii ce deservesc Combinatul siderurgic Galați, cunoașterea amănunțită a proceselor de producție, a punctelor vitale și cu grad mare de tehnicitate, a locurilor unde se pot produce „gîtuiri", reprezintă o sarcină permanentă.

Această cunoaștere s-a realizat și se realizează printr-o rețea informativă corespunzătoare, prin consultarea persoanelor oficiale și a specialiștilor, prin constatări directe ale ofițerului la fața locului, cît și prin studierea cauzelor ce au determinat existența unor fenomene, fapte sau stări negative. Nu puține au fost astfel cazurile cind, ca urmare a informațiilor primite, am intervenit eficient, inlăturînd pericolul producerii de pagube materiale sau generarea de fenomene cu urmări negative.

De exemplu, in cursul lunii ianuarie a.c., informatorul „Andrei Costică" — specialist în chimie industrială — ne-a sesizat că alimentarea cu energie electrică a uzinei cocsochimice putea fi intreruptă dintr-un moment în altul din cauza infiltrației apei acide intr-un tunel de cabluri.

În aceeași zi, informația a fost verificată prin sursa „Ionescu" — specialist în electrotehnică — care a confirmat cele sesizate. S-a mers la fața locului și s-au executat fotografii. Concomitent a fost încunoștințat directorul uzinei, care a dispus măsuri de primă urgență : scoaterea apei și ventilarea tunelului. Deoarece era necesară și intervenția proiectantului, pentru a da o soluție definitivă de remediere, s-a informat și conducerea Ministerului Industriei Metalurgice.

Alt caz. În toamna anului 1973, informatorul „Stoian Mircea" ne-a adus la cunoștință că exista pericolul ca furnalul nr. 1 să se perforeze. Cu prilejul verificărilor pe care le-am întreprins împreună cu factorii de răspundere, s-a stabilit că la șticul de evacuare a fontei se produceau mari scăpări de gaze din interior, iar elemenții de răcire de la gura șticului, fiind sparți, produceau mari scurgeri de apă, fapt ce atesta existența unei coroziuni în înzidirea furnalului.

Și de data aceasta, ținînd seama de starea de pericol existentă, am acționat operativ, informînd organele competente, pînă la nivelul conducerii Ministerului Industriei Metalurgice. Din dispoziția acesteia, s-a format o comisie, ce a cuprins specialiști din toată țara. După o analiză temeinică, comisia a stabilit măsuri eficiente pentru înlăturarea pericolului imediat al perforării. Pe baza unui regim special de lucru și întreținere, activitatea furnalului nr. 1 nu s-a întrerupt, asigurîndu-se astfel îndeplinirea sarcinilor de plan pînă la intrarea în funcțiune a furnalului 4. După intrarea acestuia în funcțiune, se vor crea condiții de reparații capitale la furnalul nr. 1. În această situație, ofițerul ce răspunde de obiectiv acționează zi de zi, pentru a stabili dacă se respectă cu strictețe măsurile prevăzute sau dacă apar fenomene ce ar putea declanșa stări de pericol. De asemenea, pe baza studierii cauzelor ce erau să declanșeze perforarea furnalului nr. 1, ofițerul se preocupă ca sursele de informare să aibă sarcini concrete, în funcție de specialități și pregătire tehnică, să stabilească eventuale nereguli și chiar să poată interveni eficient cînd apar fenomene asemănătoare și la celelalte furnale. Contactarea surselor se face la intervale scurte (săptămînal și chiar la 2—3 zile) și, în plus, verificarea informațiilor furnizate de acestea se face oficial, prin deplasarea la fața locului, cît și prin mijloace speciale.

O particularitate a muncii de prevenire în siderurgie o constituie supravegherea instalațiilor ce lucrează cu recipienți sub presiune sau cu regim termic ridicat, instalații care, nesupravegheate sau neavizate de organele competente, pot genera fenomene deosebit de grave. Așa, de exemplu, la sfîrșitul lunii august 1973, la cawperul nr. 4, al furnalului 3, aflat în probe de presiune, în vederea intrării în funcțiune, in-

formatorul „Doru Ion" — inginer — ne-a semnalat faptul că ar exista în interior gaze. Informația s-a primit prin telefon, la domiciliul ofițerului ce-l avea în legătură. Ofițerul s-a deplasat imediat la fața locului, solicitînd analiza amestecului din interiorul cawperului. S-a stabilit astfel că în interior exista o concentrație de 9% gaze, situație deosebit de periculoasă. Ca urmare, a fost solicitat Inspectoratul de stat pentru controlul cazanelor și recipienților sub presiune, care a dispus măsuri pentru înlăturarea stării de pericol. Am intervenit cu operativitate, avînd experiența tristă a anului 1971, cînd, din cauze similare, tot la un cawper, s-a produs un fenomen deosebit de grav, soldat cu mari pagube materiale și cu victime omenești.

Un caz, legat de aceeași particularitate, este și cel petrecut în octombrie 1973 la uzina cocsochimică. Neacordîndu-se o atenție corespunzătoare încadrării laboratorului uzinei cu surse informative care să aibă sarcini concrete, o șarjă de cărbune a fost greșit dozată, introducîndu-se în celulele de cocsificare un amestec cu un grad mare de expansivitate, situație care ar fi putut duce la degradarea bateriei de cocsificare. Numai datorită intervenției directe a ofițerului ce se afla în uzină, la semnalarea promptă a unei surse de specialitate, care nu avea sarcini în acel sector, s-a evitat producerea fenomenului respectiv.

După cum se știe, la realizarea unor producții mari se cer și ritmuri deosebite. Aceste ritmuri ridicate fac ca uneori să se omită respectarea unor factori, ceea ce poate duce la stări negative.

Elocvent este cazul de la oțelăria nr. 1, unde datorită unor deficiențe la cazane și hote, sub convertizoare s-a acumulat o cantitate mare de apă, care cu greu putea fi evacuată, existînd pericolul ca, la orice balbotare din convertizor sau eventuală rupere a dopului de la oala de turnare, oțelul, în contact cu apa, să producă explozii puternice ce ar fi putut afecta grav convertizorul.

Dispunînd de surse competente, ofițerul, care era prezent în obiectiv, l-a informat imediat pe șeful secției și concomitent a raportat șefului de colectiv care, apreciind urgența intervenției, a informat telefonic atît conducerea combinatului, cît și organul de partid al acestuia. Măsurile luate cu promptitudine au dus la înlăturarea stării de pericol. Intervenții directe și operative s-au făcut și în alte situații asemănătoare, ca urmare a semnalărilor primite de la surse informative bine instruite și dirijate în problemele de specific.

În rîndurile care urmează, intenționăm însă să reliefăm o metodă de muncă ce a fost inițiată și aplicată de colectivul nostru de ofițeri.

Se cunoaște că la construcția unui obiectiv economic participă trei

intreprinderi importante: proiectantul, constructorul și beneficiarul. In mod inerent, la apropierea termenului de dare în exploatare, ori în timpul punerii în funcțiune, se depistează unele greșeli sau omisiuni, datorate salariaților celor trei instituții, grabei cu care se acționează.

Deoarece pe platforma Combinatului siderurgic Galați cele trei instituții sînt deservite informativ de doi și chiar trei ofițeri, activitatea acestora se coordonează pe baza unui plan de măsuri comun (notă de sarcini). În acest plan sînt prevăzute concret și pe faze procesul de execuție sau de probe, punerile parțiale în funcțiune. De asemenea, fiecare informator sau sursă de informare figurează cu sarcini concrete, este stabilit sistemul de legătură, care asigură operativitatea necesară în transmiterea informațiilor, verificarea și valorificarea acestora. De aici decurge și gradul sporit de responsabilitate al fiecărui ofițer, mai ales că, periodic, se analizează felul cum se realizează dirijarea surselor de informare, rezultatele obținute și ce noi măsuri se impun a fi luate.

În acest fel s-a reușit ca, la punerea în funcțiune de noi obiective (recent oțelăria electrică), să nu avem evenimente deosebite.

Din toate aceste acțiuni ale ofițerilor ce deservesc platforma Combinatului siderurgic Galați, trebuie să se înțeleagă clar că rolul organului nostru este de a sesiza, pe baza informațiilor culese de la surse informative competente și verificate, periculozitatea faptelor. Ele au un singur scop, prevenirea prin informarea persoanelor sau organelor competente, fără a da soluții tehnice sau de altă natură, aceste probleme rămînind în exclusivitate pe seama specialiștilor.

Existența în permanență, prin rotație, a cîte unui ofițer, pe platforma combinatului, prezența în majoritatea timpului în sectoare a celorlalți ofițeri, care vin în contact cu sursele de informare sau culeg direct informații, cît și exploatarea eficientă și operativă a informațiilor și a mijloacelor speciale, toate acestea contribuie la cunoașterea, semnalarea și înlăturarea cu operativitate a stărilor ce ar putea avea urmări negative.

În activitatea de studiere și cercetare a cauzelor ce conduc sau pot conduce la fenomene negative ori stări de pericol, se verifică cu multă atenție și posibilitatea eventualelor acțiuni din partea elementelor ce sînt cunoscute cu antecedente politice sau penale și, în special, elementele lucrate prin dosare de urmărire informativă.

Locotenent-colonel Mircea ANESTE
Maior Teodosie SANDU

Sînt oare întîmplătoare aceste contacte ?

Așa cum s-a mai subliniat și în alte împrejurări, serviciile de spionaj străine manifestă un interes deosebit nu numai față de cadrele Ministerului Apărării Naționale (contacte despre care s-a scris mult, inclusiv o enormă literatură de spionaj, s-au făcut filme etc.), ci și față de cadrele active sau de rezervă ale Ministerului de Interne, printre care, lesne de înțeles, locul principal îl ocupă ofițerii de securitate. Totodată, serviciile de spionaj acordă o atenție deosebită membrilor de familie ai acestor cadre, în intenția de a încerca fie compromiterea, fie coruperea „verigilor slabe", pe care le caută, în ideea de a-și crea agentură.

Tehnica modernă, despre care iarăși s-a scris foarte mult, ocupă desigur un loc în aceste încercări, dar elementul principal, la care niciodată un serviciu de spionaj nu va putea renunța, rămîne, evident, omul, cadrul care trăiește în lumea documentelor ce au în colțul din dreapta sus acel atrăgător „strict-secret". Unul dintre conducătorii unui serviciu de spionaj menționa încă în urmă cu ani că, cu toate progresele tehnice în domeniul spionajului, **ființa umană rămîne indispensabilă** ca observator sau ca element de contact, **posibilitățile și calitățile sale fiind incomparabile**, în multe privințe, **cu toate celelalte mijloace** folosite în acest scop.

Asemenea incercări sint confirmate și de fapte recente. Un număr insemnat de cadre de securitate au raportat comandanților, în cele mai multe cazuri la timp, că ele sau membri ai lor de familie au fost contactați, in diferite imprejurări și sub diverse pretexte, de către cetățeni străini. Din multe contacte de acest gen, se vede limpede intenția permanentizării unor legături cu ofițerii ori chiar cu subofițerii noștri.

Mai rezultă, în urma unor măsuri luate în consecință, că printre străinii care manifestă interes în a permanentiza relațiile cu ofițerii de securitate, există persoane cunoscute ca fiind **cadre ori agenți ai unor servicii de spionaj străine care au primit sarcina expresă să se intereseze de cadrele noastre active și de rezervă, să intre în contact cu acestea.**

Un anume „Yiazil", cunoscut agent al unui serviciu de spionaj dintr-o țară aparținind N.A.T.O., care vine in țara noastră de trei-patru ori pe an, s-a stabilit că are sarcina de a culege informații cu caracter militar, in care scop incearcă să-și facă relații in rindul cadrelor active ori de rezervă din Ministerul de Interne și Ministerul Apărării Naționale. Pină in prezent el a reușit să contacteze din ministerul nostru un ofițer activ de miliție și unui de rezervă, dar se constată din partea lui incercări tenace de a-și crea astfel de relații și cu alte cadre din unitățile Ministerului de Interne, in care sens a făcut pină acum diverse tatonări.

După cum se știe, nu toate contactele realizate de străini cu cadre de-ale noastre, cu membri de familie, precum și cu alți cetățeni români, care au anumite relații și cunoștințe în aparatul de securitate, ridică — prin conținutul lor și prin scopurile urmărite — suspiciuni. Tot așa cum un cadru sau agent inteligent al unui serviciu de spionaj străin nu pune — de regulă — direct problema colaborării și furnizării de date și informații cu conținut secret doar după una-două contactări. Din practică rezultă necesitatea în primul rînd a **permanentizării** relațiilor, avînd drept scop cunoașterea multilaterală, în special sub aspect psihic, a persoanelor care prezintă interes pentru spionajul străin. Or, o asemenea cunoaștere necesită timp și discreție deplină, astfel încît, chiar un ofițer specializat în munca informativă să nu poată sesiza **adevăratul** scop urmărit de către străini. În ultimă instanță, e vorba deci de timp și de contactări personale — **ce pot fi executate de una sau de mai multe persoane** care, aparent, nu se cunosc.

Pentru a exemplifica cele arătate, prezentăm citeva cazuri in care străinii au contactat cadre de securitate.

De mai mulți ani vizitează România, in calitate de reprezentant al unei firme producătoare de aparatură electronică dintr-o țară capitalistă,

numitul „Niki", cunoscut cu activitate și comportare suspectă. In acest interval de timp străinul a contactat și a reușit să-și facă relații cu mai mulți cetățeni români, printre care și cu cinci cercetători din cadrul unor instituții specializate, un ofițer din ministerul nostru, o soție de ofițer și o rudă apropiată a altui ofițer.

De cite ori vine in România — și vine destul de des — acest „Niki" il vizitează cu regularitate la domiciliu și pe ofițerul nostru de securitate, folosind pretextul că este rudă cu soția acestuia. Atrage atenția interesul său de a-și crea relații, sub diferite pretexte, și cu alte soții de cadre militare, ale unor funcționari de stat, precum și cu... rude ale unor fugari români aflați in străinătate.

Metodele folosite in vederea contactării constau in : invitarea la plimbări cu mașina personală in afara orașului ; cadouri pe care le oferă cu multă amabilitate ; străinul se oferă să facă comisioane din partea altor cetățeni străini cunoscuți, chiar incidental și superficial, de cetățenii români. Aceste cadouri ori comisioane sint inminate prin vizite făcute la domiciliu sau prin invitarea la anumite intilniri, in localuri etc. Sub asemenea pretexte, pină in prezent „Niki" a realizat un insemnat număr de intilniri cu soția ofițerului și cu alte rude ale acestuia, reușind, fără riscuri prea mari, să efectueze un studiu minuțios asupra cadrului nostru. A incercat chiar să obțină și unele date și informații, dar niciodată in discuții directe cu ofițerul, față de care păstrează o atitudine absolut corectă și foarte amabilă. De reținut că, de fiecare dată, ofițerul a raportat șefului său aceste contacte, primind instrucțiuni concrete asupra modului cum să acționeze in continuare.

*

In anul 1972, printr-un turist, un ofițer de securitate a primit un pachet din partea unui cetățean străin, pe nume „Gusti" (fost coleg de școală). Abia in anul următor, străinul a venit in R.S. România, cu care ocazie i-a făcut ofițerului o vizită la domiciliu. Întimplător, nu l-a găsit acasă, dar a rugat-o pe soția acestuia să-i dea un telefon și să-l cheme de la serviciu, pentru a-l vedea, deoarece „ii este dor de el". Ofițerul a refuzat să părăsească serviciul pentru acest grăbit vizitator și atunci străinul i-a cerut soției ofițerului numărul de telefon de la serviciu, a telefonat el și a insistat ca ofițerul să vină acasă, pentru a discuta. Ofițerul l-a refuzat din nou. Străinul a determinat-o atunci pe soția ofițerului să se deplaseze impreună la sediul inspectoratului județean al Ministerului de Interne, a trimis-o să-l cheme pe ofițer in stradă, reușind astfel să-l contacteze.

Este demn de reținut faptul că la această intrevedere străinul i-a spus să nu aibă nici o grijă, că el a luat toate măsurile pentru a nu fi observați discutind impreună (își lăsase mașina la o anumită distanță de unitate, iar intilnirea aranjase să fie intr-un loc ferit). Cu acel prilej — in prezența a incă unui cetățean vest-german, de care era insoțit — străinul le-a făcut, atit ofițerului, cit și soției acestuia, citeva cadouri, iar in cadrul discuțiilor, străinii au promis că-i vor trimite soției niște medicamente, invitind-o pe acees-

ta să meargă în R.F. Germania la tratament, „unde-i garantează vindecarea" şi condiţiile materiale necesare în acest scop...

Tot cu acea ocazie, străinul l-a rugat pe ofiţer să facă o vizită soţiei unui fugar român stabilit intr-o ţară occidentală, pentru a o consola şi linişti, deoarece „ea trăieşte cu impresia că este urmărită de securitate". Aşa cum era şi normal, ofiţerul nu a dat curs acestei solicitări, însă peste citeva zile a fost vizitat la domiciliu de către soţia fugarului în cauză, care, negăsindu-l acasă, a discutat tot cu soţia sa. A rugat-o să-i explice ofiţerului nostru dorinţa ei de a pleca împreună cu copiii în străinătate, menţionind că fugarul „plăteşte orice sumă" celui care ar ajuta-o în acest sens.

Scurt timp după această propunere, ofiţerul a fost invitat la domiciliul soţiei fugarului, care i-a înmînat un pachet trimis pentru el din R.F. Germania, de către „Gusti".

Sub diferite pretexte, ofiţerul a mai fost căutat la domiciliu şi de către alte elemente suspecte, printre care şi de W.I., cunoscut cu intenţii de evaziune în Occident, semnalat şi el ca legătură a lui „Gusti".

Toate aceste aspecte ofiţerul le-a raportat la timp şi în mod corect comandantului său, de la care a primit indicaţii şi îndrumări corespunzătoare. Cu toate acestea, direct sau indirect prin alte persoane dubioase, străinul insistă să permanentizeze contactele cu el. După toate tatonările, insistenţele şi încercările de corupere, scopul acestei perseverenţe nu este prea greu de înţeles.

În ideea de a reliefa şi mai pregnant scopurile urmărite de anumiţi străini ce vin în ţara noastră sub diferite acoperiri, prin contactarea şi permanentizarea legăturilor cu cadre militare şi membri de familie, vom prezenta un alt exemplu care, deşi nu priveşte cadre din Ministerul de Interne, ni se pare foarte elocvent prin consecinţele sale ieşite din comun.

„Klein", diplomat al unui stat capitalist acreditat în ţara noastră, a început prin a se folosi de anumite legături oficiale pe care le-a avut cu un ofiţer superior român, dintr-un compartiment de muncă deosebit de important al Ministerului Apărării Naţionale. O perioadă îndelungată l-a studiat cu răbdare, căutind să-l cunoască foarte bine.

Motivele pentru care diplomatul s-a orientat asupra acelui ofiţer au constat în faptul că cetăţeanul român avea acces la date secrete deosebit de importante. Nu era însă numai atit. În cursul discuţiilor oficiale purtate cu el, „Klein" a avut posibilitatea să constate că ofiţerul avea o anumită predispoziţie, de a supraaprecia modul de viaţă occidental. Îi relatase străinului chiar „pasiunea" sa pentru diverse curente de idei etc. De asemenea, diplomatul a stabilit că ofiţerul e stăpînit de o mare doză de îngîmfare, avînd pretenţia că este bine informat, insinuînd că ar fi „cel mai competent ofiţer" din sectorul respectiv.

Pe de altă parte, aşa cum a relatat ulterior diplomatul, în raporturile pe care le-a avut cu ofiţerul, acesta dădea dovadă de simpatie faţă de el, manifestind în acelaşi timp dispreţ faţă de legi şi instrucţiunile de serviciu. Cu toate acestea „Klein" a înţeles că, în fond, avea de-a face cu o fire fricoasă, adică cu o persoană care, odată prinsă cu ceva „la mînă", nu ar avea curajul să-şi asume răspunderea pentru o greşeală săvirşită.

Ca urmare, după o activitate de tatonări, care a durat peste doi ani, „Klein" a început să acţioneze mai direct asupra românului, contactindu-l în mod oficial, atit la locul de muncă, cit şi la activităţile organizate de diferite reprezentanţe străine, unde, de regulă, erau invitaţi şi unul şi altul. De reţinut că niciodată nu i-a scăpat din vedere diplomatului să ofere ofiţerului mici atenţii, să-l angreneze în discuţii, aparent generale, să-l pună la diferite încercări, pentru a stabili „elementele de caracter", de care avea absolută nevoie.

Pentru a nu atrage atenţia şi a nu da de bănuit, în toate situaţiile în care erau de faţă şi alte persoane din rîndul românilor, diplomatul păstra în raporturile cu ofiţerul o atitudine de rezervă, respectind maniera oficială. Atunci cînd rămîneau singuri însă devenea brusc altul, schimbîndu-şi atitudinea, proslăvindu-i calităţile şi în mod deosebit inteligenţa şi pregătirea culturală.

După această etapă de studiu, care a apreciat că se încheia net în favoarea sa, „Klein" i-a spus ofiţerului că pleacă în ţara sa, întrebîndu-l dacă nu are nevoie să-i aducă ceva. În loc ca ofiţerul să respingă cu demnitate această ofertă al cărui scop putea fi sesizat chiar de o persoană neiniţiată în munca de prevenire, el i-a solicitat diplomatului nişte medicamente străine.

„Klein" a plecat în ţara sa, s-a întors în România şi, cu prima ocazie oficială, i-a spus ofiţerului că i-a procurat medicamentele, cerîndu-i o întrevedere în faţa cafe-barului „Union", pentru a i le preda. Ofiţerul s-a dus la întîlnire unde i s-a înmînat o sacoşă din plastic, în care, pe lîngă medicamente, se observau şi alte obiecte cu marcă străină.

Nu peste mult timp, atit ofiţerul cit şi diplomatul au mers să întîmpine o delegaţie română ce se întorcea din străinătate. Aşadar, „întîmplător" s-au întîlnit din nou. Cu acea ocazie, diplomatul i-a cerut o nouă întrevedere, de data aceasta chiar în barul hotelului „Union". Ofiţerul, după unele ezitări, s-a dus. La această întîlnire, discuţiile au căpătat o formă nouă, fiind vizate practic aspecte cu caracter militar. Sub forma unor întrebări naive, diplomatul i-a solicitat cu seninătate o serie de date şi informaţii. Iar ofiţerul i-a răspuns prompt.

La următoarea întîlnire, ce a avut loc la hotelul „Union", „Klein" i-a

sugerat ca viitoarele lor intilniri să aibă loc la locuința ofițerului, pentru ca ele să nu fie sesizate de „persoane indiscrete", propunere pe care ofițerul nu a reușit s-o respingă. În acest scop, cu o săptămină inaintea fiecărei intilniri, diplomatul ii lăsa in cutia de scrisori o mică bucată de carton pe care era o cifră ce reprezenta ora la care urma să-l viziteze. In intervalul de o săptămină, ofițerul trebuia să organizeze plecarea soției la rude sau in alte locuri sigure, pentru a nu fi nimeni de față in ziua și la ora intilnirii sale cu diplomatul străin.

După două intilniri la domiciliul ofițerului in condițiile stabilite, „Klein" a propus insă un alt loc și anume la barul „Colombo". La prima intilnire in acest bar, diplomatul-spion a promis ofițerului că-i va lăsa a doua zi la ora 10, în cutia poștală, un plic cu „o surpriză". Scoțind a doua zi plicul, conform ințelegerii, ofițerul a constatat că-i fusese lăsată o sumă de bani, pe care i-a luat, insă... n-a mai apucat să-i cheltuie, intrucit au intervenit fapte care l-au trezit la realitate. Fiind deferit justiției, el a fost condamnat pentru infracțiunea de tentativă de trădare de patrie.

Considerăm că din cele prezentate în acest material și indeosebi din ultimul caz, rezultă cu prisosință intensa preocupare a spionajului străin de a pătrunde în cele mai secrete domenii de activitate din țara noastră, precum și gravele consecințe ale încălcării prevederilor legale, ale ordinelor referitoare la relațiile cu străinii.

Acestea sint și motivele pentru care conducerea Ministerului de Interne atrage în mod deosebit atenția comandanților, șefilor și intregului personal al ministerului de a lua toate măsurile pentru prevenirea și contracararea activității de subminare dusă de serviciile de spionaj străine și elementele dușmănoase din interior impotriva unităților și personalului Ministerului de Interne.

În acest scop sînt necesare măsuri pentru intensificarea pregătirii contrainformative a personalului unităților și aparatului Ministerului de Interne față de care spionajul străin manifestă interes deosebit. Aceste măsuri trebuie să ducă la o mai bună înțelegere, de către întregul personal, a faptului că sarcina apărării secretului de stat, prevenirea scurgerii de informații, apărarea cadrelor și a familiilor acestora nu este numai o sarcină a comandanților (șefilor), ci a fiecărui militar și salariat civil, că această activitate trebuie să aibă caracter organizat și să se desfășoare sub directa conducere și indrumare a comandanților (șefilor).

Colonel Nicolae UNGUREANU
Locotenent-colonel Anton SENTEȘ

Fapte despre care nu s-a scris

Din carnetul (nescris) al unui anchetator

Prin articolul care urmează ne propunem să trecem la valorificarea unei experiențe de muncă a ofițerilor de cercetare penală, despre a căror importantă activitate pină în prezent s-a scris mai puțin. Rugăm și pe alți tovarăși ofițeri, care au desfășurat mai mulți ani o asemenea muncă, să ne trimită observații personale, concluzii (bazate pe fapte trăite), relatări asupra unor procedee originale de anchetă, prin care au reușit să rezolve diferite situații dificile.

— Tovarășe locotenent-colonel Vasile Corogeanu, vă rugăm să ne spuneți pentru început care vi se pare că ar fi aspectul esențial în ce privește tactica ce trebuie aplicată în contact cu persoanele cercetate?

— Esențial mi se pare că e să nu ai o singură tactică, mai exact să folosești de fiecare dată o tactică adecvată omului pe care il ai in față.

— O condiție ar fi deci să-l cunoști foarte bine.

— Desigur, adică să fii cit mai bine documentat încă de cînd incepi să-l intrebi.

— Ne-ați putea relata citeva cazuri mai deosebite in ce privește această tactică adecvată?

— Da. Am să încep cu două cazuri, cu două persoane foarte abile pe care le-am anchetat. Prima persoană, să-i spunem Gheorghiade, era inginer de profesie, grec de naționalitate, deținuse o funcție însemnată la telefoane înainte de 1944 și fusese recrutat de americani încă de atunci. Efectua din ordinul lor interceptări la nivel foarte inalt. Ba la un moment dat își instruise și nevasta să devină concubina regelui Mihai, pentru a-și lărgi sfera informativă. Și reușise nevastă-sa, chiar foarte bine acest lucru. Aveam deci în față, in 1953 era asta, un element cinic, versat, rafinat, un om care primise in casă ambasadori străini, care parti-

cipase la recepții, care întreținea încă relații cu persoane foarte sus-puse din rîndul diplomaților și care furnizase informații americanilor și după 1944. Cum? Pentru că asupra lui nu existau dovezi. De reținut că el mai fusese arestat odată, prin 1951 și... pus în libertate, din lipsă de probe. I se plătiseră chiar și bani pentru „daunele produse de arestare". Uite cam asta înseamnă să nu fii bine documentat.

Noi știam acum că el făcuse multe, că-l scosese, de pildă, imediat după 1944, pe un fruntaș liberal din arest și-l adăpostise. Știam și că furnizase informații pînă în ultimii ani, ajutat tot de o femeie — de data asta nu nevastă-sa — care-i făcea legătura cu ambasada americană. Dar dovezi asupra sa încă nu prea aveam. Gheorghiade tremura pur și simplu cînd a fost arestat a doua oară, dar asta nu l-a făcut să ne și mărturisească aspecte importante. Ne-a relatat el multe, printre altele cum reușise să obțină un document foarte important printr-o dactilografă dintr-un minister, dar nu recunoștea decît ce-i probam, nimic altceva. Și de probat îi puteam proba prea puțin. Mi-am dat seama că în felul acesta ancheta n-are nici o șansă, așa că am luat la rînd legăturile apropiate ale lui Gheorghiade și, printre ele, l-am găsit pe un fruntaș liberal, din familia Brătienilor, care-și avea „domiciliul" acum la Aiud.

Merg la Aiud, îl scot pe condamnat și încep să discut cu el.

Eu eram de 25 de ani pe timpul acela, cu o experiență de anchetator săracă. Deținutul, vă dați seama, mai ceva ca Gheorghiade, om foarte umblat, politician abil. Cum puteam obține de la el ce mă interesa?

Știam că-i place să vorbească. Și l-am lăsat. Două zile mi-a explicat el politica liberală, părerile celor tineri din rîndul partidului lor, cît de grozavi au fost și cum nu i-am înțeles noi. Nu-l contraziceam, din contră, îl flatam. Și mă lăsam tapat de țigări. Iar condamnatul începuse să se înfierbînte, parcă era la bară. În a doua seară, cînd s-a întors jos, între deținuți, i-a spus unuia: „Mă tot întreabă un locotenent-major, dar pe ăsta cred că-l trag de partea noastră". Mi-a plăcut ideea, așa că a treia zi am continuat tactica începută, cerînd amănunte. Și mi-a dat. A ajuns la Gheorghiade. L-am întrebat, mi-a spus tot ce-mi trebuia, convins că sînt lucruri care deja nu mai au importanță, dar care vor dovedi „politica lor antifascistă".

Ei, acum puteam sta altfel de vorbă cu domnul Gheorghiade. Am început să-i servesc una cîte una mărturisirile domnului Brătianu despre el, așa că în cele din urmă a spus tot, ba ne-a dat și parola de scoatere de la o bancă din străinătate a banilor primiți pentru informațiile pe care le furnizase încă din 1938.

Un caz asemănător a fost cu un comisar din Siguranța generală, care lucrase în brigada anticomunistă. Devenise după 1944 fugar, fusese prins și condamnat în 1948 la... 2 ani detenție pentru ceva nereguli financiare. De ce doar pentru atît? Tot pentru că nu existau probe împotriva lui.

Era un om inteligent, pus la punct cu legislația, rezistase admirabil în cei 2 ani pe care-i făcuse și acum... urma să fie pus în libertate.

L-am scos la anchetă, după ce-i studiasem dosarul, și l-am întrebat:

— Domnule Cojocaru, ce comuniști ai arestat?

— Am arestat mai mulți comuniști, pentru că așa erau dispozițiile, am acționat în baza legislației în vigoare.

— Pe cine ai arestat?

— Nu-mi mai amintesc.

O ținea așa, cu „nu-mi mai amintesc" și cu „legislația în vigoare" și nu voia să iscălească nimic, absolut nimic, nici măcar că „nu-și mai amintește".

Am raportat situația și am cerut permisiunea să studiez materiale din Arhiva de istorie a partidului. Am primit aprobare, am luat pe rînd perioadele și locurile unde acționase domnul Cojocaru, am găsit martori. La procesul din martie 1948 nu erau cunoscuți. Acum am început să-i servesc declarațiile martorilor și am văzut cum calmul și politețea rece a domnului Cojocaru încep să facă loc unei uri fățișe. Vocea a început să-i vibreze cînd îmi răspundea. După proces, după pronunțarea noii sentințe — la 20 de ani de data aceasta — mi-a spus:

— Domnule căpitan, o să te mai întîlnești cu mine. Și cînd o să te întîlnești, n-ai să-mi scapi.

Nu era primul care spera „c-o să ne revedem și în alte condiții". Gheorghiade, după pronunțarea sentinței, cînd i-am spus că poate cere recurs, îmi spusese zîmbind: „Ce-s prost? Păi americanii trebuie să vină azi-mîine. Să vadă ei că v-am cerut iertare? Nu!" Și n-a făcut recurs. A scăpat în 1964.

— V-ați mai întîlnit cu vreuna din aceste două persoane?

— Nu. Dar de Gheorghiade am auzit că a fost acum vreo doi ani prin Suceava, ca reprezentant al unei firme străine...

Sînt unele situații însă cînd n-ai de-a face cu elemente rafinate, dar asta nu face ancheta mai puțin dificilă, în ciuda aparențelor. Un țăran, un om simplu, dacă îl ia pe „nu știu" în brațe, o ține așa, cu încăpățînare, orice i-ai spune și nu-i cu nimic mai ușor de dovedit ca un intelectual. Un mincinos se-ncurcă în propriile minciuni, uită pînă la urmă ce-a spus și-l prinzi. Un om foarte versat susține o ipoteză pînă îi faci o dovadă. Știe că după aceea e inutil să reziste. Un tip din ăsta căpățînos însă spune „nu știu", orice i-ai zice și nimic altceva.

Iată, de exemplu, prin 1955, depistasem o așa-zisă „Mișcare de rezistență", formată din fruntași cuziști, P.N.Ț.-iști, legionari și fii ai lor. Mai cooptaseră însă și pe niște tineri dezorientați, ei știu cum îi ademeniseră, și-i dotaseră cu armament.

Îmi declară unul dintre tinerii ăștia, sincer altfel:

— Domnule ofițer, eu am avut un pistol, îl țineam la țară, în casă, deasupra ușii. Dar cînd a auzit că m-ați arestat, cred că tata l-a ascuns. Că știa de pistol' și de-aia nu l-ați găsit la percheziție.

Îl pun eu să-mi scrie o scrisoare către taică-său. Și-o scrie. Îl

roagă frumos să dea pistolul, că-i spre binele lui și nu pățește nimic. Ne ducem cu scrisoarea la tatăl tînărului, găsim un moș, care citește scrisoarea, o mai citește o dată și zice că el habar n-are de nici un pistol. Nu și nu ! Altceva nimic.

Fata bătrînului, mai înțelegătoare, promite să ne ajute. Și hai la sediu, unde aveam „mijloace tehnice", să-i lăsăm să vorbească „sub control". Mijloacele astea tehnice erau o sobă. Adică o sobă care era comună pentru două camere. Dacă deschideai ușa sobei, auzeai ce se vorbește în camera vecină.

Și gata. Închiși în cameră, moșul și fata. Începe fiică-sa să-l prelucreze pe bătrîn, cum o învățasem. Moșul speriat, făcea numai :

— Șșșt. Mai încet ! Șșșt ! Nu știu, nu știu nimic !

Și fata iar. Pînă la urmă l-a biruit. Zice moșul :

— Șșșt ! E în șură ! Șșșt ! În colțul dinspre grădină. Șșșt ! Să nu spui că eu l-am pus ! Șșșt ! Zi că tu ! Ție nu-ți fac nimic ! Șșșt !

Vorbeau ei în șoaptă, moșul mai ales, dar am auzit tot, „tehnica" aia n-avea defecțiuni niciodată.

În alt caz, tot cu un tînăr, situația a fost și mai comică. Ne spune un student, la fel ca primul, că are un pistol ascuns acasă în comună la el. Mergem, scotocim noi, nimic. Casă și curte de țară. Spre deosebire de cele de la oraș, gospodăriile de țară sînt mai greu de scotocit. Nu găsim deci pistolul, iar mama tînărului, o babă încuiată, zice :

— Nu-l dau, că mă luați și pe mine.

Ce să facem cu baba ? Că arestul era plin și așa cu tot felul de păcătoși, care acționaseră, nu ca baba. Și dă-i cu argumente peste argumente, că n-o luăm. Nimic, nu credea. Ne-apucase noaptea pentru un amărît de pistol și baba lemn.

Văzusem eu în casă o mulțime de icoane. Am bănuit-o habotnică și-i spun că sînt gata să-i jur că nu pățește nimic, dacă dă pistolul.

— Chiar juri ? — zice baba.

— Jur, mătușă ! De ce să nu jur ?

Am jurat, baba liniștită ne conduce la cuibarul cu ouă, dă găina de-o parte, dă și ouăle puse la clocit, scoate pistolul de sub paie. Ei, acolo nu căutasem ! Și cred că nici n-aș fi căutat.

În altă ordine de idei, aș mai spune că este de asemenea important în anchetă să-ți pui întrebări cu privire la persoana interogatului. Care e viața lui ? Preocupările ? Ce gîndește ? Ce-i capabil să facă ?

Să speculezi deci fiecare amănunt din materialul informativ, să deduci restul pe baza acelor date sumare.

De exemplu, prin 1958, aveam în anchetă niște legionari care se aciuiseră la o cooperativă meșteșugărească. Materialul informativ cu

manifestări dușmănoase era cam subțire. Cel ce se putea transforma în probe, la el mă refer.

Găsesc însă într-o notă că legionarii ăștia de la cooperativă au obiceiul, cam pe la 12, în fiecare zi, să se tragă la odihnă la o crîșmă și să-i tragă un chef țapăn... În fiecare zi ? Hm ! De unde au bani ! ? În dosar nu exista nici o sesizare de natură economică, dar eu primul lucru care l-am întrebat pe primul legionar ăsta a fost :

— Ia spune-mi și mie cum e cu învîrtelile pe care le faceți ? Ascult !

— ...Dom'le căpitan, văd că știți... Ce să zic, facem.

Și încet, încet, scrie pîn-la urmă o declarație pe care n-o mai terminam de citit. 15 au intrat după el, printre care legionarii din dosar la loc de frunte. Că ei organizaseră treaba.

Sigur, ar fi multe de spus despre munca și tactica de anchetator. Sînt o serie de lucruri pe care, după un număr de ani, le simți, le știi instinctiv, dar care e mai greu să le teoretizezi așa spontan. Promit să mă gîndesc la ele...

— Și să ni le scrieți ?

— Eu ? Poate am să le și scriu. În definitiv, de ce nu ?

Căpitan N. TUDOR

Un inculpat lipsă pe banca acuzaților

— Atunci, în 1957, filele dosarului Grăjdaru au curs una după alta, limpezi. Probele erau concludente, ne spune locotenent-colonelul Goia Niță de la Inspectoratul județean Ilfov, care face o mică pauză, parcă pentru a-și orîndui amintirile. Da, și faptele au fost recunoscute în întregime, reia dînsul. De la Grăjdaru, președintele pe țară al acelei secte adventist-reformiste, pînă la ultimul dintre cei aflați acolo, pe banca acuzaților. Pedepsele primite au fost pe măsura activităților ostile statului nostru desfășurate de fiecare.

— A fost deci o acțiune încheiată cu succes.

— Noi, ofiţerii, care am lucrat în cazul respectiv nu l-am considerat încheiat.

— De ce ?!

— Pentru că, cu acel prilej, ar fi trebuit să fie condamnat şi un sectant fanatic — Constantin Balica, din Băduleasa, o comună din apropiere de Turnu-Măgurele. Aici locuia cu taică-său, care avea aproape 80 de ani, cu soră-sa, Maria, şi cu soţul acesteia, şi ei nişte sectanţi fanatici. De cunoscut îi cunoşteam bine activitatea duşmănoasă. Din această cauză şi urma să apară în procesul Grăjdaru. A reuşit însă să fugă cu puţin timp înainte de a ajunge în Băduleasa.

Desfăşurarea procesului a evidenţiat aspectul că acel Constantin Balica avea instrucţiuni să preia conducerea sectei, în cazul arestării lui Grăjdaru. De intrat, şi-a intrat în rol destul de repede. Primeam deja semnalări că în rîndul sectanţilor din mai multe localităţi din ţară se resimte o înviorare a activităţilor clandestine, că primesc materiale de propagandă şi diverse indicaţii prin curierii ce se întîlnesc cu fugarul nostru. Dar unde au loc aceste schimburi, unde se ascunde Constantin Balica, nimeni nu putea da o relaţie. Parcă intrase în pămînt, deşi activa intens. După arestarea lui Grăjdaru Petre, Constantin Balica trecuse la noi forme de organizare a activităţii sectante. Şedinţele nu se mai ţineau decît în grupuri restrînse, 2—3 familii ; conţinutul materialelor îl codificau ; pentru întîlniri, stabileau anumite parole. Deveniseră foarte prudenţi după arestarea şi condamnarea „fraţilor".

În Băduleasa, noi îl aveam pe informatorul „Cristu". Cu ani în urmă mai avusesem şi o a doua sursă, pe „Florescu". Acesta se stabilise în Bucureşti şi trecea în comună drept „om cu relaţii". Din cînd în cînd se mai ducea în Băduleasa să-şi vadă rudele. „Cristu" reuşise să afle, din cîteva discuţii „întîmplătoare" cu Maria, că obiectivul e sănătos, că ea îl vede uneori, dar unde se ascunde continua să rămînă pentru noi o enigmă. „Cristu" ne-a semnalat şi faptul că la fosta locuinţă a fugarului vin unele persoane. Potrivit afirmaţiilor Mariei, acestea erau însă rude de-ale soţului ei, de prin părţile Vrancei şi Făgetului. Nu ne-a fost greu să tragem concluzia că Maria este cea care-i facilitează lui frate-său legăturile cu unii curieri sau servi, îi caută domiciliile şi chiar transportă diverse materiale de-ale sectei, prin ţară şi în Bucureşti. În Capitală, Maria fusese văzută în cîteva rînduri la unele adrese, printre care şi la aceea a lui „Florescu". Ce se întîmplase ? Lui Constantin Balica îi expirase termenul de valabilitate a buletinului de identitate şi căuta să-l schimbe. S-a gîndit să apeleze, prin intermediul Mariei, la serviciile lui „Florescu". Acesta a şi fost de fapt, odată, scopul vizitei surorii fugarului acasă la sursă.

L-am instruit pe „Florescu" să se deplaseze în Băduleasa, şi să încerce să afle acolo unde se găseşte Constantin Balica. În prealabil,

informatorul promisese Mariei că are s-o ajute, deşi va fi foarte greu. În urma întîlnirii din comună, s-a convenit asupra datei cînd Maria urma să vină cu buletinul lui frate-său la Bucureşti. De aflat n-a putut să afle nici el unde se ascunde fugarul.

În dimineaţa zilei stabilite, Maria a fost în Capitală. Toate măsurile fuseseră luate din timp. Se apropiase momentul scoaterii informatorului din combinaţie. Ultima lui sarcină era să stabilească dacă aceasta a venit cu buletinul obiectivului. Convingîndu-se că-l are în poşetă, „Florescu" i-a spus că persoana care i-a promis să-l sprijine lipseşte momentan din Bucureşti, dar că în cîteva zile va reveni. Şi poate că ar fi bine să nu mai vină dînsa, data viitoare, ci chiar Costică în persoană. Maria a plecat la gară, unde şi-a cumpărat bilet de tren pentru Turnu-Măgurele.

La un moment dat, o persoană din apropierea Mariei a început să se agite că i s-au furat bani şi acte. Un subofiţer de miliţie, care nu întîmplător era prin preajmă, a intervenit. Şi astfel, păgubaşul, care nu era decît un om de-al nostru, şi bănuita, în persoana Mariei, au ajuns la punctul de control. Cerîndu-li-se să declare ce au asupra lor, s-a ajuns şi la buletinul de identitate al lui Constantin Balica. Nu a fost greu să recunoască că este al fratelui ei. I s-a cerut să spună unde se află acesta. Şi a afirmat că se găseşte în Băduleasa. S-a dat un telefon în localitate, de unde s-a răspuns că numitul Constantin Balica este fugar. Au fost necesare vreo şapte ore pentru a afla unde se ascunde obiectivul.

În mai puţin de 90 de minute, o maşină a unităţii se afla deja la marginea comunei Băduleasa. Trebuia să ajungem înainte de a se însera. Constantin Balica era acasă, în compania unei curiere, venită în acea după-amiază de la Luduş.

De ce era necesar să ajungem acolo pe lumină ? Pentru că aflasem de „regimul" de viaţă al obiectivului. Acesta stătea toată ziua închis într-o cameră, cu posibilităţi de a ieşi, în caz de pericol, prin spatele casei şi de a fugi. În acea cameră torcea, croşeta şi primea curierii sectei. Odată cu lăsarea nopţii ieşea din casă şi nu mai putea fi prins. A dus-o aşa doi ani de zile. De plecat din comună a plecat o singură dată, cînd a şi locuit la un serv, la Piatra-Olt. Dar asta am aflat-o mai tîrziu. A fost adus la Bucureşti, anchetat şi condamnat. În cei doi ani care trecuseră de la condamnarea lui Grăjdaru, la faptele cunoscute a fi fost comise de Constantin Balica la acea dată, s-au adăugat altele. A fost condamnat la 12 ani.

— Şi în sfîrşit, dosarul Grăjdaru s-a putut declara închis.

— Acuma da, însă... trecuseră doi ani de la data cînd el ar fi trebuit să se afle pe banca acuzaţilor !...

Căpitan Vasile MIHĂILĂ

Curier Juridic

RĂSPUNSURI la întrebările cititorilor

LEGEA nr. 364/1945

ÎNTREBARE : **Legea nr. 364 pentru retragerea anumitor publicații periodice sau neperiodice, reproduceri grafice și plastice, discuri, medalii și insigne metalice, publicată în Monitorul oficial nr. 102 din 4 mai 1945, este în vigoare? Lipsa din actualul Cod penal a unei norme de incriminare a deținerii publicațiilor și obiectelor prevăzute în această lege se explică prin menținerea în vigoare a normelor ei incriminatorii?**

RĂSPUNS : Legea nr. 364/1945 a fost abrogată expres prin Decretul nr. 691 din 28 decembrie 1973. Pînă la această dată ea a fost căzută în desuetudine, deoarece conținea reglementări temporare ale unor obligații izvorîte din art. 16 al Convenției de armistițiu, convenție aplicabilă pînă la data încheierii tratatului de pace.

În consecință, lipsa din Codul penal al Republicii Socialiste România a unei norme de incriminare a deținerii unor „publicații periodice sau neperiodice apărute de la 1 ianuarie 1917 pînă la 23 August 1944, cuprinzînd idei legionare, fasciste, hitleriste, șoviniste, rasiste sau pasagii dăunătoare bunelor relații ale României cu Națiunile Unite", precum și a medaliilor, insignelor metalice, filmelor, discurilor, reproducerilor grafice și plastice, care aveau caracterul menționat mai sus, nu se explică prin existența normelor de incriminare din Legea nr. 364/1945, care nu a fost abrogată expres pînă la data de 28 decembrie 1973.

Dealtfel, fapta deținerii unor publicații sau obiecte de natura celor arătate mai sus, de către persoane fizice, nu cădea nici sub incidența art. 8 al Legii nr. 364/1945 care incrimina și sancționa sub denumirea de „delictul de sabotare a Convenției de armistițiu" nerespectarea dispozițiilor care reglementau obligația retragerii din circulație și a predării sau păstrării, în condițiile prescrise, a publicațiilor și obiectelor menționate, obligație pusă în sarcina editurilor, tipografiilor, librăriilor, întreprinderilor comerciale de orice fel, debitelor, anticariatelor, chioșcurilor, autorilor în editură proprie, bibliotecilor de împrumut, bibliotecilor publice, precum și a tuturor instituțiilor publice.

Prin art. 325 al Codului penal anterior era incriminată numai fapta răspîndirii de publicații interzise, iar nu și aceea a simplei dețineri a unor astfel de publicații. Sub incidența acestui text cădea numai **păstrarea în vederea răspîndirii lor în public.**

În prezent, elaborarea sau deținerea, în scopul difuzării pe orice cale, a unor materiale de propagandă fascistă ori ce conțin idei prin care se preconizează schimbarea orînduirii socialiste sau din care ar rezulta un pericol pentru securitatea statului sînt privite ca **acte de pregătire asimilate cu tentativa la infracțiunea de propagandă împotriva orînduirii socialiste și sancționate în conformitate cu prevederile art. 20 și 21 raportate la art. 173 alin. 2 și art. 166 C. pen.**

Locotenent-colonel Dumitru MARINESCU
Locotenent-colonel George ADAM

REZOLVAREA SPEȚEI PUBLICATE ÎN NUMĂRUL TRECUT

Fapta lui Ifrim Radu de a fi oferit suma de 1 000 mărci R.F.G. în timp ce se afla ca turist pe teritoriul R. P. Ungare, celor doi conducători auto români, pentru a-l trece fraudulos frontiera în Austria, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de dare de mită prev. și pedep. de art. 255 Cod penal al Republicii Socialiste România.

Fapta lui Ifrim Radu de a fi început executarea intenționată a infracțiunii de trecere frauduloasă a frontierei Republicii Populare Ungare în Austria și de a nu fi terminat executarea, datorită faptului că a fost predat autorităților maghiare de la frontieră de către cei doi conducători auto, constituie tentativă la infracțiunea

de trecere frauduloasă a frontierei prev. şi pedep. de art. 9, raportat la art. 203, alin. 1, Cod penal al R. P. Ungare.

Fapta lui Ifrim Ion de a fi apelat la sprijinul celor doi conducători auto români, aflaţi în trecere cu autotrenul T.I.R. pe teritoriul R. P. Ungare, în vederea trecerii frauduloase a fiului său Ifrim Radu în Austria, constituie complicitate la infracţiunea de trecere frauduloasă a frontierei R. P. Ungare prev. şi pedep. de art. 14 pct. 2 şi 3, raportat la art. 203, alin. 1, Cod penal al R. P. Ungare.

Fapta lui Ifrim Ion de a fi oferit suma de 1 000 mărci R.F.G. celor doi conducători auto români aflaţi în trecere cu autotrenul T.I.R pe teritoriul R.P. Ungare, pentru a-l trece fraudulos pe fiul său Ifrim Radu în Austria, întruneşte elementele constitutive ale infracţiunii de dare de mită prev. şi pedep. de art. 255, Cod penal al R. S. România.

Fapta numitului Ifrim Ion de a nu fi predat mijloacele de plată străine (1 000 dolari S.U.A., 5 520 mărci R.F.G. şi 20 schillingi austrieci) constituie infracţiunea prev. şi pedep. de art. 37 alin. 1 din Decretul 210/1960 republicat în Buletinul oficial al R. S. România partea 1 nr. 56 din 17 mai 1972.

Fapta numitului Ifrim Ion de a fi trecut ilegal peste graniţă mijloacele de plată străine arătate mai sus, întruneşte elementele constitutive ale infracţiuni prev. şi pedep. de art. 37 alin. 3 din Decretul 210/1960 republicat în Buletinul oficial al R. S. România partea I nr. 56 din 17 mai 1972.

Numiţii Ifrim Radu şi Ifrim Ion au fost predaţi autorităţilor române în baza prevederilor art. 57 şi 59 din Tratatul între R.S. România şi R.P. Ungară privind asistenţa juridică în cauzele civile, familiale şi penale, publicat în Buletinul oficial nr. 2 din 17 ianuarie 1959, pentru a fi cercetaţi şi judecaţi.

Pentru infracţiunile de dare de mită săvîrşite pe teritoriul R. P. Ungare, Ifrim Radu şi Ifrim Ion vor fi cercetaţi şi judecaţi de către autorităţile judiciare române în baza prevederilor art. 4 Cod penal potrivit cărora legea penală română se aplică infracţiunilor prevăzute în ea, dar săvîrşite în afara teritoriului ţării, dacă făptuitorul este cetăţean român sau dacă, neavînd nici o cetăţenie, are domiciliul în ţară. În cazul de faţă aceste condiţii sînt îndeplinite întrucît cei doi infractori sînt cetăţeni români, mita a fost dată unor funcţionari români, iar fapta a fost săvîrşită în R. P. Ungară.

De asemenea, Ifrim Ion va fi cercetat şi judecat de către autorităţile juridice române şi pentru infracţiunea prevăzută de art. 37 alin. 3 din Decretul 210/1960 republicat în 1972 în baza principiului teritorialităţii legii penale reglementat de art 3 Cod penal. Pentru infracţiunea prevăzută de art. 37 alin. 1 din Decretul 210/1960 republicat în 1972, Ifrim Ion este apărat de pedeapsă în baza alin. 6 al aceluiaşi articol, deoarece după începerea urmăririi penale împotriva sa a recunoscut fapta şi a predat mijloacele de plată străine.

Pentru faptele de tentativă la infracţiunea de trecere frauduloasă a frontierei R. P. Ungare şi complicitate la această infracţiune, Ifrim Radu şi respectiv Ifrim Ion nu pot fi traşi la răspundere penală în baza art. 20 şi 26 raportate la art. 245 din Codul penal al R. S. România deoarece nu este îndeplinită nici condiţia prevăzută de art. 4 Cod penal, în sensul ca fapta să fi fost prevăzută de legea penală română şi nici condiţia ca infracţiunile săvîrşite să atragă, potrivit legilor ambelor părţi contractante, o pedeapsă mai mare de un an privaţiune de libertate.

Este de reţinut că art. 245 Cod penal al R. S. România nu pedepseşte trecerea frauduloasă a frontierelor maghiare, după cum nici art. 203 Cod penal al R. P. Ungare nu prevede vreo pedeapsă pentru trecerea frauduloasă a frontierelor R. S. România.

Condiţia prevăzută în art. 57 alin. 2 din tratatul menţionat îşi găseşte aplicaţiunea numai în cazul infracţiunilor care prezintă aceleaşi elemente constitutive, cum ar fi omorul, furtul etc., unde pentru existenţa infracţiunilor nu interesează ce persoană a fost ucisă, ce obiecte au fost furate ş. a. m. d.

Dacă s-ar admite contrariul ar însemna să se adauge la lege, respectiv la art. 245 Cod penal, care nu ar pedepsi numai trecerea frauduloasă a frontierelor Republicii Socialiste România, ci trecerea frauduloasă a frontierelor tuturor statelor, ceea ce nu putea să fie în intenţia legiuitorului. Or, pînă în prezent, este unanim admis că, prin operaţiunea de interpretare, nu este permis să se adauge la lege.

Confluenţa şi interacţiunea factorilor sociali şi individuali în criminogeneză

Prof. univ. dr. **Tiberiu BOGDAN**
membru titular al Asociaţiei
internaţionale de criminologie

Intr-o suită de scurte articole dorim să demonstrăm că infracţionismul este un concept de esenţă socială şi că acest fenomen polimorf este determinat de factori sociali şi individuali, că chiar şi factorii individuali, determinanţi ai infracţionismului — cu excepţia unei părţi a factorilor ereditari — sînt de esenţă psihosocială. Ne referim aici la factorii educaţie-învăţare şi la rezultatele acestora — fixare anormală, agresivitate — frustare, nivel de aspiraţii, structuri cognitive, motivaţie şi, în ultima analiză, la personalitatea deviantului social (denumire generică pentru toţi cei ce încalcă legile morale sau juridice ale societăţii).

Citeva noţiuni de bază

Orice acţiune umană (Au), fie ea simplă sau complexă, poate fi concepută ca o funcţie a unei situaţii (S) şi a unei personalităţi (P). Relaţia exprimată simbolic după R.B. Cattell[1] se prezintă astfel :

$$A_u = f\ (S \rightleftharpoons P)$$

Tradusă în limbaj obişnuit, această relaţie înseamnă că natura şi proporţiile unei acţiuni umane (al unui comportament uman), adică tot ceea ce spune, gîndeşte sau face un anumit individ, se află în funcţie de situaţia dată, în care se găseşte cel ce acţionează şi de personalitatea acestuia. La prima vedere aserţiunea nu depăşeşte limitele bunului simţ. La o analiză mai atentă însă rezultă că cei doi factori (S şi P) sînt de o extremă complexitate, iar înţelegerea unui act infracţional (deviant) necesită, pe de o parte, cunoaşterea „situaţiei", adică a sistemului social global şi a împrejurărilor, de moment, în care se naşte actul, iar pe de altă parte, cunoaşterea personalităţii „actorului". Dacă prin personalitate înţelegem totalitatea

[1]) Raymond B. Cattell — „The Scientific Analysis of Personality", Penguin Books, London — 1967, p. 25.

„Dacă prin personalitate înțelegem totalitatea trăsăturilor innăscute și achiziționate in experiență (trăsături relativ stabile) care permit observatorului o previziune de o rezonabilă probabilitate a modului în care individul se va comporta într-o situație dată, și dacă realizăm că noțiunea include in sine și personalitatea de bază, adică «ansamblul de trăsături pe care in cursul procesului său de socializare individul și le insușește după modelele oferite in anturajul lui social» — atunci ne vom da seama că înțelegerea unui act individual implică cunoașterea unui număr imens de factori (parametri)."

trăsăturilor înnăscute și achiziționate în experiență (trăsături relativ stabile) care permit observatorului o previziune de o rezonabilă probabilitate a modului în care individul se va comporta într-o situație dată, și dacă realizăm că noțiunea include în sine și personalitatea de bază, adică „ansamblul de trăsături pe care în cursul procesului său de socializare individul și le însușește după modelele oferite în anturajul lui social [2] — atunci ne vom da seama că înțelegerea unui act individual implică cunoașterea unui număr imens de factori (parametri). La nivelul actual al științei acest lucru nu este posibil pînă la capăt și din acest motiv orice analiză a unui act uman, prin mijloacele teoretice și practic-tehnice cunoscute, este relativă și implicit lacunară.

Acest adevăr axiomatic nu deranjează în mod deosebit viața cotidiană. Putem trăi și lucra foarte bine fără a fi în stare să explicăm pînă la capăt acțiunile semenilor noștri. Însă pentru conducerea vieții sociale, ca și pentru conducerea unor organizații sociale, dar îndeosebi pentru elucidarea unor cazuri infracționale, această stare de lucruri este puțin încurajatoare. De aceea, în aceste ramuri de activitate este necesar să utilizăm toate mijloacele pe care știința ni le pune la îndemînă, pentru a ajunge cît mai aproape de realitate, deci și de adevăr

Sistem social și reglaj social

Prin sistem înțelegem „un complex de elemente în interacțiune" [3], elementele sistemului putînd fi multe sau puține (sisteme simple sau complexe), între aceste elemente existînd relații diferite (de sub și supraordonare etc.). Structurarea elementelor unui sistem, relațiile dintre elementele sistemului exprimă proprietățile și principiile sistemului dat.

În această perspectivă sistemică orice societate (globală sau comunitate) constituie un sistem, proprietățile

[2]) Henri Mendras — „Eléments de sociologie", Armand Colin, Paris — 1967, p. 247.

[3]) L. von Bertalanffy — „Théorie générale des systèmes", Dunod, Paris — 1973, p. 53.

„...noțiunea de reglaj social sau control social se referă la o seamă de activități — adesea denumite și activități normative — pe care atît macrogrupele și organizațiile ca și microgrupele sociale le elaborează pentru a menține coeziunea membrilor și existența (supraviețuirea) grupei. E vorba de sistemul de valori moral-sociale (reprezentările colective privind binele și răul, onorabilul sau rușinosul, frumosul sau urîtul etc.), de moravuri și sisteme de norme social-morale, de legi juridice."

și principiile sistemului dat constituind caracteristicile specifice ale acesteia. Pe acest plan general orice orînduire socială (feudală, capitalistă, socialistă) constituie un sistem cu o seamă de caracteristici comune, dar și cu unele esențialmente de diferențiere. Astfel diviziunea muncii (mai mult sau mai puțin complexă), existența unei conduceri, ca și a unor practici menite să mențină sistemul (reglajul social) etc. sînt caracteristici ale tuturor orînduirilor sociale cunoscute pînă acum în istorie, dar raportul dintre diversele elemente (segmente) ale societății, raportul dintre conducători și conduși, dintre cei ce produc și cei ce profită ca și practicile de menținere a societății, constituie specificul orînduirii sociale respective, a sistemului social dat.

Pentru problema care ne interesează în acest context o poziție centrală ocupă noțiunea de **reglaj social** sau **control social.** Ea se referă la o seamă de activități — adesea denumite și **activități normative** — pe care atît macrogrupele și organizațiile ca și microgrupele sociale le elaborează pentru a menține coeziunea membrilor și existența (supraviețuirea) grupei. E vorba de **sistemul de valori** moral-sociale (reprezentările colective privind binele și răul, onorabilul sau rușinosul, frumosul sau urîtul etc.), de moravuri și sisteme de legi de norme social-morale, de educare a tinerei generații și juridice. Prin procesul de educare a tinerei generații și cel de asimilare a unei culturi noi, prin aderarea la o nouă colectivitate a migranților membrii colectivității își însușesc valorile dominante, le interiorizează, le respectă în viața cotidiană (conduită morală), se supun legilor juridice în vigoare (conduită civică), cu alte cuvinte acțiunile lor sînt conforme **așteptărilor sociale.**

Așteptările sociale se referă nu numai la viața publică a individului, deci la raportul dintre el și grupul în care trăiește și cu care este în interacțiune, ci și la viața sa particulară, sferă care variază în raport cu importanța funcției îndeplinite în grup. Evident, cei care ocupă o poziție mai centrală în viața grupului (au deci

„În ultimă analiză, reglajul social urmărește consolidarea comportamentului de conformare la regulile morale și juridice și împiedicarea indivizilor de a devia de la aceste norme-model acceptate de majoritatea membrilor colectivității."

un **statut social ridicat)**, prin părerile pe care le exprimă și prin acțiunile pe care le săvîrșesc, influențează mai mult viața grupului ca întreg și deci sfera vieții lor particulare este mai restrînsă. Un director de instituție centrală are o sferă a vieții particulare mai restrînsă decît un vagabond, deci și așteptările sociale legate de statutul unuia față de celălalt sînt diferențiate.[4]

Cînd așteptarea socială este onorată de individ, el este răsplătit cu prestigiu, avansare, titluri onorifice, decorații etc., toate aceste recompense constituind **sancțiunile premiale**, iar cînd individul contrazice așteptările sociale, încalcă normele de conduită ori legile juridice, el e satirizat, blamat, ostracizat sau condamnat, forme ale reprobării care alcătuiesc **sancțiunile penale** (în sens sociologic).[5] Sancțiunile premiale și cele penale fac parte din sistemul de **reglaj social sau control social.** Așa cum arată sociologul polonez Jan Sczepański „fiecare grup, fiecare colectivitate socială dezvoltă o serie de măsuri, sugestii, modalități de convingere, interdicții și constrîngeri, sisteme de persuasiune și presiune, sancțiuni pînă la constrîngere fizică inclusiv, sisteme și modalități de exprimare a recunoștinței, acordări de distincții și premii, datorită cărora comportarea indivizilor și a subgrupurilor este condusă spre concordanța cu modelele acceptate, de acționare, de respectare a criteriilor de valori, într-un cuvînt **cu ajutorul cărora se formează conformismul** (subl. ns.) membrilor".[6]

În ultimă analiză deci reglajul social urmărește consolidarea comportamentului de conformare la regulile morale și juridice și împiedicarea indivizilor de a devia de la aceste norme-model acceptate de majoritatea membrilor colectivității.

Evident, nu toate normele au aceeași pondere și nu toate — în cazul în care sînt încălcate — suscită sancțiuni penale majore. De pildă nerespectarea principiilor de decență vestimentară nu poate atrage după sine aceleași reacții negative din partea societății, ca, de exemplu, un furt, fie chiar și mărunt. Dar ca lege generală, putem afirma că cu cît o anumită comportare sau acțiune se referă mai mult la grup, ca la un întreg, cu cît amenință mai mult viața lui colectivă, cu atît mai mare va fi sancțiunea care se va da. Din acest motiv controlul social este mai sever asupra acelor forme de deviere care pot provoca **disfuncții sociale majore.**[7] Aceasta explică de ce unele acte de devianță minoră sînt controlate vag de colectivitate și sancționate doar prin blam social, cîtă vreme acele acte care lezează interesele supreme ale colectivității, ca de pildă securitatea statului, sînt controlate, în orice stat modern, de instituții specializate.

4) Cf. Jan Sczepański — **„Noțiuni elementare de sociologie"**, Editura științifică, București — 1972 (Traducere din poloneză, după ediția din 1970.)

5) M. Ralea — T. Hariton — **„Sociologia succesului"**, Editura științifică, București — 1962.

6) Jan Sczepański — op. cit., p. 176.

„Societatea dispune de o limită în cadrul căreia tolerează încălcări minore și sporadice. Aceste «supape de siguranță» sînt cu atît mai justificate cu cît vizibilitatea actelor umane nu este niciodată totală ; din cauza acestei opacități sociale va exista întotdeauna teren pentru disimulare, duplicitate, conformism aparent."

Conformism și devianță

Deși teoretic-ideal conformismul total ar fi de dorit, omenește nu este realizabil. Mai cu deosebire în societățile evoluate, normele etice cît și cele legale sînt așa de numeroase și complexe încît, practic, fiecare dintre noi sîntem mai mult sau mai puțin devianți, în sensul ad litteram al normelor morale și legale. Încălcăm adesea normele de politețe, încălcăm — ca pietoni sau șoferi — regulile circulației etc. fără ca să fim cotați totuși ca oameni nerespectabili. Societatea dispune de o limită în cadrul căreia tolerează încălcări minore și sporadice. Aceste „supape de siguranță" sînt cu atît mai justificate cu cît **vizibilitatea actelor umane** nu este niciodată totală ; din cauza acestei **opacități sociale** va exista întotdeauna teren pentru **disimulare, duplicitate, conformism aparent.**[8] Înțelegerea acestui concept este cu atît mai importantă, cu cît acțiunile deviante netolerate de societate (acțiuni criminale), mai ales cele îndreptate împotriva securității statului, se comit tocmai în această zonă de „vizibilitate socială" redusă.

Prin **comportament deviant** înțelegem comiterea unor acțiuni care se îndepărtează în mod semnificativ de la normele valabile pentru un individ avînd un statut social determinat. În acest sens, un casier care își însușește banii ce i-au fost încredințați, un medic care refuză primul ajutor etc. sînt devianți din punctul de vedere al

7) R. K. Merton — „Social Problems and Sociological Theory", în Merton — Nisbet Contemporary Social Problems, Harcourt, Brace, Jovanovich Inc. 1971. p. 793 și urm.

8) H. Mendras, op. cit., p. 111.

„...există un comportament inaparent sau ascuns, față de care nici oprobiul social și sancțiunea legală nu se pot manifesta imediat. Ajungem aici la o caracteristică a comportamentului uman, anume la faptul că în unele situații omul este capabil să simuleze sau să disimuleze o acțiune, alte acte să le amine."

societății, indiferent dacă au fost sau nu descoperiți. O conduită deviantă susținută este de natură de a provoca o ruptură dintre autor și cei cu care el este (sau ar trebui să fie) în interacțiune. Indiferent deci dacă un comportament poate fi categorisit în sfera devianței legale sau social-morale, esențial rămîne faptul devianței în sine, adică faptul **comportamentului divergent față de modelul general de comportare** valabil pentru comunitatea respectivă unde opoziția față de norme reprezintă un pericol social față de care colectivitatea ia atitudine de reprobare și, in extremis, măsuri de coerciție.

Evident, reprobarea morală sau sancțiunea legală se referă, în primul rînd, la **comportamentul deviant deschis, aparent,** care se manifestă obiectiv, prin acțiuni (inacțiuni) sau orice alt mod de exprimare inteligibilă. Alături însă de acest tip de comportament, mai există un **comportament inaparent** sau **ascuns,** față de care nici oprobiul social și sancțiunea legală nu se pot manifesta imediat. Ajungem aici la o caracteristică a comportamentului uman, anume la faptul că în unele situații omul este capabil să simuleze sau să disimuleze o acțiune, alte acte să le amine.

Cunoașterea și mai ales descoperirea unor asemenea comportamente este esențială în activitatea judiciară deoarece, în căutarea mobilurilor unor acțiuni, în dosul manifestărilor vizibile apar asemenea forme de comportament, care explică și lămuresc în parte problema pe care o avem de rezolvat. Lucrătorii din domeniul judiciar știu că nu sînt posibile nici simulare și nici disimulare perfectă, fapt care atrage după sine inevitabila demascare a celor mai mulți infractori.

Comportamentul divergent al deviantului față de modelele social-culturale dominante îl interesează pe cri-

„Comportamentul divergent al deviantului față de modelele social-culturale dominante îl interesează pe criminolog mai ales în formele sale de divergență social-negativă. (Să nu uităm însă că pot exista devianți în sensul pozitiv și socialmente utili și în acest sens marii savanți, descoperitori sau inovatori tehnici sînt și ei «devianți», îndepărtîndu-se conștient de modele existente.)"

minolog mai ales în formele sale de divergență social-negativă. (Să nu uităm însă că pot exista devianți în sensul pozitiv și socialmente utili și în acest sens marii savanți, descoperitori sau inovatori tehnici sînt și ei „devianți", îndepărtîndu-se conștient de modele existente.) Sensul pe care îl dăm fenomenului de devianță implică **o opoziție considerabilă conștientă, negarea activă a normelor morale și legale,** nu numai un simplu **nonconformism** inocent. La extrema acestui continuum, care merge de la un conformism (teoretic) total și trece prin diverse grade de nonconformism, spre o devianță vizibilă activă, se amplasează comportamentul **aberant,** care în mod anarhic neagă normele esențiale ale conviețuirii sociale, fără a avea nici măcar intenția de a opta pentru o alternativă rațional fondată. La comportamentele aberante adesea sîntem puși în situația de a cerceta dacă respectivul actor nu aparține cumva sferei de competență medical-psihiatrică.

Alți factori criminogeni de ordin social

Dacă ne însușim punctul de vedere că orice acțiune deviantă reprezintă o contrazicere a așteptărilor sociale și totodată este nu numai un simptom de disfuncție socială ci un rezultat al **eșecului parțial în funcționarea sistemelor de control social,** ne putem da seama cu multă claritate că devianța este un fenomen social prin excelență. Faptul în sine că societatea stabilește ce anume acțiuni sînt sau nu sancționate penal, faptul că incriminarea unor acte (ofensarea divinității în societățile evoluate de azi, infracțiunile cambiale în societățile socialiste etc.) cade în desuetudine și că se incriminează alte acte, conform necesităților de supraviețuire și de buna funcționare a societă-

„...este interesant de remarcat că legea aceasta a corelației dintre funcționarea sau slaba funcționare a controlului social și creșterea sau descreșterea devianței în rîndul populației, acționează și în socialism."

ții, și în fine (dar nu în ultimul rînd) faptul că societatea își elaborează formele sale specifice de reglaj (control) social, dovedește fără putință de tăgadă că toate formele de deviantă (de la contravenție și pînă la crimă) își au rădăcinile adînc înfipte în viața socială.

Cele afirmate mai sînt însă coroborate și de o seamă de fapte — de altfel binecunoscute — care arată că devianța crește în mod logic ori de cîte ori apare o defecțiune în funcționarea reglajului social. Știut este că bruștele convulsiuni sociale, războaiele etc. favorizează apariția în masă a actelor deviante tot așa cum și unele mutații sociale merg mînă în mînă cu recrudescența criminalității.

Sub acest aspect este interesant de remarcat că legea aceasta a **corelației dintre funcționarea sau slaba funcționare a controlului social și creșterea sau descreșterea devianței** în rîndul populației, acționează și în socialism, deși societatea socialistă nu este criminogenă ca cea capitalistă (pe care teoreticienii apuseni o declară fățiș „societate criminogenă"). [9]

Astfel, de pildă, **mobilitatea socială orizontală,** adică deplasarea masivă a forței de muncă, mai ales tinere, de la zonele rurale în spre zonele urbane industrializate, aduce după sine o creștere statistic foarte semnificativă a comportamentelor deviante. Acest fenomen este considerat în Occident ca „un tribut trist pe care societatea îl plătește pentru a progresa". În realitate însă „fatalitatea" acestui tribut nu se manifestă decît în orînduirea capitalistă. Cercetările sociologilor polonezi [10] demonstrează că în regimurile care se dezvoltă rapid sub aspect economic și unde deci urbanizarea este accelerată, în perioadele în care mobilitatea socială orizontală este preponderentă, criminalitatea — mai ales cea din rîndurile minorilor — arată o tendință de creștere. In cea de a doua fază însă a consolidării noilor așezări și deci a deschiderii posibilităților de **mobilitate verticală** (trecerea de la munca necalificată la cea calificată, posibilitatea de a deveni tehnicieni, ingineri etc. a migranților din zonele rurale) atît infracționismul din rîndurile minorilor cît și infracționismul la adulți arată o tendință sensibilă de scădere.

[9]) Jean Pinatel — „La société criminogéne", Camann-Lévy, Paris — 1971.

[10]) I. Jaszinski — „La déliquence des mineurs et des jeunes adultes en Pologne de 1951—1962", Université libre de Bruxelles. Institut de Sociologie E. Solvay — 1964.

„Cercetările sociologilor polonezi demonstrează că în regimurile care se dezvoltă rapid sub aspect economic și unde deci urbanizarea este accelerată, în perioadele în care mobilitatea socială orizontală este preponderentă, criminalitatea — mai ales cea din rîndurile minorilor — arată o tendință de creștere. În cea de a doua fază însă a consolidării noilor așezări și deci a deschiderii posibilităților de mobilitate verticală (trecerea de la munca necalificată la cea calificată, posibilitatea de a deveni tehnicieni, ingineri etc. a migranților din zonele rurale) atît infracționismul din rîndurile minorilor cît și infracționismul la adulți arată o tendință sensibilă de scădere."

Se află și aici o dovadă a **superiorității sistemului socialist** unde posibilitățile de acces la calificare superioară pentru toți cetățenii fac ca în această a doua fază de mobilitate verticală să scadă devianța în rîndurile populației. Înjghebarea și vitalizarea diferitelor instituții socialiste din noile centre industriale: cămine pentru necăsătoriți, cluburi etc. sînt tot atîtea verigi ale reglajului (controlului social) care față de prima fază a migrației (de mobilitate orizontală), cînd controlul slăbea, acum se întărește, reducînd statistica devianței.

Evident, în cele de mai sus am punctat numai fugitiv acele mecanisme sociale care, pe de o parte, pot crea și, pe de altă parte, înfrîna fenomenele de devianță sub toate formele lor, subliniind diferențele calitative ce se vădesc și aici între sistemul social capitalist și cel socialist. Deviantul — deci actorul care are un comportament deviant — este un om, un individ care prin definiție este o ființă bio-psiho-socială. Această triplă apartenență la trei niveluri de existență face ca analiza în mod obligator să se extindă și asupra factorilor psihologici ca și asupra celor biologici, pentru ca fenomenul de devianță să poată fi înțeles, prevenit și combătut.

DE VINĂ E UN

Cam din trei în trei zile, ziarele, revistele și radioul ne țin la curent cu ultimele apariții ale unor obiecte zburătoare neidentificate, care și-au făcut obiceiul, suspect, să apară unde cu gîndul nu gîndești, în forme dintre cele mai ciudate: de farfurie, trabuc de foi, sferă incandescentă ori fantasmagorice apariții pluricolore de plasmă.

În mod clar, ceva se întîmplă! În mod cert, cineva, de undeva din afara civilizației pămîntene cunoscute, se preocupă de noi. Că acel cineva vine dintr-o planetă străină, din alt sistem solar, ori altă galaxie sau poate dintr-o altă dimensiune a spațiului ori a timpului, asta e o problemă cu care nu merită să ne batem capul. Oricum, și-l bat alții... mai specialiști și tot degeaba.

Convingerea noastră este însă formată: farfuriile zburătoare, faimoasele O.Z.N.-uri, există! Există și acționează! Aici în țară!

De ce am ajuns la această concluzie, ei bine, asta este o întrebare căreia ne permitem să-i dăm răspuns abia în finalul foiletonului de față, după ce vom relata cîteva aspecte mai puțin misterioase...

foileton

Mă aflu la Inspectoratul județean... X al Ministerului de Interne. (N-are importanță care inspectorat, tovarășii în cauză or să ghicească despre cine e vorba.) Mă prezint regulamentar șefului securității și îi raportez scopul venirii mele:

— Tovarășe colonel, încep eu și înghit un nod, în ultimul timp redacția „Securitatea" a fost aspru criticată.

— Criticată!? Aha!... De ce?!

— Că n-avem aspecte critice concrete în paginile publicației.

— Asta e foarte just. Și e foarte bine că ați fost criticați. Să știți și eu am cam remarcat treaba asta, spune rar tovarășul colonel. Ce naiba, numai acțiuni perfecte avem, tovarășe?! Toate, așa?!... Pentru că sînteți acum aici, eu am să vă spun deschis, o critică e bine venită întotdeauna din partea cititorilor, nu?

— Mda!... Desigur.

— Că publicația asta „Securitatea" e bună, nu zic ba, e chiar foarte utilă, noi o folosim și la lecțiile de specialitate, ca material bibliografic, dar îi lipsește ceva...

— ...Aspectele critice, înghit eu iar.

— Exact! Exact. Cum s-ar spune, îi lipsește sarea și piperul.

— Am remarcat și noi.

— Păi nu vedeți că toate ziarele centrale și locale și revistele iau atitudine, demască niște forme înapoiate, niște greșeli, care se mai fac. Că se mai fac! Nu? Pete, vorba aia, și în soare mai sînt! De ce numai publicația asta, „Securitatea", nu arată și lipsurile?! Ori noi, aparatul de securitate, sîntem singurii din lumea asta care nu greșim niciodată?!

— Nu cred asta.

— Nici eu nu cred. Așa că ar fi foarte bine dacă pe viitor ați folosi mai mult această armă, a criticii. Cu curaj! Cu mai mult curaj, măi tovarăși! Și la obiect! Pe concret! Greșeli din actualitate!

— Asta e și intenția noastră, tovarășe colonel. Ne-am însușit critica, o primim... cu plăcere și pe a dumneavoastră, aveți perfectă dreptate. Ne-am hotărît tocmai de aceea să trecem la remedierea lipsurilor și am venit aici...

— Stai, stai, stai! Cum adică ați venit aici?!

— Am dori să scriem niște materiale satirice, niște foiletoane, de pildă, despre lipsa de inițiativă, despre tărăgănarea unor acțiuni, despre scoaterea din rețea a unor informatori abia recrutați, despre fenomene de înăbușire a criticii, ori abateri disciplinare, mă rog despre orice frînează, într-o formă sau alta, buna desfășurare a procesului de muncă.

— Bine, bine, înțeleg, dar cine v-a îndrumat să veniți la noi, pentru așa ceva?

— Nimeni. Ne-am gîndit însă, că, pe lîngă acțiuni reușite, pe care am dori să le prezentăm în paginile revistei...

— De aici de la noi? Astea, reușite.

— Da, sigur. Pe lîngă ele, zic, s-ar putea să aveți și unele aspecte care să facă obiectul cîtorva foiletoane. Pete, vorba dumneavoastră, se mai găsesc și în soare.

— Da, da, da. Sigur că da, spune tovarășul colonel și formează un număr de telefon: Tovarășe maior, ia veniți pînă la mine!

Peste un minut tovarășul colonel mă prezintă șefului Serviciului I:

— Tovarășe maior, uite, dumnealui e de la publicația „Securitatea". Vrea niște cazuri, niște rezolvări de acțiuni. Pentru schimb de experiență cu celelalte inspectorate, nu?! Valorificarea experienței pozitive...

— Da, tovarășe colonel.

— Tovarășe maior, îl pui dumneata în legătură pe tovarășul cu băieții care au rezolvat acțiunile „Crinul" și „Vega". Și din „Avrămescu" ar putea lua ceva, acolo a fost o finalizare originală, poate învăța oricine din ea. Asta interesează, nu? Să se poată învăța. O modalitate originală?!

— Tovarășe colonel, spun eu, dar...

— A, da! Pe tovarăşul îl mai interesează şi... ceva lipsuri. Înţelegi, tovarăşe maior?! Ceva lipsuri, care am mai avut pe-aici. Ia adu-ţi aminte, prin 1965 a fost cazul acela, cu...

— Tovarăşe colonel, intervin eu, dacă s-ar putea, ne-ar interesa nişte aspecte de actualitate.

— Aha! Sigur, de actualitate ar fi mai bine. Ei, să ne gîndim însă dacă avem... ceva reprezentativ. Să căutăm. Discutaţi cu tovarăşul maior şi treceţi şi pe la mine înainte de a pleca, să mai vedem.

*
* *

— Tovarăşe maior, „Crinul" şi „Vega" sînt foarte frumoase, într-adevăr, am discutat cu tovarăşii care au răspuns de ele, mi-au promis să scrie cîte un articol. Am schiţat împreună şi scheletul materialelor.

— Şi „Avrămescu"?

— Despre „Avrămescu" nu s-a angajat nimeni să scrie, dar merită prezentat, e o rezolvare foarte complexă şi originală. Cred că am să-l scriu eu, m-am documentat.

— Aşa, foarte bine, foarte bine! Noi cu timpul stăm mai prost, ştiţi...

— Ştiu, tovarăşe maior. Au mai rămas însă aspectele de critică. Lipsurile acelea...

— A, da. M-am gîndit. M-am gîndit chiar foarte mult. Din lipsuri, din greşeli se poate învăţa, desigur. Aici mi se pare însă că noi... sîntem cam deficitari. Nu prea... Nu mi-amintesc...

— Dacă îmi permiteţi, zic eu. Discutînd cu unul dintre tovarăşii din serviciul dumneavoastră, mi-a spus despre acţiunea „Socrate".

— Cine, cine v-a spus de asta?!

— ...Nu i-am reţinut numele, unul dintre tovarăşi. Zicea că s-au făcut acolo nişte greşeli, care...

— A, e veche povestea asta, e foarte veche.

— Nu-i de acum patru luni?

— Noo! E începută prin '69! A fost un timp închisă, deschisă iar...

— Şi ăsta e un aspect interesant! Un subiect excelent pentru un foileton.

— Nu merge, vă spun eu! Să afle chiar aşa, toată ţara? Nu-i un caz semnificativ! Nici nu merită să discutăm.

*
* *

— Tovarăşe colonel, cam ăsta ar fi rezultatul concret al deplasării mele în inspectoratul dumneavoastră.

— Deci, cinci articole în total! E bine, nu?

— Foarte bine aş spune chiar, dacă am fi găsit şi aspecte negative.

— N-aţi găsit nici unul?! Cum se poate?!

— Nici unul, tovarăşe colonel. Deşi am discutat cu trei şefi de colective şi cu zece ofiţeri. De fapt, ar fi unul...

— Cazul „Socrate"?! A, mi-a zis şeful Serviciului I. Nu merge ăsta într-adevăr.

— Şi cazul „Artistul" mai era.

— Îm! V-au relatat cumva cum a fost?!

— Nu.

— Cu „Artistul" ar fi... Că s-a greşit aici, într-adevăr, s-a greşit, trebuie să recunoaştem. Dar... Vreţi chiar să publicaţi tot, cum a fost?

— Da. Dacă mi se dau nişte date, cît de cît...

— Să ne ştie toată ţara?! Aşa, noi primii să ne facem harachiri, cum s-ar zice!

— Nu! Dacă vreţi, nici nu dăm numele ofiţerului. Cum apreciaţi dumneavoastră. Nu dăm nici numele inspectoratului, dacă doriţi. Principalul e să arătăm cum s-a greşit. Pentru a nu repeta greşeala altcineva. Din greşeli se învaţă mult, cum zicea tovarăşul maior.

— Asta este adevărat... Ştiţi ce? Eu zic să rămînem deocamdată la astea cinci materiale, despre care aţi discutat cu băieţii. O să ne gîndim. Şi vă scriem. Vă trimitem la redacţie un caz negativ, din care să se poată învăţa, într-adevăr. Apropo! Spuneţi că mergeţi de-aici şi la inspectoratul A?

— Da.

— Ia căutaţi şi pe la ei, tovarăşe redactor! Ia căutaţi! De la noi n-aţi plecat cu mîna goală, nu?! Cu „negativele" astea mai vedeţi şi pe la ei, că au destule, numai eu cîte ştiu.

— Cunoaşteţi ceva concret, negativ, dintr-o cooperare a dumneavoastră cu A?

— Oho! Cîte! Dar or să vi le spună ei, sînt sigur! Dacă au spirit autocritic, bineînţeles. Dar au! Toată lumea trebuie să aibă, nu?!...

*
* *

La judeţul A, la judeţul B şi la judeţul C am primit promisiuni asemănătoare. Şi la alte judeţe. În şase ani însă, de cînd există publicaţia, nu ştiu cum se face că de primit... De primit am primit... tare puţine materiale autocritice.

Şi de-asta, convingerea noastră este formată: De vină e un O.Z.N. Precis că cineva dintr-un blestemat de-ăsta de O.Z.N. sustrage, cu discreţie diabolică, materialele autocritice destinate redacţiei „Securitatea". Ce vor să facă cu ele nu ştim. Dar fenomenul trebuie sistat şi cercetat.

Rugăm de aceea pe toţi tovarăşii ofiţeri care au trimis materiale autocritice redacţiei, dar pe care nu le-au văzut tipărite, să ne telefoneze urgent (la 627) pentru a elucida misterul.

Bănuim că e vorba despre o listă întreagă. O vom întocmi însă cu răbdare, pentru a vedea cît de mult au reuşit să se infiltreze aceste infernale fiinţe din O.Z.N.-uri în mecanismul corespondenţei noastre strict-secrete. (Dacă, bineînţeles, nu-mi vor şterge, prin cine ştie ce mijloace, rîndurile articolului de faţă...)

Căpitan T. NEGOIŢĂ

„Orchestra Roșie" în bîrlogul lui Hitler

23 decembrie 1942. Un vînt de seară mătura pe străzile Berlinului zăpada căzută din abundență cu o zi mai inainte. Dacă nu ar fi fost cel de-al patrulea an de război, berlinezii ar fi putut sărbători Crăciunul intr-un frumos cadru tradițional: parcurile erau acoperite de zăpadă, lacurile inghețate, cerul senin și limpede ca cristalul. Răminea insă nesiguranța. Nesiguranța creată de atmosfera războiului și... semnele infringerii...

Ce-i drept, comunicatele cartierului general al führerului trîmbițau, ca de obicei, apropierea victoriei „fulgerătoare și grandioase" ! Dar în mii de case germane soseau zilnic cartonașele galbene ale comandamentului suprem al Wehrmachtului, anunțînd mereu alți morți. Avioanele aliaților bombardau zi și noapte orașele germane; în miezul iernii, cărbunii și alimentele lipseau, capitala celui de-al treilea Reich era cuprinsă de un val de frig și de disperare.

In acest decor trist, o doamnă în vîrstă trecea sprintenă dintr-un tramvai în altul, făcînd drumul de la o inchisoare la alta, căutînd să se intereseze de fiul ei, locotenentul Harro Schulze-Boysen, de la Luftwaffe, căruia voia să-i dea un pachet pentru Crăciun. Dar, era respinsă de fiecare dată.

Obosită și cu inima plină de durere, bătrîna doamnă aleargă la sediul Curții marțiale a Reichului și cere să vorbească cu procurorul Manfred Roeder, omul de încredere al lui Hitler. După cîteva ore de așteptare, este primită de Roeder, care, fără a-i da măcar răgazul să se apropie de birou, îi spune scurt pe un ton brutal: „Fiul tău o fost condamnat la moarte și executat ieri, din ordinul führerului! Pachetul acela nu-i mai servește la nimic".

De fapt, Harro Schulze-Boysen fusese spînzurat de un cîrlig de măcelărie, cu numai 12 ore mai inainte, în carcera din Plotzensee, iar soția lui, Libertas —, decapitată. Cu ei și după ei au mai fost spînzurați și decapitați mulți alții, punîndu-se capăt, printr-o urgie judiciară fără precedent, grupului berlinez „Rote Kapelle" („Orchestra Roșie"), organizație de spionaj sovietică ce acționase în toată Europa ocupată de naziști.

Întreaga afacere „Rote Kapelle", chiar și după moartea majorității membrilor ei componenți, avea să rămînă acoperită de stigmatul secretului de stat. Gestapoul comunică neamurilor victimelor că nu trebuie să vorbească despre moartea rudelor lor, dacă nu vor să aibă aceeași soartă.

In realitate, ca intotdeauna, în spatele unor amenințări teribile, se ascundea frica. Hitler și oamenii din anturajul său fuseseră cuprinși de spaimă. Pentru prima dată constatau că opoziția față de nazism se manifestase cert în afara schemelor tradiționale, reușind să lovească Reichul din interior. De data aceasta, „dușmanul" nu fusese constituit din tinerii grupării „Trandafirul Alb" și nici din generali preocupați că vor pierde odată cu războiul onoarea militară. „Dușmanul" fusese constituit dintr-un grup de disperați lucizi, care înțeleseseră că numai infringerea militară a propriei lor țări poate să înlăture definitiv nazismul și pe căpetenia lui. Pe baza acestei convingeri acționaseră, chiar din sînul celor mai secrete servicii și din cercurile cele mai alese ale celui de-al treilea Reich.

Harro Schulze-Boysen, un Sigfrid modern

Figură contradictorie și problematică, Schulze-Boysen a fost descris de cei care l-au cunoscut în maniere absolut contrastante, chiar dacă toți convin în a spune că era un fel de erou romantic, un Sigfrid al secolului XX, care considera încazarmarea poporului german ca pe una din cele mai mari rele de pe pămînt și care se hotărîse să acționeze cu sînge rece.

Se născuse la 2 septembrie 1909, la Kiel, fiind primul fiu al căpitanului de fregată Erich Edgar și al doamnei Marie Luise Boysen. Tatăl era nepotul marelui amiral von Tirpitz, fondatorul „Kriegsmarinei" și al gloriei naționale germane, iar mama aparținea unei familii de avocați din Flensburg și frecventa cea mai bună societate din Kiel.

Cu toate că provenea dintr-o familie de conservatori, cu tradiții monarhice, Harro nu avea nici o simpatie pentru burghezie, pe care o socotea depășită. Gata oricînd să lupte pentru afirmarea convingerilor sale, Harro a început să se distingă printre tinerii care aparțineau cercurilor sale sociale. Pe cînd era elev la gimnaziul din Duisburg, a participat la lupta clandestină împotriva ocupației franceze a Ruhrului. La 19 ani, frecventînd cursurile Universității din Freiburg, a aderat la „Jungdeutscher Orden", o organizație naționalistă republicană. In 1930, Harro schimbă universitatea și se transferă la Berlin, unde

locuiește într-un cartier muncitoresc, Wedding. Contactul cu proletariatul din Wedding îl împinge tot mai mult pe poziții de stînga. Părăsește organizația „Jungdeutscher Orden" și după o foarte scurtă apropiere de mișcarea național-socialiștilor revoluționari a lui Otto Strase, intră într-un grup de național-revoluționari.

În 1932, preia conducerea unui ziar de confruntări, „Der Gegner" („Adversarul"), pe care îl plasează pe poziții orientate spre stînga. Devine tot mai dură opoziția față de național-socialiști. Prin intermediul „seratelor Gegner", organizate în cafenelele din Berlin, se tindea spre o politicizare a maselor, invitate să discute articolele și linia ziarului. Harro își dădea seama că salvarea Europei, de-acum cuprinsă de fascism, depindea în mod direct de Uniunea Sovietică.

„Der Gegner" încearcă să continuie bătălia chîar și după ajungerea la putere a lui Hitler, dar chiar în 1933, naziștii interzic publicația.

Sub loviturile S.S.-iștilor

În aceeași zi în care un inspector de poliție aducea la redacție ordinul de încetare a apariției publicației, localul era sechestrat, iar Schulze-Boysen cu cei doi colaboratori ai săi apropiați, Turel și Erlanger, au fost reținuți de S.S.-iști și transportați într-o închisoare de la periferia orașului, sortită a fi „locul unde erau pedepsiți adversarii". Harro suportă atunci direct brutalitățile nazismului. Schulze-Boysen și Erlanger (Turel fusese liberat pentru că era elvețian) sînt constrînși să treacă printre două rînduri de S.S.-iști, care, urlînd demențial, loveau prizonierii cu biciuști metalice. Harro și prietenul său sînt nevoiți să treacă de trei ori prin acea ploaie de lovituri teribile.

Erlanger nu a supraviețuit, dar Harro, disperat și plin de sînge, îngrozit de durerea fizică și de moartea prietenului, însă plin de ură, în mod voluntar, înfruntă și a patra oară loviturile groaznice ale fiarelor care urlau. Acele răni și moartea prietenului său determină desigur multe dintre atitudinile sale viitoare și prevestesc mai ales comportarea de mai tîrziu a lui Harro Schulze-Boysen în fața judecătorilor-supuși și în fața căpeteniilor de la Plotzensee. Atunci însă, în 1933, mama lui Harro a pus în mișcare tot aparatul cunoștințelor sale pentru a-și elibera fiul. S-a înscris pînă la urmă și în partidul nazist. Harro este pus în libertate și se reîntoarce la casa părintească din Duisburg „cuminţit". Foarte curînd primește de la comandamentul S.S. o scrisoare recomandată prin care îi sînt redate cheile și localul redacției „Der Gegner". Dar el nu mai avea nevoie de aceste chei. Știa de-acum să lupte și știa cum poate să învingă. Trebuia să mimeze, să încerce să se facă uitat și să intre în ierarhia noului stat german. Atît. Deocamdată. Are doar 24 de ani.

A reușit acest lucru înrolîndu-se în aviație, unde, datorită cunoștințelor sale — vorbea și scria corect în șapte limbi — a reușit să primească chiar și însărcinări speciale.

Harro a devenit un ofițer strălucit. Trecutul său a fost uitat și „răzbunarea a introdus-o la frigider" (vendeta lui), cum îi plăcea să spună. Frecventează acum buna societate berlineză și participă activ la regatele de vele pe Wannsee. Chiar în cursul unei regate, o cunoaște, în 1935, pe Libertas Haas-ele, nepoata unui prinț.

Libertas este național-socialistă, scrie poezii și vrea să devină ziaristă sau stea de cinema. Este foarte frumoasă și se îndrăgostește de Harro. Mama ei, contesa Thora von Eulenburg, întreține relații de prietenie cu Göring, pentru care deseori cînta la pian. Harro și Libertas se căsătoresc în ziua de 26 iulie 1936. Göring este martor la căsătoria lor și deschide tînărului ofițer porțile Ministerului Aviației Reichului și ale secției sovietice a „Institutului de cercetări Hermann Göring", contraspionajul Luftwaffei.

Pentru Schulze-Boysen sosise momentul să dea curs răzbunării sale.

325 transmisiuni !

La ora 3,58, în ziua de 26 iulie 1941, cu numai 18 luni înainte de tragicul sfîrșit al lui Schulze-Boysen și a tovarășilor săi, un radiotelegrafist de la stația de ascultare din Cranz, în apropiere de Königsberg, în Prusia Orientală, înregistra o chemare necunoscută. Ca indicativul „K.L.K. de la P.T.X. — 2606. 03.3032 W.D.S. N. 14 QVB" urma mesajul adevărat, compus din 32 grupuri de cîte cinci cifre fiecare terminat cu semnalul „AR 50385 K.L.K. de la P.T.X." Radiotelegrafistul, care de obicei la acea oră din noapte capta o emisie a unui partizan norvegian în contact cu Londra, pregătește un raport pentru Funkabwehr (oficiul pentru identificarea mesajelor radio al contraspionajului armatei) și îl transmite la Berlin.

În zorii aceleiași zile, de la cartierul general al Abwehrului a fost transmis prin telex următorul ordin către toate stațiile de ascultare și control ale Wehrmachtului : „Stabiliți orele de transmisie ale lui P.T.X. Freevența nocturnă 10.363. Frecvența zilnică, necunoscută. Grad de urgență 1 A". Gradul de urgență 1 A însemna prioritate absolută.

Este inițiată astfel afacerea care avea să tulbure visele de domnie ale lui Adolf Hitler și să însemne o perioadă de neliniște pentru amiralul Canaris și pentru Himmler.

Experții nu reușesc să decripteze mesajul înregistrat de radiotelegrafistul din Cranz. Și tot mereu, la Funkabwehr se întărește impresia că mesajul fusese adresat unui primitor moscovit.

Puși în stare de alarmă din ordinul lui Canaris, atașații de pe lîngă stațiile de ascultare și control descoperă în două săptămîni 78 transmițători, care erau în contact cu Moscova. Alte 10 transmiteri sînt interceptate în octombrie. Spre sfîrșitul anului, posturile de radio clandestine stabilite erau în număr de 325, deci o rețea cu adevărat impunătoare, pe care contraspionajul și poliția le puteau asculta, dar nu și descifra. Și ceea ce era și mai grav, nu reușeau să le localizeze.

Dar să ne întoarcem la P.T.X. Emisia captată la Cranz lucra într-o manieră foarte discontinuă, alternînd perioadele de frenetică activitate cu lungi perioade de liniște. Nu se conforma regulilor spionajului radio, adică nu efectua transmiteri regulate și cu perioade variabile. Tocmai din această cauză era foarte dificil de localizat.

Cițiva experți avansează presupunerea că „pianistul" se ascunde chiar în inima Germaniei, la Berlin. Este o ipoteză pe care, într-un prim moment, serviciile de siguranță și Gestapoul au respins-o, pentru că era în joc onoarea și prestigiul lor. Cînd P.T.X. tăcea, ceilalți „pianiști" răspîndiți în Europa continuau concertul. „Cîntecul" alfabetului Morse asedia trupele naziste ocupante. Și tocmai datorită obsesiei acestui concert neîntrerupt, un oarecare la Berlin a avut ideea de a boteza rețeaua cu numele convențional de „Rote Kapelle", adică „Orchestra Roșie".

Führerul este informat de Himmler

Informat de Göring și de Himmler, Hitler este cuprins de un atac de furie, de amenințări și represiuni, pretinzind descoperirea imediată a întregii rețele. Totodată se ordonă ca toată afacerea să fie păstrată în cel mai mare secret. Dar cu tot acest ordin, chiar Hitler este cel care, în mod public, recunoaște „durerile de cap" pe care le aveau înaltele ierarhii fasciste, precizînd că Uniunea Sovietică este superioară Germaniei, însă „numai în spionaj".

După furtunoasa reuniune cu führerul, Abwehrul a primit ordin să pună imediat capăt „scandalului".

În anul 1940, spionajul are forța, dar și slăbiciunea sa în folosirea radioului. Încredințînd mesajele undelor radio, se dă posibilitatea adversarului de a descoperi, fie codul cifrurilor transmise, fie locul emisiilor.

După cum am văzut, pentru cifratorii „Orchestrei Roșii", activitatea meticuloasă a celor mai buni oameni ai serviciului de decriptografiere al contraspionajului german se dovedește a fi zadarnică. Rămînea însă posibilitatea de a localiza transmisiile, cu ajutorul unor aparate care să determine direcția fascicolului de unde, pînă la determinarea poziției precise a celui care emite.

Pentru „pianistul" P.T.X., în acel moment, nu exista totuși pericolul de a fi descoperit. Cel ce emitea încetase transmisiile de o bună bucată de timp și tocmai de aceea contraspionajul se temea de el, presupunînd o altă acțiune. Realitatea era însă alta.

În anul 1938, Harro Schulze-Boysen era de-acum un funcționar de un grad înalt la Ministerul Aviației. Lucra la „Institutul de cercetări Hermann Göring" și Göring însuși, în mod direct, îi încredința sarcini de reprezentanță diplomatică. Harro scrie deseori articole în care aduce laude mașinii de război germane create de führer. El învățase adică în sfîrșit regulile jocului. Era camuflat acum complet și conducea cu măiestrie războiul său secret, fără a pierde însă contactul cu vechii prieteni. Datorită iscusinței sale, Harro reușește să pătrundă tot mai profund în problemele secrete ale politicii și diplomației naziste și își dă seama de consecințele politicii aventuriere a dictatorului. Finalul acestei politici îl intuise încă din 1933, pe cînd era doar un adversar declarat al nazismului. În acel an el scria părinților într-o scrisoare, datată 15 septembrie: „Sînt sigur, cu toate că nu am probe precise, că mergem pe un drum care duce în mod inevitabil spre o catastrofă europeană de proporții gigantice".

Cînd s-a căsătorit cu Libertas, i-a pus o singură condiție înainte de a lua această decizie: să nu aibă copii, pentru a nu-i face să sufere trăind cea mai atroce tragedie a istoriei pe care lumea se pregătea s-o îndure. Și, în fine, la 11 octombrie 1938, scria din nou părinților că „cel mai tîrziu în 1940—41 sau chiar mai repede, probabil în primăvara viitoare, va izbucni războiul mondial, care la rîndul său va dezlănțui și un război de clasă".

Viziunea lui Harro era deci clară și precisă. El nu numai că prevedea un război iminent, dar vedea deja destul de clar că acest război va avea consecințe care vor schimba radical raporturile de forțe în lumea întreagă și mai ales în Europa. Romanticul idealist se transformase într-un strateg atent.

(Continuarea în numărul următor)

VĂ RECOMANDĂM SĂ CITIȚI:

„Comportamentul simulat" de Ioan Ciofu
(Ed. Academiei R.S.R.)

Tema pe care o tratează Ioan Ciofu în lucrarea „Comportamentul simulat", **vine să demonstreze încă o dată că, prin intermediul unor anumite tehnici, poate fi stabilită conduita simulatorie. Autorul pornește în cercetarea sa de la ideea că, de fapt, comportamentul este rezultanta relației organism-mediu și că anumite motive ori interese determină** un anumit comportament. **Tocmai de aceea el evidențiază rolul pe care îl joacă experiența senzorială a fiecărui om în stabilirea relației cu mediul.**

Comportamentul inaparent este ceea ce nu putem sesiza cu ochiul liber: gîndirea (calculul sau raționamentul mintal), vorbirea interioară, reprezentarea sau imaginea unor lucruri etc.

Lucrarea nu tratează însă problema ca pe un complex psihofiziologic, ci se referă mai ales la unele manifestări fiziologice, care pot fi sesizate în comportamentul inaparent datorită modificărilor musculare, vasculare, electroencefalografice, electrodermografice, oculografice, respiratorii etc.

Interesant de reținut este că Ioan Ciofu demonstrează prin cercetările întreprinse că „emoția inaparentă" ne ajută la descoperirea comportamentului simulat, în sensul că individul, fiind pus în situația de a simula ceva și fiind interesat în a o face, nu poate înlătura emoția însoțitoare, care îl trădează.

În capitolul intitulat: Conduita simulată, **autorul ne informează despre studiile întreprinse pînă în prezent cu privire la ceea ce reprezintă minciuna, ca formă de simulare sau disimulare comunicată prin limbaj. În experiențele făcute, autorul lucrării arată că s-a oprit „asupra unui aspect fără echivoc:** Cazul simulării absolute, a falsificării voite a adevărului, printr-o formă exprimată verbal — minciuna — cu ascunderea expresiilor aparente, care ar putea-o demasca".

Ca metode experimentale, s-au folosit:

1. Spectrofotograma verbală, **care înseamnă înregistrarea pe bandă magnetică a răspunsurilor verbale simulate și adevărate, date de subiecți, ca urmare a întrebărilor puse și apoi prelucrate la un analizator de spectru în audiofrecvență.**

2. Spectrofono-electrocardiograma, **care se realizează prin înregistrarea pe bandă de magnetofon (timp: 14 secunde) a întrebărilor puse înainte, în timpul și după răspunsurile verbale date de subiecți (aspectul fonic al E.K.G. astfel obținut, este prelucrat și codificat).**

Prin aplicarea acestor două metode au putut fi diferențiate două stări emotive

care insoțesc comportamentul subiectului — in timp ce spune un adevăr și in timp ce spune o minciună — fapt care ne arată că, in raport de aceste diferențe, se poate descifra existența răspunsului fals.

Prin punerea in practică in munca organelor de securitate, miliție și penitenciare a metodelor cuprinse în cartea lui Ioan Ciofu, se pot detecta unele comportamente de simulare, mai ales in cazul comiterii unor infracțiuni (cu referire la infractori sau martori de rea-credință).

„Culegere de acte normative în materie de pașapoarte, vize, străini, cetățenie, controlul trecerii frontierei și taxe"

(Editată de Serviciul cultural, presă și editorial al Ministerului de Interne – 1974.)

Lucrarea este elaborată de un colectiv de ofițeri, sub indrumarea generalului maior Gheorghe Pele, și cuprinde cele mai importante legi, decrete ale Consiliului de Stat, hotăriri ale Consiliului de Miniștri, convenții, acorduri, protocoale și ințelegeri care prezintă interes pentru aparatul Ministerului de Interne, in mod deosebit pentru ofițerii și subofițerii formațiunilor de pașapoarte, evidența străinilor și cei de la punctele de control pentru trecerea frontierei de stat.

Sistemul adoptat in realizarea lucrării are la bază criteriul grupării actelor normative pe capitole, in raport cu materia pe care o reglementează, astfel: Capitolul I: pașapoarte și vize ; Capitolul II : regimul străinilor ; Capitolul III : cetățenie ; Capitolul IV : control trecere frontieră ; Capitolul V : taxe ; Capitolul VI : valută ; Capitolul VII : regimul vamal ; Capitolul VIII : desființarea vizelor ; Capitolul IX : facilități in materie de vize și treceri frontieră ; Capitolul X : mic trafic de frontieră.

„Misiunile și modul de folosire a trupelor de grăniceri în operația de apărare-ofensivă, dusă în cadrul războiului întregului popor"

Sub egida Comandamentului trupelor de grăniceri din Ministerul Apărării Naționale, a apărut lucrarea „Misiunile și modul de folosire a trupelor de grăniceri in operația de apărare-ofensivă, dusă in cadrul războiului intregului popor". Autorii, general-locotenent Vasile Petruț și general-maior Gheorghe Vasile, realizează o lucrare de cercetare științifică tactic-operativă in 208 pagini și șase planșe, in care tratează in mod multilateral tema, incepind cu un scurt istoric, trecind la a arăta o serie de particularități specifice, organizarea cooperării, asigurarea materială, medicală, tehnică etc.

Comanda nr. 024 Apărut : aprilie 1974